

Hallituksen esitys eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Metsähallituksesta. Samalla nykyinen saman niminen laki ehdotetaan kumottavaksi. Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Metsähallitus olisi perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jota koskevat tarkemmat säännökset sisältyisivät Metsähallituksesta annettavaan lakiin. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvissa julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevissa asioissa Metsähallitus olisi ympäristöministeriön ohjauksessa.

Metsähallituksen yleistettävänä olisi valtion maa- ja vesialueiden haltijana hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan uskotun tuottovaateen alaisen valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäri- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden omistaminen. Metsätaloutta ja muuta markkinaehtoista liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi omistamiensa tytäryhtiöiden kautta. Esityksellä toteutettaisiin valtion liikelaitoksena toimivaa Metsähallitusta koskevat kilpailuneutraaliteettivaatimukset. Metsähallitus hoitaisi sille uskotut julkiset hallintotehtävät liiketoiminnasta eriytettyä julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä.

Julkisten hallintotehtävien hoidosta aiheutuvat menot rahoitettaisiin valtion talousarvioon otettavalla määrärahalta ja julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvillä tuloilla.

Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pysytettäisiin ennallaan. Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen olisi riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen toiminnalle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen olisi lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset. Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu olisi sovitettava yhteen siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitolain mukaiset poronhoidon edellytykset poronhoitoalueella turvataan. Eduskunta hyväksyisi edelleen Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet.

Yhteiskunnalliset velvoitteet otettaisiin huomioon Metsähallituksen palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä. Lakiin otettaisiin myös säännökset luonnon virkistyskäytön sekä tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeiden huomioon ottamisesta. Tilaaja-tuottajasuhteeseen perustuvista velvoitteista aiheutuvista menetyksistä perittäisiin käypään arvoon perustuva vastike.

Euroopan unionin kilpailulainsäädäntöön liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi esitykseen sisältyy ehdotus laiksi valtion metsätalousosakeyhtiöstä. Esityksen mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle metsätaloutta harjoittavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallinnassa olevaan, tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen, Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta ja metsätalouden harjoittamiseen liittyvä muu omaisuus. Valtioneuvosto määräisi yhtiöön luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä luovutusehdot. Metsähallitus merkitsisi osakeyhtiötä

perustettaessa kaikki sen osakkeet valtion lukuun ja hallinnoisi yhtiötä. Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus pysytettäisiin edelleen valtion suorassa omistuksessa.

Metsähallituksesta annettavaan lakiin liittyen esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettaviksi kalastuslain, oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain, valtion talousarvio-osta annetun lain, kaupparekisterilain, kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain, maantielain, ratalain, kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain, julkisista hankinnoista annetun lain, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain sekä työttömyys-etuuksien rahoituksesta annetun lain viittaukset valtion liikelaitoksiin siten, että lainsäädännössä mainittaisiin yleisesti valtion liikelaitos ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevista laista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 15 päivänä maaliskuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	6
1 JOHDANTO.....	6
2 NYKYTILA.....	7
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	7
2.1.1 Metsähallitus.....	7
2.1.2 Vuoden 2010 liikelaitoslaki.....	12
2.1.3 Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.....	13
2.2 Nykytilan arviointi.....	13
2.3 Valtion metsien hallinnointi eräissä muissa maissa.....	14
2.3.1 Ruotsi.....	14
2.3.2 Norja.....	15
2.3.3 Saksa.....	15
2.3.4 Englanti.....	16
2.3.5 Ranska.....	16
2.3.6 Viro.....	16
2.3.7 Itävalta.....	17
2.3.8 Irlanti.....	17
2.3.9 Tšekin tasavalta.....	18
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	18
3.1 Tavoitteet.....	18
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	18
3.2.1 Johdanto.....	18
3.2.2 Julkisoikeudellinen laitos.....	18
3.2.3 Virasto.....	19
3.2.4 Erityisliikelaitos.....	19
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	20
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
4.1.1 Vaikutukset valtion talouteen.....	22
4.1.2 Vaikutukset Metsähallituskonserniin.....	22
4.1.3 Yritysvaikutukset.....	23
4.2 Henkilöstövaikutukset.....	24
4.2.1 Liikelaitos.....	24
4.2.2 Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen.....	24
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	25
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	25
4.4.1 Ympäristövaikutukset.....	25
4.4.2 Alueelliset vaikutukset.....	26
4.4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	27
5 ASIAN VALMISTELU.....	27
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	27
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	28
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	38

1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	38
1.1	Laki Metsähallituksesta.....	38
1.1.1	1 luku Yleiset säännökset	38
1.1.2	2 luku Metsähallituksen tehtävät	38
1.1.3	3 luku Toimintaa koskevat velvoitteet	45
1.1.4	4 luku Metsähallituksen ohjaus	48
1.1.5	5 luku Metsähallituksen organisaatio ja hallinto	50
1.1.6	6 luku Julkisten hallintotehtävien hoito	53
1.1.7	7 luku Metsähallituksen talous	60
1.1.8	8 luku Metsähallituksen henkilöstö	64
1.1.9	9 luku Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus	66
1.1.10	10 luku Erinäiset säännökset	69
1.1.11	11 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	72
1.2	Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä.....	74
1.3	Kalastuslaki.....	81
1.4	Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta.....	81
1.5	Laki valtion talousarviosta.....	81
1.6	Kaupparekisterilaki.....	81
1.7	Laki kasvinterveyden suojelemisesta.....	82
1.8	Maantielaki.....	82
1.9	Ratalaki.....	82
1.10	Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista.....	82
1.11	Laki julkisista hankinnoista.....	83
1.12	Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista.....	83
1.13	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta.....	83
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	83
3	VOIMAANTULO.....	84
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	84
4.1	Metsähallituksen liikelaitosmalli.....	84
4.2	Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön asema.....	85
4.3	Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.....	86
4.4	Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttaminen.....	86
4.5	Valtion kiinteistövarallisuutta koskevan toimivallan delegointi.....	87
	LAKIEHDOTUKSET.....	89
	Laki Metsähallituksesta.....	89
	Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä.....	104
	Laki kalastuslain 45 §:n muuttamisesta.....	107
	Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	107
	Laki valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	108
	Laki kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta.....	108
	Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta.....	109
	Laki maantielain 84 §:n muuttamisesta.....	109
	Laki ratalain 74 §:n muuttamisesta.....	110
	Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	110
	Laki julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	111
	Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	111
	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta.....	112

LIITE	113
RINNAKKAISTEKSTIT	113
Laki kalastuslain 45 §:n muuttamisesta	113
Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	114
Laki valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	115
Laki kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta.....	116
Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta	117
Laki maantielain 84 §:n muuttamisesta.....	118
Laki ratalain 74 §:n muuttamisesta	119
Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	120
Laki julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	121
Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta	122
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	123

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valtion liikelaitokset ovat markkinaohjattu osa valtiota. Liikelaitosmalli perustuu liikelaitosten periaatteiden noudattamiseen julkisten palvelujen tuottamisessa. Valtion liikelaitokset eivät ole valtiosta erillisiä oikeushenkilöitä. Valtion liikelaitosten henkilöstö on valtion henkilöstöä. Liikelaitosmallia on sovellettu sellaisen valtion liiketoiminnan harjoittamiseen, jota on yhteiskuntapoliittisista tai muista syistä tarve ohjata.

Euroopan yhteisen komissio on 11 päivänä joulukuuta 2007 tehnyt Suomelle osoitetun osittain kielteisen päätöksen Valtion tuki N:o C 7/2006, jonka kielteinen osa koskee Tieliikelaitoksen saamaa valtiontukea. Komissio pitää kiellettyinä valtiontukea liikelaitoksen konkurssisuojaaja ja poikkeavaa verokohtelua (konkurssilainsäädännön ja tavanomaisen yhteisöverotuksen soveltumattomuus).

Konkurssilainsäädännön soveltumattomuuden osalta päätöksessä katsotaan, että kyse on valtiontuesta, koska Tieliikelaitos voi hyötyä tuetusta asemastaan. Yhteisöverotuksen soveltumattomuuden osalta päätöksessä katsotaan, että vapautus yhteisöverosta muodostaa kilpailua vääristävän valtiontuen, jota ei voida perustella verojärjestelmän luonteella ja systematiikalla.

Vaikka komission Suomea koskeva päätös koskee ainoastaan Tieliikelaitosta, sillä on epäsuora vaikutus koko liikelaitosjärjestelmään, koska konkurssilainsäädännön ja yhteisöverotuksen soveltumattomuus koskee kaikkia valtion liikelaitoksia.

Muuttamalla verotuslainsäädäntöä voidaan poistaa valtion liikelaitosten poikkeava verokohtelu. Sen sijaan valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima valtion omaisuus. Edellä esitetyin perustein liikelaitosmallia, jossa liikelaitoksessa harjoitetaan markkinoilla toimivaa liiketoimintaa, ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi kokouksessaan 6.3.2009 liikelaitoskohtaisia linjauksia, joiden mukaan valmisteltiin hallituksen esitykset Ilmailulaitoksen, Luotsausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen muuttamiseksi osakeyhtiöiksi ja Senaatti-kiinteistöjen organisoimiseksi. Valtion liikelaitoksista annettu laki (1185/2002; vuoden 2002 liikelaitoslaki) kumottiin valtion liikelaitoksista annetulla lailla (1062/2010; vuoden 2010 liikelaitoslaki). Vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitettu valtion liikelaitos ei voi tarjota palveluja markkinoilla kilpailutilanteessa vaan se on sidosyksikkötoimija, joka tuottaa palveluja valtion virastoille ja laitoksille. Valtion virastojen ja liikelaitosten toiminta on sittemmin keskeisiltä osiltaan organisoitu uudelleen joko osakeyhtiömuotoiseksi toiminnaksi tai pelkästään viranomaisten tarpeita palvelevaksi in house -toiminnaksi. Liiketoiminnan laajuuden näkökulmasta merkittävin vielä uudelleenorganisoimaton toimija on Metsähallitus. Myös Metsähallituksen markkinaehtoinen toiminta tulee yhtiöittää kilpailuneutraaliteetin takaamiseksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Metsähallitus

Hallinnollinen asema

Metsähallituksen toiminnan perusteet sisältyvät kumottuun vuoden 2002 liikelaitoslakiin sekä Metsähallituksesta annettuun lakiin (1378/2004) ja valtioneuvoston asetukseen (1380/2004).

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, joka luonnonsuojelua koskevissa asioissa on ympäristöministeriön ohjauksessa.

Tehtävät

Metsähallituksesta annetun lain mukaan Metsähallituksen tehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta kestävästi ja tuloksellisesti. Metsähallituksen on otettava tehtävissään riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojele ja tarkoituksenmukainen lisääminen luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana metsien hoidolle ja käytölle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.

Valtion liikelaitoksena Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa. Liiketoiminnan ytimen muodostaa metsätalous. Puutavaran myynnin osuus on yli 90 prosenttia Metsähallituksen liikevaihdosta. Muut liiketoiminnot liittyvät maan ja maa-ainesten hyödyntämiseen sekä virkistyspalveluiden tuottamiseen.

Liiketoiminnan lisäksi Metsähallituksella on lukuisia lakisäätteisiä ja sille annettuja julkisia hallintotehtäviä. Lakisäätteiset julkiset hallintotehtävät perustuvat luonnonsuojelulakeihin (71/1923) ja (1096/1996) ja niiden nojalla annettuihin säädöksiin, erämaalakiin (62/1991), kalastuslakiin (379/2015), kolttalakiin (253/1995), maastoliikennelakiin (1710/1995), metsästyslakiin (615/1991), pelastuslakiin (468/2003), poronhoitolakiin (848/1990), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakiin (45/2000), ulkoilulakiin (606/1973) sekä lakiin vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004).

Julkisista hallintotehtävistä keskeisimpiä ovat lakisäätteisten luonnonsuojelualueiden hallinnointi, hoito ja käytön ohjaus järjestyssääntöjen avulla sekä uusien luonnonsuojelualueiden hankinta yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa. Muut julkiset hallintotehtävät liittyvät Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöön, luonnonsuojelualueiden hankintaan, saamelaiskulttuurin harjoittamisen sekä poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamisen edellytysten turvaamiseen sekä saamelaisten ja kolttien sekä muiden paikallisten asukkaiden tarpeiden huomioon ottamiseen lähinnä Pohjois-Suomen alueella.

Palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden yhteydessä annettuina julkisina hallintotehtävinä Metsähallitus tuottaa ja ylläpitää yhteiskunnallisia retkeilypalveluita, toteuttaa riista- ja kalataloudellisia hankkeita, valvoo hallinnassaan olevien alueiden käyttöä, ylläpitää uittorakenteita ja hoitaa valtakunnalliseen metsäpuiden siemenhuoltoon liittyviä tehtäviä. Metsähallitus tarjoaa kannattavan liiketoiminnan ja laajenevien yhteiskunnallisten tehtävien puitteissa työmahdollisuuksia Itä- ja Pohjois-Suomen sellaisilla alueilla, joilla muuten on vähän työpaikkoja.

Toiminnan rahoitus

Liikelaitoksena Metsähallitus toimii kilpailutilanteessa avoimella sektorilla liiketaloudellisin periaattein. Metsähallitus kattaa liiketoiminnan menot tuloillaan. Liiketoiminnan harjoittamista rajoittavat lainsäädännön nojalla asetetut palvelu- ja muut toimintatavoitteet sekä yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka otetaan huomioon tulostavoitteiden asettamisen yhteydessä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoa rahoitettiin vuonna 2014 yhteensä 65,4 miljoonalla eurolla. Valtion talousarvion kautta Metsähallitus sai niin sanottua perusrahoitusta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta (momentti 30.63.50) 6,4 miljoonaa euroa ja ympäristöministeriön hallinnonalalta (momentti 35.10.52) 35,5 miljoonaa euroa. Rahoitus käytettiin ohjaavien ministeriöiden kanssa tulossopimuksissa sovittujen tehtävien suorittamiseen ja niistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi Metsähallitus sai hanke- ja muuta täydentävää rahoitusta siten, että rahoitus oli kaikkiaan ympäristöministeriön hallinnonalalta 36,6 miljoonaa euroa, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta 7,3 miljoonaa euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta 2,0 miljoonaa euroa sekä oikeusministeriön hallinnonalalta 0,8 miljoonaa euroa. Tulorahoituksen määrä oli 10,2 miljoonaa euroa, EU-hankerahoituksen määrä 4,8 miljoonaa euroa ja muu rahoitus oli 3,7 miljoonaa euroa.

Puolustusvoimat ovat vuokranneet Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita 265 000 hehtaaria 3,5 miljoonan euron vuosikorvauksella. Korvaus vastaa Metsähallituksen metsätalouden tuoton menetystä. Tämän lisäksi Metsähallitus on investoinut puolustusvoimien käyttöön tulevien alueiden hankintaan viime vuosina noin 2,0 miljoonalla eurolla. Luonnonvarakeskus ja Metsähallitus ovat tehneet tutkimusmetsäalueita koskevan puitesopimuksen, jonka mukainen käyttökorvaus kattaa sekä tutkimusmetsäkäytöstä aiheutuvan hakkuutulosten pienehmissä tutkimusmetsien käyttöön liittyvät työt. Puitesopimus koskee 32 000:ta hehtaaria Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita, ja sen mukainen vuosittainen käyttökorvaus on vajaat miljoona euroa. Myös Rajavartiolaitos on vuokrannut Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita. Korvaukset kattavat Metsähallituksen metsätalouden tuoton menetykset. Metsäoppilaitosten ja Metsähallituksen välillä on opetusmetsiä koskevia sopimuksia, joista aiheutuva laskennallisen liikevoiton menetys on ollut 1,0 miljoonaa euroa vuodessa.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa voidaan lain mukaan rahoittaa valtion talousarvioon erikseen otetuilla määrärahoilla tai ottamalla tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset huomioon vähentävänä tekijänä tulostavoitetta asetettaessa.

Vuonna 2014 Metsähallituksen yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottaminen alensi laskennallisesti liikevoittoa noin 55 miljoonaa euroa. Tästä luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden ja saamelaiskulttuurin huomioon ottaminen metsätaloutta rajoittamalla oli 49 miljoonaa euroa, muut porotalouteen ja saamelaiskulttuuriin liittyvät tekijät, työllisyyden edistämisen sekä suunnittelukustannusten lisäys olivat 6 miljoonaa euroa.

Palveluiden ja suoritteiden hinnoittelu

Metsähallituksen julkisoikeudellista suoritteista perittävät maksut määrätään valtion maksupöytäkirjan (150/1992) säännösten mukaisesti, jolleivät ne ole muiden lakien nojalla maksuttomia. Maksuttomia ovat esimerkiksi porotalouden- ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittajille Lapissa myönnetty eriysoikeudet Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käyttöön sekä entisessä Lapin läänissä että eräissä entisen Oulun läänin kunnissa vakinaisesti asuvien vapaa metsästysoikeus kotikunnassaan sijaitsevilla valtion mailla.

Toiminnan organisointi

Metsähallituksesta annetun lain 2 §:n mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Metsähallituksen tulee toimia kestävästi ja tuloksellisesti. Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa laissa säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa ja hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Metsähallituksesta annetun lain 3 §:n mukaan Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö sekä niihin liittyvät tuotteet ja palvelut.

Metsähallituksen nykyiset liiketoiminta-alueet ovat talousmetsien hoito ja käyttö (Metsätalous), kiinteistöjen osto, myynti, vuokraus ja aktiivinen hankekehitys tuulivoimaliiketoiminnassa (Laatunmaa) sekä maa-ainesten ja niiden jalosteiden myynti ja käyttöoikeuksien antaminen hallinnassa oleviin varantoihin (MH-Kivi Oy). Metsähallitus harjoittaa lisäksi tytäryhtiömuodossa metsäpuiden siementuotantoa (Siemen Forelia Oy) ja taimituotantoa (Fin Forelia Oy). Metsähallituksella on osakkuus Eestissä toimivassa metsäpuiden siemeniä ja taimia tuottavassa Eesti Metsataim -nimisessä yhtiössä.

Metsähallitus toimii liiketaloudellisin periaattein. Metsähallituksen liiketoiminnasta saatuja varoja ei käytetä julkisten hallintotehtävien rahoitukseen, eikä julkisten hallintotehtävien varoilla rahoiteta liiketoimintaa. Liiketoiminnasta ja julkisista hallintotehtävistä pidetään Metsähallituksen sisäisesti erillistä kirjanpitoa ja laaditaan erilliset tilinpäätökset. Liiketoiminnan ja julkisten hallintotehtävien käytössä olevalle omaisuudelle on vahvistettu erilliset taseet. Metsähallituksen yhteisessä tilinpäätöksessä liiketoiminnan käytössä oleva omaisuus on peruspääomaa ja julkisten hallintotehtävien käytössä oleva omaisuus muuta omaa pääomaa. Muuhun omaan pääomaan sisältyy myös muita tase-eriä, kuten aikaisemmilta vuosilta kertyneet voittovarot.

Metsähallituksesta annetun lain 8 §:n mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamista varten Metsähallituksessa on erillinen julkisten hallintotehtävien yksikkö, jonka päällikkönä toimii luontopalvelujohtaja. Luontopalvelujohtaja hoitaa ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, jotka eivät lain mukaan kuulu hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Metsästystä ja kalastusta koskevat erikseen nimetyt julkiset hallintotehtävät (eräasiat) hoitaa kuitenkin julkisten hallintotehtävien yksikössä erätalouspäällikkö.

Metsähallituksen toimielimet

Metsähallituksen ylin toimielin on hallitus, jonka puheenjohtaja ja varapuheenjohtajan sekä viisi muuta jäsentä valtioneuvosto nimeää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Metsähallituksesta annetun asetuksen mukaan hallituksen jäsenillä tulee olla metsätalouden, liikkeenjohdon, luonnonsuojelun tai alueellisten näkökohtien asiantuntemusta. Lisäksi heidän tulee olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumattomia. Hallituksen jäsenistä yksi tulee määrätä Metsähallituksen henkilöstön keskuudestaan ehdottamista henkilöistä, yhden tulee olla maa- ja metsätalousministeriöstä, yhden ympäristöministeriöstä ja yhden Lapin läänistä. Lapin läänin alueella tarkoitetaan tällä hetkellä Lapin maakuntaa.

Liikelaitoksen toimintaa hoitaa ja kehittää sekä hallituksen päätösten toimeenpanosta huolehtii valtioneuvoston nimittämä toimitusjohtaja.

Toiminnan ohjaus ja suunnittelu

Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet vahvistaa eduskunta vuosittain valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Eduskunta hyväksyy muun muassa ta-

voitteet siitä, missä määrin Metsähallitus hankkii vuosittain hallintaansa suojelualueita alueiden myynnistä saatavilla tuloilla ja vaihtomailla. Maa- ja metsätalousministeriö päättää eduskunnan hyväksymissä rajoissa Metsähallituksen tarkemmista palvelu-, toiminta- ja tulostavoitteista sekä Metsähallituksen talouden ja toiminnan vuotta pitempää ajanjaksoa koskevista tavoitteista.

Valtioneuvosto vahvistaa Metsähallituksen tilinpäätöksen ja päättää tässä yhteydessä voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat toimialojensa osalta Metsähallituksen toimintaa. Luonnonsuojelutehtävien hoidosta, niihin liittyvien palveluiden tuottamisesta ja rahoituksesta Metsähallitus tekee sopimuksen ympäristöministeriön kanssa. Metsästykseseen, kalastukseen, erävalvontaan, retkeilyalueisiin ja metsäpuiden siemenhuoltoon liittyvistä tehtävistä sekä niiden rahoituksesta Metsähallitus tekee sopimuksen maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Metsähallitus sovittaa yhteen eri tehtävät niin sanotun osallistavan suunnittelujärjestelmän avulla, jossa laajasti kuullaan eri sidosryhmiä ja kansalaisia.

Maa- ja vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden kokonaisala oli vuoden 2014 lopussa 12,5 miljoonaa hehtaaria, josta maa-alueita oli 9,1 miljoonaa hehtaaria ja vesialueita oli 3,4 miljoonaa hehtaaria. Vesialueista 2,7 miljoonaa hehtaaria oli lähinnä merialueille sijoittuvia yleisiä vesialueita.

Maa-alueista talouskäytössä olevaa metsämaata oli 3,5 miljoonaa hehtaaria eli 39 prosenttia Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden pinta-alasta. Taloustoiminnan ulkopuolella maa-alueista oli 5,6 miljoonaa hehtaaria eli 61 prosenttia. Taloustoiminnan ulkopuolelle jääneistä alueista talousmetsiin liittyviä kitu- ja joutomaita oli 1,4 miljoonaa hehtaaria, lakisääteisiä ja muita luonnonsuojelualueita 1,5 miljoonaa hehtaaria, erämaa-alueita 1,4 miljoonaa hehtaaria sekä suojeluohjelmien aluevarauksia ja muita alueita 1,3 miljoonaa hehtaaria.

Saamelaiset

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta on säädetty tarkemmin saamelaiskäräjistä annetulla lailla (974/1995).

Perustuslain sääntely turvaa saamelaisten aseman alkuperäiskansana siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen. Kulttuuri ymmärretään säännöksissä laajana käsitteenä. Sääntely ei rajoitu ainoastaan kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja kehittämiseen, vaan se ulottuu laajemmin turvaamaan saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat myös saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus ja metsästys.

Poronhoitolain (848/1990) 2 §:n 2 momentin mukaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maata voidaan tällä alueella luovuttaa tai vuokrata vain sillä ehdolla, ettei porojen aiheuttamista vahingoista saa korvausta. Saamelaisten kotiseutualue kuuluu kokonaisuudessaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen.

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaan viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Sellaisia ovat muun muassa yhdyskuntasuunnittelu, valtion alueiden hoito ja käyttö, kaivostoiminta, saamelaisten perinteiseen elinkeinon liittyvä lainsäädännön tai hallinnon muutos sekä saamenkielisten koulutus-, sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaisten ja muun paikallisen väestön näkemysten huomioon ottamista valtion maa- ja vesiomaisuuden käytön ja hoidon suunnittelussa saamelaisten kotiseutualueella on lisätty. Metsähallituksen maankäyttöä koskevat ratkaisut tehdään pitkälti luonnonvarasuunnitelmien ja hoito- ja käyttösuunnitelmien pohjalta. Metsähallitus on kehittänyt osallistavan suunnittelun menetelmiä, joiden avulla kaikki asianosaiset pääsevät suunnitelmien tekemiseen mukaan.

YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7–8/1976) 27 artiklan mukaan kansalliseen, uskonnolliseen tai kielelliseen vähemmistöön kuululta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään. Sopimuksen täytäntöönpanoa seuraava ihmisoikeuskomitea (Human Rights Committee) on luonut soveltamiskäytäntöä alkuperäiskansojen oikeuksista tulkitsemalla yleissopimuksen 27 artiklaa. Ihmisoikeuskomitea on 1990-luvulta lukien käsitellyt viisi Suomea koskevaa yksilövalitusta, joissa saamelaiset poronhoitajat ovat valittaneet metsänhakkuun, metsätien rakentamisen ja/tai kivenlouhinnan estävän heidän poronhoitoaan. Poronhoito osana saamelaisten perinteistä kulttuuria kuuluu artiklan soveltamisalaan. KP-sopimuksen 27 artiklaa ei ole katsottu rikotun näissä tapauksissa.

Ihmisoikeuskomitean 27 artiklaa koskeva tulkinta voidaan kiteyttää kolmeen päähuomioon, jotka koskevat neuvotteluvollisuutta, kokonaisvaltainen harkintaa ja vaikutusten arviointia. Valtion viranomaisten tulee neuvotella saamelaisten kanssa suunnitelmistaan, jotka tulee tarvittaessa sopeuttaa 27 artiklan vaatimuksiin. Valtion on otettava alueella samanaikaisesti tapahtuva eri viranomaisten toiminta kokonaisvaltaisesti huomioon. Alueella aikaisemmin toteutettujen toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa viireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten mahdollisuuksiin harjoittaa kulttuuriaan. Lisäksi valtion on punnittava suunnitellun toiminnan hyvät ja huonot puolet.

Metsätalous

Metsähallituksen talous- ja virkistymetsien puuston arvioitu kokonaismäärä on 300 miljoonaa kuutiometriä ja arvioitu vuotuinen kokonaiskasvu 11,4 miljoonaa kuutiometriä. Vuotuinen poistuma on noin 6 miljoonaa kuutiometriä. Vuonna 2014 ainespuun myyntimäärä oli 5,96 miljoonaa kuutiometriä ja metsätalouden liikevaihto noin 333 miljoonaa euroa. Metsätalouden liikevaihto muodostaa noin 90 prosenttia Metsähallituksen liiketoiminnan (liiketoimintakonsernin) liikevaihdosta. Metsähallitus ottaa liiketoimintaa harjoittaessaan huomioon yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet, kuten luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön sekä porotalouden ja saamelaiskulttuurin vaatimukset.

Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liikevaihto on noin 340 miljoonaa euroa, ja se toimii aktiivisesti puumarkkinoilla koko maan alueella. Metsähallitus myy ja toimittaa puuta sahoille, sellu- ja paperiteollisuusyrityksille sekä energiateollisuudelle. Metsähallitus toimittaa puuta asiakkaidensa tehtaille vastaavilla toimitusehdoilla kuin muut toimijat ja toimii avoimilla markkinoilla kilpailutilanteessa muiden puutoimittajien kanssa. Puutoimituksissa Metsähallituksen kilpailijoita ovat esimerkiksi Stora Enso Oyj, UPM-Kymmene Oyj, Metsä Group, Harvestia Oy, metsänhoitoyhdistykset ja eräät yhteismetsät.

Metsähallitus työnantajana

Metsähallituskonsernin henkilöstömäärä vuonna 2014 oli 1 752 henkilöä, josta liikelaitoksen palveluksessa oli keskimäärin 1 634 henkilötyövuotta vastaava määrä. Metsähallituksen henkilöstö on työsopimussuhteessa lukuun ottamatta luontopalvelujohtajaa, erätalouspäällikköä ja tehtävissään julkista valtaa käyttäviä henkilöitä, jotka ovat virkasuhteisia. Vakinaisia metsureita henkilöstöstä oli noin 470 (29 prosenttia).

Metsähallituksen henkilöstöstä noin 10 prosenttia työskentelee Vantaalla ja loput Metsähallituksen eri toimipisteissä ympäri Suomea. Noin 50 prosenttia Metsähallituksen palkoista maksetaan Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntiin. Metsähallitus työllistää lisäksi yli 1000 henkilötyövuoden edestä ulkopuolisia urakoitsijoita.

Liiketoiminnan keskeiset tunnusluvut

Metsähallitus-konsernin liiketoiminnan liikevaihto vuonna 2014 oli 343,2 miljoonaa euroa (vuonna 2013 346,7 miljoonaa euroa). Liiketoiminnan tilikauden 2014 tulos oli 116,7 miljoonaa euroa (2013 116,7 miljoonaa euroa), mikä on 34 prosenttia liikevaihdosta. Liikevoitosta 31,1 miljoonaa euroa syntyi kiinteän omaisuuden myynnistä. Sijoitetun pääoman tuotto vuonna 2014 oli 4,8 prosenttia, investointien määrä liikevaihdosta 3 prosenttia ja omavaraisuusaste 98 prosenttia. Tuloutus valtiolle vuonna 2014 oli 130 miljoonaa euroa.

Vuonna 2014 Metsähallitus toimitti asiakkailleen 5,96 miljoonaa kuutiometriä ainespuuta ja energiapuuta 550 GWh.

2.1.2 Vuoden 2010 liikelaitoslaki

Metsähallitukseen sovellettava vuoden 2002 liikelaitoslaki on kumottu vuoden 2010 liikelaitoslain voimaantulon nojalla. Vuoden 2010 liikelaitoslain siirtymäsäännöksen nojalla kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Vuoden 2010 liikelaitoslain tarkoitus on, että valtion liikelaitos ei voi tarjota palveluja markkinoilla kilpailutilanteessa vaan se on sidosyksikkötoimija, joka tuottaa palveluja valtion virastoille ja laitoksille. Valtion liikelaitos voi tuottaa palvelujaan myös valtionapulaitoksille silloin, kun kyseinen palvelu rahoitetaan kokonaan taikka lähes kokonaan valtion talousarvioon otetun määrärahan turvin. Valtion liikelaitoksen tehtävänä voi olla varsinaista toimintaa tukevien palvelujen, kuten tietotekniikka-, toimitila- ja laboratoriopalvelujen taikka muiden vastaavien tuki- ja asiantuntijapalvelujen tuottaminen.

Liikelaitos toimii normaaleiden liiketoimintaperiaatteiden mukaisesti osakeyhtiön tapaan. Liikelaitoksen rahoitus muodostuu kokonaisuudessaan asiakasmaksuista ja rahoitusmarkkinoilta saatavasta rahoituksesta. Uusimuotoista valtion liikelaitosta ei voida rahoittaa suoraan valtion talousarviosta eikä se voi hoitaa julkisia hallintotehtäviä.

Vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan eduskunta päättää edelleen liikelaitoksen toimialasta ja tehtävistä sekä hyväksyy liikelaitoksen asianomaisena tilikautena ja seuraavina tilikausina tehtävien investointeja koskevien päätösten enimmäismäärät ja antaa liikelaitokselle luvan pitkäaikaisen lainan ottamiseen. Asianomainen ministeriö vastaa liikelaitoksen ohjauksesta, joka on omistajaohjauspainotteista tulosohtajasta, sekä asettaa liikelaitokselle taloudellisen tulostavoitteen ja tuloutustavoitteen.

Vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitettuna liikelaitoksena toimii tällä hetkellä ainoastaan Senaatti-kiinteistöt. Sen tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja virastoille, laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta.

Valtion liikelaitosjärjestelmän piirissä komission päätöksen antamisajankohtana oli Tieliikelaitoksen lisäksi viisi muuta valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Senaatti-kiinteistöt on järjestetty vuoden 2010 liikelaitoslaissa tarkoitetuksi valtion in house -toimijaksi. Tieliikelaitos aloitti toimintansa osakeyhtiömuodossa vuoden 2008 alussa, Ilmailulaitos ja Varustamoliikelaitos vuoden 2010 alussa ja Luotsausliikelaitos vuoden 2011 alussa.

2.1.3 Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen

Kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla hoitamien tehtävien yhtiöittämistä koskeva kuntalain (365/1995) muutos tuli voimaan 1.9.2013. Sen mukaan kaikki kuntien markkinaehtoiset toiminnot on annettava vuoden 2014 loppuun mennessä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Samanaikaisesti tuli voimaan myös kilpailulain (948/2011) muutos, joka velvoittaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvomaan kilpailuneutraliteetin toteutumista julkisen ja yksityisen sektorin toimiessa samoilla markkinoilla. Virasto voi valvontatoiminnassaan puuttua myös komissiota laajemmin valtion liiketoimintojen kilpailua vääristäviin rakenteisiin eli kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmalliseen toimintaan.

2.2 Nykytilan arviointi

Vuoden 2010 liikelaitoslaki ei sovellu Metsähallitukselle, koska Metsähallituksesta ei voida kehittää sen tehtävät huomioon ottaen valtionhallinnon sisästä toimijaa. Puutavaran ja siihen liittyvien muiden tuotteiden myynti ja toimittaminen asiakkaille on markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa. Vuoden 2010 liikelaitoslaki ei myöskään mahdollista sitä, että liikelaitos hoitaisi julkisia hallintotehtäviä. Liikelaitosta ei vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan voida rahoittaa valtion talousarviosta.

Metsähallituksen lainsäädännöllinen asema perustuu kumottuun vuoden 2002 liikelaitoslakiin, jota sovelletaan Metsähallitukseen vuoden 2010 liikelaitoslain siirtymäsäännöksen nojalla siihen saakka kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Komission Tieliikelaitosta koskevalla päätöksellä on yleistä merkitystä liikelaitosjärjestelmän kannalta. Konkurssilainsäädännön ja yhteisöverotuksen soveltumattomuutta koskevat komission johtopäätökset tulee ottaa Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevia laintasaisia säännöksiä valmisteltaessa huomioon.

Valtion liikelaitosmallia ei voida kehittää konkurssikelpoiseksi muuttamatta mallin keskeisiä peruseriaatteita eli muuttamalla liikelaitokset erillisiksi oikeushenkilöiksi ja luovuttamalla erillisten oikeushenkilöiden omistukseen liikelaitoksen hallinnoima valtion omaisuus. Edellä esitetyin perustein valtion nykyisten periaatteiden mukaista liikelaitosmallia ei voida kehittää yhteismarkkinoille soveltuvaksi toimintamuodoksi. Valtion liikelaitos voi olla pysyvä toimintamuoto vain silloin, kun liikelaitos ei toimi markkinoilla kilpailutilanteessa (in house) eikä tarjoa palvelujaan valtion ulkopuolisille asiakkaille.

Valtion omistajapoliittisten linjausten mukaan valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinta hoidetaan yhtenä kokonaisuutena valtion kiinteistöstrategian mukaisesti.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä käsitteli 22.5.2012 Metsähallituksen uudelleenorganisointia ja puolsi sen järjestämistä erityisliikelaitokseksi. Ministerityöryhmän linjauksen mukaan valtion maa- ja vesiomaisuus säilytetään edelleen suorassa valtion omistuksessa, eikä sitä siirretä tytäryhtiöille. Metsähallitus säilytetään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena ja se organisoidaan erityisliikelaitokseksi. Liikelaitos toimii konsernimuodossa ja markkinoilla avoimessa kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnat yhtiötetään liikelaitoksen tytäryhtiöiksi. Perustettavalle metsätalousyhtiölle annetaan yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion liiketoimintaan tarkoitettulla maalla ja samalla sille säädetään velvollisuus toteuttaa toiminnassaan kaikkia Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita. Metsähallitus hoitaa jatkossakin sille nykyisin osoitetut julkiset hallintotehtävät ja ne hoidetaan erillisessä yksikössä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön suorassa ohjauksessa. Lisäksi linjattiin, että Metsähallituksen toimintamallin uudistuksessa otetaan huomioon myös kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman hankkeessa 45 (saamelaisten osallistumisoikeudet) tehtävät poliittiset päätökset.

Voimassa olevassa metsähallituslaissa on säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan turvataan Metsähallituksen toiminnassa saamelaisten kotiseutualueella. Käytännön toiminta on joiltain osin ollut laissa nykyisin säädettyä velvoitetta laajempaa.

Metsähallitus hallinnoi valtion rakentamatonta kiinteistövarallisuutta ja tässä ominaisuudessa se ostaa, myy ja vuokraa maa-alueita. Lisäksi Metsähallitus pyrkii kaavoitusprosesseissa kasvattamaan valtion kiinteistövarallisuuden arvoa. Metsähallitus on myös aktiivinen tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden hankekehittäjä. Edellä kuvattua Metsähallituksen kiinteistötoimintaa ei ole pidetty sellaisena markkinaehtoisena liiketoimintana, jota ei voitaisi hoitaa liikelaitoksessa. Metsähallituksen kiinteistötoimintaa voidaan pitää liikelaitoksen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden omistamiseen liittyvänä taloudellisena hyödyntämisinä, mitä ei voida pitää julkisoikeudellisilta organisaatioilta kiellettyinä.

2.3 Valtion metsien hallinnointi eräissä muissa maissa

2.3.1 Ruotsi

Sveaskog AB on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Sen omistuksessa on 4,1 miljoonaa hehtaaria valtion maita, joista 3,1 miljoonaa hehtaaria on talouskäytössä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 6 miljoonaa kuutiometriä käyttöpaikalle toimitettuna.

Yhtiö hoitaa maaomaisuuden edunvalvonnan ja hoidon tehtävät. Sveaskogin keskeistä liiketoimintaa on kestävä metsätalouden harjoittaminen, jossa Sveaskogin tavoitteena samalla on puun toimitusten arvon lisääminen. Sveaskogin muita toimintoja ovat kiinteistökauppa, metsästys, kalastus ja maihin kohdistuvat erilaiset luvat ja sopimukset. Yhtiö hoitaa myös erityisalueita, joilla otetaan korostetusti huomioon ulkoilun ja luonnonsuojelun tavoitteet.

Sveaskogin tytäryhtiöitä ovat sen täysin omistamat Svenska Skogsplantor AB ja SIA Sveaskog Baltfor ja puoliksi omistama Setra Group AB. Konsernin tytäryhtiöiden liiketoiminnan toimialoina ovat taimituotanto, puutavaran tuonti sekä puurakentamisen tuotteet.

Naturvårdsverket on luonnonsuojeluun keskittynyt virasto. Sen tehtävänä on kohdentaa valtion rahoitusta luonnonsuojelualueiden hankintaan ja olemassa olevien alueiden hoitamiseksi.

Statens Fastighetsverk hoitaa suurinta osaa valtion rakennetusta kulttuuriperinnöstä sekä hoitaa 6,4 miljoonaa hehtaaria valtion maata. Tuottavaa metsämaata on 0,74 miljoonaa hehtaaria,

josta 0,48 miljoonaa hehtaaria on erityisten luonnonsuojelusäädösten alaisuudessa. SFV harjoittaa ympäristöystävällistä, yhteiskuntaa hyödyttävää ja taloudellisesti kannattavaa metsätaloutta. SFV on mukana myös tuulivoiman kehittämisessä. Toiminta tuottaa voittoa.

Fortifikationsverket on puolustuslaitoksen kiinteistölaitos, jonka hallinnassa on myös maa- ja metsätalouteen käytettävää maata.

2.3.2 Norja

Statskog SF on valtion kokonaan omistama yhtiö (state-owned enterprise), jonka suuntaan omistajaa edustaa maatalous- ja ruokaministeri. Statskog SF:llä on useita tytäryhtiöitä. Statskog SF:n hallinnassa on 6,0 miljoonaa hehtaaria valtion maita, joista 0,2 miljoonaa hehtaaria on suojeltua tai suojeltavaksi ehdotettua metsää. Noin 0,5 miljoonaa hehtaaria on talouskäytössä olevaa tuottavaa metsämaata. Maaomaisuus ilmoitetaan Statskog SF:n taseessa. Investointeihin rinnastettavien ostojen kohteena oleva omaisuus voidaan kiinnittää yhtiön lainojen vakuudeksi. Statskog hallinnoi kokonaisuudessaan noin 20 prosenttia Norjan manneralueista.

Statskog SF:n keskeistä liiketoimintaa on kestävä metsätalouden harjoittaminen. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 0,5 miljoonaa kuutiometriä lähinnä tienvarressa myytynä.

Statskog SF rahoittaa toimintansa liiketoiminnan tuloilla. Statskog tukee ja järjestää yleistä virkistyskäyttöä, metsästystä ja kalastusta. Valtio voi hallituksen ympäristöpolitiikkaa toimeenpannessaan asettaa Statskogille metsien suojeluun liittyviä velvoitteita. Ympäristöministeriö rahoittaa suojelun alueiden hoidon. Valtio maksaa niin Statskogille kuin yksityisillekin maanomistajille korvausta suojelluista alueista.

Statskog ei voi mennä konkurssiin. Yhtiötä verotetaan maan normaalin verotuskäytännön mukaisesti. Statskog SF tilittää valtiolle voitostaan suhteellisen, vuosittain vaihtelevan osuuden.

2.3.3 Saksa

Saksassa on hyvin erilaisia ratkaisuja liittovaltion ja osavaltioiden metsien hoitoorganisaatiosta. Bayerische Staatforsten AöR on julkisoikeudellinen yhtiö, jonka toiminnan lainmukaisuutta valvoo Baijerin ruoka-, maatalous- ja metsäministeriö. Yhtiö on perustettu lain nojalla (Waldgesetz für Bayern, Staatsforstengesetz). Yhtiö hoitaa 805 000:ta hehtaaria Baijerin osavaltion omistamia maita. Niistä on metsää 720 000 hehtaaria. Kaksi kolmasosaa metsistä on suojelurajoitteiden alaisia. Bayerische Staatforstenilla on vapaa käyttöoikeus maihin. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 5 miljoonaa kuutiometriä myytynä vaihtelevasti sekä käyttöpaikalle toimitettuna, tienvarressa että pystykaupoilla.

Yhtiön liiketoimintaa ovat kestävä metsätalouden harjoittaminen, kiinteistöliiketoiminta, metsästyks ja kalastus. Liiketoiminnan olennaisena osana on taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten tavoitteiden tasapainottaminen. Tytäryhtiöidensä kautta Bayerische Staatforsten omistaa kahden biopolttoainevoimalan osakkeita. Yhtiöllä on yhteiskunnallisia velvoitteita, jotka ovat yhteydessä yleiseen hyvinvointiin. Yhtiö ottaa toiminnassaan korostetusti huomioon matkailun tarpeen turismin kannalta tärkeillä alueilla. Yhtiö rahoittaa toimintansa pääasiassa liiketoiminnan tuloilla. Vain erityiset hyvinvointiin liittyvät projektit rahoitetaan Baijerin hallituksen toimesta maksimissaan 90 prosenttiin kustannuksista. Kaikki muut ympäristöasiat rahoitetaan yhtiön toimesta.

Yhtiö ei voi mennä konkurssiin. Se maksaa vain omaisuusveron ja arvonlisäveron. Viimeisen kolmen vuoden aikana yhtiön koko nettotulos on tuloutettu valtiolle. Valtio käyttää omistajalle kuuluvaa valtaa yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen kautta.

2.3.4 Englanti

Forest Enterprise England (FEE) on osakeyhtiö valtionhallinnon osaston Forestry Commissionin sisällä. FEE hoitaa 260 000:ta hehtaaria valtion maa-alueita ja metsiä, joista 68 000 hehtaaria on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin. Maaomaisuus on arvostettu FEE:n taseeseen. Ympäristön, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden tasapainottaminen on avainasemassa yhdistetyn maankäytön kautta yhtiön vastatessa yhteiskunnan tarpeisiin. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 2 miljoonaa kuutiometriä myytynä pystykaupoilla, tienvarressa ja käyttöpaikalle toimitettuna.

Hallinnosta vastaa hallitus (Forest Commissioners), jonka jäsenet maan hallitus nimittää. Hallitukseen kuuluu sekä yhtiön johtoa että yhtiöstä riippumattomia henkilöitä.

Metsätalouden menot rahoitetaan sen tuloilla. Osa ympäristönsuojelutyöstä tehdään normaalin metsänkäytön yhteydessä. Samalla voidaan tehdä jonkin verran maakauppaa. Muu ympäristönsuojelu rahoitetaan budjettivaroin. Tytäryhtiöiden toimiala on rajoitettu koskemaan metsätaloutta ja virkistyskäyttöä.

FEE ei voi mennä konkurssiin eikä se maksa veroja. Tuloutusta valtiolle ei ole, koska tulot käytetään menojen kattamiseen.

2.3.5 Ranska

Office National des Forêts (ONF) on Ranskan valtion metsien hoidosta vastaava maatalousministeriön alainen organisaatio (state enterprise). Organisaatio on perustettu lain nojalla (Code Forestier). ONF:n hallinnassa on yhteensä 4,5 miljoonaa hehtaaria julkisia metsiä, joista 1,4 miljoonaa hehtaaria kuuluu valtiolle, 2,2 miljoonaa hehtaaria kunnille ja 0,9 miljoonaa hehtaaria muille julkisyhteisöille. Valtion omistuksessa oleva maaomaisuus on arvostettu ONF:n taseeseen. ONF hoitaa myös kuntien metsiä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 6 miljoonaa kuutiometriä myytynä lähinnä pystymyyntinä mutta myös tienvarteen toimitettuna.

ONF:llä on sekä liiketoimintatehtäviä että viranomaistehtäviä. Liiketoimintatehtävistä keskeisin on metsätalous. Tämän lisäksi laitos harjoittaa metsätalouteen liittyvää kansainvälistä liiketoimintaa itse tai omistamiensa yhtiöiden kautta. Muista tehtävistä etusijalla on virkistyspalvelujen tarjoaminen. ONF hoitaa metsien hallinnon myös merentakaisissa provinseissa. Puukaupalla ja kaupallisilla toiminnoilla katetaan suurin osa julkisista tehtävistä, mutta osa tehtävistä saa myös budjettirahoitusta.

ONF ei voi mennä konkurssiin ja se maksaa vuosittain veroja valtiolle.

Kansallispuistot (7) ovat ympäristöministeriön alaisia itsenäisiä yksiköitä. Muita pienempiä suojelualueita ja -kohteita hallinnoivat alue- ja paikallisviranomaiset ympäristöministeriön avustuksella.

2.3.6 Viro

RMK on voittoa tavoitteleva valtion virasto, jota ohjaa ympäristöministeriö. RMK:n hallinnassa on 1,1 miljoonaa hehtaaria maata, josta 0,5 miljoonaa hehtaaria on talousmetsiä ja 0,3

miljoonaa hehtaaria eri tavoin suojeltuja metsiä. Organisaatio toimii Viron metsälain nojalla ja edustaa valtiota tehtäviensä suorittamisessa. Maaomaisuus on arvostettu RMK:n taseeseen, maiden varsinainen omistaja on Viron valtio. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 3 miljoonaa kuutiometriä myytnä lähinnä käyttöpaikalle toimitettuna.

RMK:n toiminta-alueita ovat metsähallinto, metsänhoito, puutavarakauppa, suojelu- ja virkistyskäyttö sekä siemen- ja taimituotanto. RMK:n metsien käytön päämäärät määritellään Viron metsälaissa ja kattavat toiminta-alueen sahatavaran tuotannosta virkistyskäyttöön. RMK:n tavoitteena lain mukaan on myös puumarkkinoiden tasapainottaminen. Kiinteistökauppa ei ole sallittua, mutta tytäryhtiöitä voidaan maan hallituksen luvalla perustaa.

Liiketoiminta toimii normaalien liiketoimintaperiaatteiden mukaan. RMK:lla on oikeus käyttää taloudellisten toimintojensa tulosta valtion metsien hoidon tarkoituksiin ja julkisten tehtävien suorittamiseen. Valtio voi tulouttaa RMK:n voittoa vuosittain itselleen. RMK ei voi mennä konkurssiin, mutta sitä verotetaan samalla tavalla kuin muitakin liiketoimintaa harjoittavia organisaatioita. Käytännössä kyseessä on nettobudjetoitu liikelaitos.

2.3.7 Itävalta

Österreichische Bundesforste (ÖBf AG) on Itävallan valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Yhtiö on perustettu lain nojalla (Bundesforstgesetz). ÖBf:n vastuulla on yhteensä vajaan 900 000 hehtaarin maa-alueet, joista 500 000 hehtaaria on metsää. Metsäalasta noin puolet on erilaisten suojelurajoitteiden alaista. Puun vuotuinen myyntimäärä on alle 2 miljoonaa kuutiometriä myytnä lähinnä käyttöpaikalle toimitettuna.

ÖBf:n keskeinen liiketoiminta-alue on kestävä metsätalouden harjoittaminen. Yhtiön muita liiketoiminta-alueita ovat mm. konsultointi, metsästys ja kalastus, uusiutuva energia (tuuli-voima, vesivoima, bioenergia), turismiin liittyvät palvelut ja kiinteistöliiketoiminta.

Yhtiö hoitaa erillisellä palvelusopimuksella osaa Itävallan suojelualueista. Yhtiö tarjoaa metsätalouden palveluja myös ulkopuolisten metsissä. Toimintaa rahoitetaan sekä yksityisellä rahoituksella että valtion varoista.

Yhtiö voi mennä konkurssiin ja sitä verotetaan kuten muitakin yhtiöitä. Voittoa tuloutetaan valtiolle vuosittain.

2.3.8 Irlanti

Irlannin Coillte on osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet omistaa Irlannin valtio ja joita hallinnoi maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeriö sekä valtiovarainministeriö. Johtokunnan nimitää maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeri. Coillte on organisoitu kolmeen divisioonaan: Coillte Panel Products harjoittaa paneelinvalmistusta, Coillte Forest metsätalousliiketoimintaa ja Coillte Enterprise liiketoimintaa useilla yhtiön ydinliiketoiminnoista johdetuilla aloilla.

Coillte on perustettu lailla (Forest Act) vuonna 1988. Laissa määritellään yhtiön tavoitteet ja velvoitteet. Yhtiö omistaa hallinnassaan olevan metsäomaisuuden, jota on 445 421 hehtaaria. Aluksi yhtiön tarkoitus oli harjoittaa metsätaloutta omistamallaan metsäalueella, mutta ajan myötä toiminta on laajentunut. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 2,5 miljoonaa kuutiometriä myytnä sekä pystykaupoilla, tienvarressa että käyttöpaikalle toimitettuna.

2.3.9 Tšekin tasavalta

Tšekin tasavallan Lesy České republiky (LCR) on valtion liikelaitos (State Enterprise), ja sen toiminta perustuu Tšekin tasavallan lakiin valtion liikelaitoksista. LCR:n päätoimiala on metsätalouden harjoittaminen. Liikelaitosta johtaa pääjohtaja, jonka nimittää maatalousministeri. Liikelaitos käyttää hallintaoikeutta valtion metsäalueisiin, joita on yhteensä 1,3 miljoonaa hehtaaria. Kilpailutetut yksityiset yritykset hoitavat pääosin metsänhoitotyöt; 92 prosenttia LCR:n metsäalasta vuonna 2012. Hankintahakkuita suoritettiin lähinnä sillä metsäalalla, jota LCR itse hoitaa (8 prosenttia LCR:n hallinnoimasta metsäalasta). Lisäksi myytiin 1,3 miljoonaa kuutiometriä hakkuutähdettä. Puun vuotuinen myyntimäärä on noin 8 miljoonaa kuutiometriä myytyinä lähinnä pystykaupoilla, mutta vähäisemmässä määrin myös tienvarteen toimitettuna.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on pysyttää Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus valtion suorassa omistuksessa ja säilyttää Metsähallituksen nykyisin hoitamat tehtävät toiminnallisessa organisaatiokokonaisuudessa siten, että järjestely täyttää kilpailuneutraliteettivaatimukset. Esityksen tavoitteena on myös Metsähallitusta ja valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien valtion omistajapolitiittisten tavoitteiden sekä hallinnon ja aluekehityksen ministeriöryhmän asiaa koskevien linjausten toteuttaminen. Esityksellä toteutetaan pääministeri Sipilän hallitusohjelman kirjaus Metsähallitusta koskevan lainsäädännön saattamisesta vastaamaan Euroopan unionin vaatimuksia sekä johtamisjärjestelmän selkeyttämisestä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

3.2.1 Johdanto

Vuonna 2007 komission antaman Destia-päätöksen jälkeen ja valtiovarainministeriön käynnistettyä valtion liikelaitoksia koskevan lainsäädännön uudistamisen maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö käynnistivät Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevan valmistelun. Valmistelun alkuvaiheessa todettiin, että nykyisen liikelaitosmallin jatkaminen siten, että metsätalousliiketoiminta olisi edelleen sijoitettuna liikelaitoksen sisälle, ei ole mahdollista. Tämä perustuu ensisijassa siihen, että liikelaitos osana valtiota ei ole konkurssikelpoinen. Vuoden 2002 liikelaitoslain mukaista liikelaitosta ei voida muuttaa konkurssikelpoiseksi muuttamatta liikelaitoksen perustavanlaatuisia ominaispiirteitä. Jatkovalmistelussa tarkasteltiin vaihtoehtoja, joissa Metsähallituksen toiminnot olisi organisoitu julkisoikeudelliseksi laitokseksi, virastoksi tai erityislainsäädännön pohjalta perustettavaksi valtion liikelaitokseksi.

3.2.2 Julkisoikeudellinen laitos

Julkisoikeudellisessa laitoksessa merkittäväksi ongelmaksi muodostuisivat ensinnäkin merkittävää julkista valtaa sisältävien tehtävien soveltumattomuus muuksi kuin viranomaiseksi katsottavalle organisaatiolle. Sellaiset Metsähallitukselle osoitetut tehtävät, joiden hoitoon sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttämistä, olisi siirrettävä valtion viraston hoidettaviksi. Valtioentiteetistä erilliselle julkisoikeudelliselle laitokselle ei myöskään voitane osoittaa valtion maaomaisuuden luovutusta koskevaa toimivaltaa. Tästä seuraisi se, että Metsähallitusta ohjaavat ministeriöt tulisi kytkeä osaksi valtion maaomaisuuden luovutusta sisältävän liiketoiminnan päätösprosesseja, mikä vaikeuttaisi liiketoiminnan edellyttämää päätöksenteon joustavuutta ja joutuisuutta, toisi ministeriötasolle runsaasti sinne kuulumattomia operatiivisia tehtäviä,

merkitsisi osittain päällekkäisen hallinnon luomista ja edellyttäisi ministeriöiden merkittävää lisäresursointia.

Metsähallituksen organisointi itsenäiseksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi, joka olisi konkurssikelpoinen, edellyttäisi julkisten hallintotehtävien erottamista kokonaan laitoksen yhteydestä siten, että ne jäisivät edelleen valtionhallinnon piiriin. Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä, joita rahoitetaan nykyisin ja esityksen mukaan vastaisuudessakin valtion talousarviosta erikseen, ei voitaisi asettaa konkurssiin eivätkä ne siten voisi olla osa itsenäistä, konkurssikelpoista laitosta. Valtiolla on vastuu näiden tehtävien hoidosta ja viime kädessä myös rahoituksesta. Julkisoikeudellisen laitoksen vaihtoehdossa markkinoilla tapahtuva liiketoiminta tulisi myös yhtiöittää, koska konsernin emo-organisaatio ei voi edellä todettujen syiden vuoksi olla konkurssikelpoinen. Itsenäisen laitoksen mallissa eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta myös heikkenisi liikelaitokseen verrattuna, jossa valtioelinten ohjaustoimivalta ulottuu ketjuna koko liikelaitoskonserniin. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät on tarve pysyttää kiinteästi valtioelinten ohjauksessa.

3.2.3 Virasto

Malli, jossa virasto hallinnoisi valtion maa- ja vesiomaisuutta, soveltuisi Metsähallitukselle osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitoon. Virastovaihtoehdossa markkinoilla tapahtuva liiketoiminta tulisi eriyttää kilpailuneutraaliteettivaatimusten vuoksi osakeyhtiöön. Virastolle voitaisiin osoittaa yhtiötä koskevat omistajaohjaustehtävät. Metsähallituksen toiminnasta valtaosa on liiketoimintaa ja sen organisointi viraston hallinnoimaan osakeyhtiöön olisi poikkeuksellinen menettely. Virasto toimintamallina ei ole tarkoitettu liiketoiminnan harjoittamista varten, eikä se muun muassa valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien investointien budjetisidonnaisuuden vuoksi siihen sovellu. Virastomallissa toiminnan rahoitus perustuu pelkästään valtion toimintamenomomentilta myönnettävään rahoitukseen, kun muissa tarkastelluissa malleissa emo-organisaatio voi hyödyntää toiminnassaan budjettirahoituksen lisäksi omaisuuden myyntituloja ja tytäryhtiöiden maksamia osinkoja ja käyttöoikeusmaksuja. Edellä todettujen syiden vuoksi virastomalli todettiin liiketoiminnan vaatiman joustavuuden ja joutuisuuden vuoksi soveltumattomaksi vaihtoehdoksi.

3.2.4 Erityisliikelaitos

Organisoinnin erityisliikelaitokseksi todettiin tarjoavan nykyistä liikelaitosmallia lähimpänä olevan ohjaus- ja toimintamallin emo-organisaation, julkisten hallintotehtävien hoidon ja tytäryhtiömuodossa harjoitettavan markkinaehtoisen liiketoiminnan muodostamalle kokonaisuudelle. Liiketoiminnan yhtiöittäminen liikelaitoksen kokonaan omistamaksi tytäryhtiöksi ei erityisliikelaitosmallissa ratkaisevasti muuttaisi emo-organisaation käytössä olevia rahavirtoja nykyiseen verrattuna, sillä tytäryhtiöiden maksamat käyttöoikeusmaksut ja osingot olisivat edelleen emo-organisaation käytettävissä. Liikelaitosmallissa liiketoiminnan investoinnit eivät ole sidoksissa valtion talousarvioon. Liikelaitosten osalta on olemassa vakiintunut toiminnan ohjausta ja rahoitusta sekä voiton tuloutusta koskeva järjestelmä. Julkisten hallintotehtävien hoidon riippumattomuuden ja puolueettomuuden edellyttämälle eriyttämiselle liikelaitoksen muusta toiminnasta on olemassa hyväksi todettu malli.

Erityisliikelaitoskonsernimalli mahdollistaa liiketoiminnan ja julkisten hallintotehtävien hoitamisen yhdessä organisaatiokokonaisuudessa ja muiden pääministeri Sipilän ja pääministeri Kataisen hallitusohjelmiin otettujen Metsähallitusta ja valtion maa- ja vesiomaisuutta koskevien tavoitteiden toteuttamisen. Lisäksi se varmistaa markkinoilla harjoitetun toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraaliteetin. Koska vuoden 2010 liikelaitoslain mukainen liikelaitos ei voi hoitaa julkisia hallintotehtäviä eikä tällaisten tehtävien hoitoa voida lain mukaan rahoit-

taa valtion talousarviosta, edellyttää erityisliikelaitoksen malli erillistä ja kattavaa omaa lainsäädäntöä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Metsähallitus olisi perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jota koskevat tarkemmat säännökset sisältyisivät Metsähallituksesta annettavaan lakiin. Metsähallituksen yleistettävänä olisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen hallinnassa oleva valtion maa- ja vesiomaisuus säilytettäisiin valtion suorassa omistuksessa. Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön toimialalle sijoitettava liikelaitos, jota ympäristöministeriö ohjaisi toimialaansa kuuluvien julkisten hallintotehtävien osalta

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi. Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta ja toimittaisi puutavaraa asiakkaille, harjoittaisi maa-ainesliiketoimintaa, maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa sekä hanke- ja kehitystoimintaa. Markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi omistamis- saan osakeyhtiöissä. Metsähallitus tulouttaisi voitostaan päätettävän osuuden valtiolle vuosittain.

Metsähallitusta koskeva eduskunnan ja valtioneuvoston ohjausvalta säilyisi ennallaan. Eduskunta voisi asettaa edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita, jotka voivat koskea myös tytäryhtiöissä harjoitettavaa toimintaa.

Yhteiskunnan kokonaisuuteen kuuluisi kannattavan liiketoiminnan harjoittamisen ohella, että Metsähallituksen hallinnassa oleviin alueisiin liittyvät muut yhteiskunnalliset tarpeet tulevat asianmukaisella tavalla huomioon otetuiksi. Metsähallituksen toimintaa koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet pysyisivät pääosin ennallaan. Metsähallituksen tulisi edelleen luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Uutena asiaryhmänä velvoitteessa olisi meren hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden toteaminen. Metsähallituksen olisi lisäksi edelleen otettava huomioon luonnon virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen vaatimukset sekä sovitettava hallinnassaan olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen yhteen saamelaisien kotiseutualueella siten, että saamelaisien kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään.

Metsähallitus varautuisi hoitamaan tehtäviään myös poikkeusoloissa siten kuin maa- ja metsätalousministeriö ja puolustuskiinteistöjen osalta puolustusministeriö määräävät. Metsähallitus antaisi pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautuisi oma-toimisesti metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa. Yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hoito otettaisiin huomioon Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden asianmukainen huomioon ottaminen käytännön toiminnassa edellyttäisi niiden säännönmukaista huomioimista tulos- ja muun omistajaohjauksen yhteydessä sekä Metsähallituksen omassa toiminnan suunnittelussa, jota se toteut-

taisi laajaan kansalais- ja sidosryhmäkuulemiseen perustuvana osallistavana luonnonvarasuunnitteluna.

Metsähallitukselle osoitetut julkiset hallintotehtävät säilyisivät pääosin ennallaan ja ne rahoitettaisiin edelleen valtion talousarviosta ja julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvillä tuotoilla. Julkisten hallintotehtävien hoidon riippumattomuus ja puolueettomuus turvattaisiin siten, että tehtävien hoito eriytettäisiin henkilöittäin, taloudellisesti ja toiminnallisesti. Julkisia hallintotehtäviä hoidettaisiin erillisessä yksikössä, jonka rahoitus tulisi suoraan valtion talousarviosta. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat yksikköä kuten muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia.

Esityksessä vahvistettaisiin luonnonvarojen käytön suunnitelmien roolia nostamalla niiden hyväksyminen Metsähallituksen hallituksen tehtäväksi. Suunnitelmia laadittaessa otettaisiin huomioon Metsähallitukselle laissa säädetyt yhteiskunnalliset velvoitteet ja sovittaisiin yhteen yhteiskunnan eri sidosryhmien näkemyksiä valtion maiden ja vesien käytöstä alueellisella tasolla.

Metsähallituksen on toiminnassaan saamelaisalueella välttämätöntä kuulla muitakin kuin saamelaisia. Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvaroja koskevaa lainsäädäntöä kehitettäessä on pidettävä huolta siitä, että valtion maa- ja vesialueiden käyttöä koskevissa ratkaisuissa otetaan riittävällä tavalla huomioon kaikki paikalliset intressit sekä turvataan kaikkien paikallisten tahojen osallistuminen asioiden valmisteluun ja keskinäinen vuorovaikutus asioita valmisteltaessa. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös saamelaisten kotiseutualueelle perustettavista kuntakohtaisista neuvottelukunnista.

Metsähallituksen harjoittama metsätalousliiketoiminta ja toimintaan kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirrettäisiin siirtyvää toimintaa jatkamaan perustettavalle osakeyhtiölle. Liiketoimintasiirto toteutettaisiin yhtiöoikeudellisesti apporttina, jolloin Metsähallitus saisi vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakekannan. Perustettavaan osakeyhtiöön siirtyvä Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen henkilöstö siirtyisi liikkeen luovutusta koskevien periaatteiden mukaisesti, jolloin työntekijöiden työsuhteesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet pysyisivät entisellään.

Valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle metsätaloutta harjoittavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallinnassa olevaan, tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Oikeus olisi siirtokelvoton ja yhtiö maksaisi yksinoikeudesta Metsähallitukselle käyvän vastikkeen. Eduskunta asettaisi edelleen Metsähallitukselle palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet ja ne voisivat koskea myös tytäryhtiöissä hoidettavaa toimintaa. Metsähallituksen tehtävänä olisi ohjaavien ministeriöiden tarkentavan ohjauksen puitteissa huolehtia siitä, että eduskunnan asettamat tavoitteet saavutetaan.

Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) mukaan päätös, jonka toteuttamisen johdosta valtio lakkaisi olemasta yhtiön ainoa omistaja tai luopuisi enemmistöstään yhtiössä, edellyttää eduskunnan suostumusta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset valtion talouteen

Esityksellä ei ole vaikutuksia Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen talousarvion määrärahoihin.

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäamisen jälkeen liikelaitoksen tulot muodostuisivat tytäryhtiön maksamista käyttöoikeuskorvauksista (noin 80 miljoonaa euroa), tytäryhtiöiden maksamista osingoista (noin 15 miljoonaa euroa) sekä liikelaitoksen omista maanmyynti- ja vuokratuloista ja muista tuloa tuottavista tehtävistä (noin 35 miljoonaa euroa).

Metsähallituksen tuloutus valtiolle on ollut hallitusohjelman linjauksen mukaisesti 120 miljoonaa euroa vuodessa. Vuoden 2016 tuloksesta tehtävä liikelaitoksen tuloutus ei vielä sisältäisi metsätalousliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön osinkoja, jotka maksetaan liikelaitokselle vasta seuraavana vuonna. Tästä johtuen liikelaitoksen vuoden 2016 tuloksesta tehtävä tuloutus jäisi arviolta 10 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin valtion metsien tuotto muuten mahdollistaisi. Seuraavina vuosina tytäryhtiön edellisen vuoden tuloksesta maksetut osingot olisivat käytettävissä liikelaitoksen tuloutuksessa. Tytäryhtiön kertyvät voittovarot on mahdollista siirtää liikelaitokseen osinkoina voitonjakokelpoisen pääoman mahdollistamalla tavalla myöhemmin vuosina.

4.1.2 Vaikutukset Metsähallituskonserniin

Koko Metsähallituskonsernin liikevaihto vuonna 2014 oli 360,5 miljoonaa euroa ja Metsähallituskonsernin liiketoiminnan liikevaihto vuonna 2014 oli 343,2 miljoonaa euroa. Tuloutuksen perusteena oleva Metsähallituskonsernin liiketoiminnan tilikauden 2014 tulos oli 116,7 miljoonaa euroa. Konsernin liiketoiminnan tulos ilman kiinteistöjen myyntivoittoja oli 85,6 miljoonaa euroa. Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liikevaihto vuonna 2014 oli 333,1 miljoonaa euroa ja metsätalouden liikevoitto oli 121,3 miljoonaa euroa. Metsänhoitoon sekä teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon käytettiin vuonna 2014 yhteensä 45,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2014 lopussa Metsähallituksen peruspääoman arvo oli 2 525,7 miljoonaa euroa. Metsähallituksen sijoitetun pääoman tuotto vuonna 2014 oli 4,8 prosenttia, investointien määrä liikevaihdosta 3 prosenttia ja omavaraisuusaste 98 prosenttia. Tuloutus valtiolle vuonna 2014 oli 130 miljoonaa euroa.

Perustettavan osakeyhtiön tase perustuisi Metsähallituksen metsätalousliiketoimintaan ja Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen perustamishetken varoihin ja velkoihin. Lisäksi taseeseen vaikuttaisi Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen, joka olisi siirtokelvoton. Yhtiölle ei siirrettäisi valtion omistamia maa-alueita. Yhtiön varat muodostuisivat pääosin käyttöoikeussopimuksen perusteella saatavasta oikeudesta hakata puutavaraa, puuvarastoista ja myyntisaamisista. Tämän lisäksi yhtiön tarvitsema käyttöpääoma siirrettäisiin sille Metsähallituksen kassasta. Riippumattoman asiantuntijaselvityksen mukaan 40–50 miljoonan euron käyttöpääomalla yhtiön omavaraisuusasteeksi muodostuisi noin 50–55 prosenttia, jolloin yhtiön taseen loppusumma olisi noin 80–90 miljoonaa euroa. Omavaraisuusasteeksi muodostuisi aloittavassa taseessa noin 50 prosenttia.

Perustettavan osakeyhtiön käyttöpääoman riittävyys varmistetaan kassavirtatarkastelulla. Valtion alueiden pysyvä metsätaloudellinen käyttöoikeus ja sen tuottoarvo tarjoaa edellytykset vieraan pääoman hankinnalle.

Vuonna 2015 Metsähallitus suorittaa veronalaisesta tulostaan tuloveroa 7,93 prosentin verokannan mukaan. Perustettavan osakeyhtiön liikevaihdoksi arvioidaan ensimmäisenä toimintavuonna noin 340 miljoonaa euroa. Perustettava osakeyhtiö on normaalin yhtiöverotuksen piirissä.

Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen yhteydessä perustettavalle yhtiölle annettavasta yksinoikeudesta metsätaloustoimenpiteiden suorittamiseen liikelaitokselle perittävän vastikkeen tulee olla käypä, jotta yhtiö ei saisi perusteetonta etua, joka voitaisiin katsoa kielletyksi valtion tueksi. Käyttöoikeudesta maksettava vastike perustuisi yhtiön käyttöön yksinoikeudella annetun maa- ja vesiomaisuuden metsätaloudelliseen tuottoarvoon ja sen perusteella arvetun liikelaitoksen peruspääoman tuottovaatimukseen.

Metsähallituksen hallinnassa olevien metsien käyttörajoitukset, jotka johtuvat laissa määritellyistä yleisistä yhteiskunnallisista tai muista velvoitteista, otettaisiin metsien tuottoarvon määrittämisessä huomioon tasearvoa alentavina tekijöinä. Valtion metsätalouksikäytössä olevien alueiden tuottovaatimus asetettaisiin siten, että se vastaisi muiden samalla toimialalla toimivien yritysten omaisuuden tuottoarvoon perustuvaa tuottovaatimusta. Käyttöoikeussopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottovaatimus on nykyisillä tasearvoilla laskien noin 5 prosenttia.

Perustettavalla tytäryhtiöllä tulee olla edellytykset harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa. Edellä todettu huomioon ottaen käyttöoikeussopimuksesta perittävä vastike on tarkoitus määrittää siten, että se olisi noin 80–90 prosenttia sopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottoarvosta. Kun taseen arvo tarkistetaan Metsähallituksen avaavan taseen muodostamisen yhteydessä, tarkistetaan tuottovaatimus sitä vastaavaksi. Jatkovalmistelussa tarkentuva vuotuinen käyttöoikeudesta liikelaitokselle maksettava vastike olisi noin 80 miljoonan euron luokkaa.

Yhtiö vastaisi metsätalousliiketoiminnan kuluista, joita muodostuu muun muassa puunkorjuun suunnittelusta, puuston hakkuusta, puutavaran kuljetuksesta sekä metsänuudistamis- ja metsänparannustoimenpiteistä.

Perustettavan osakeyhtiön omavaraisuusastetta alentaisivat yhtiölle siirtyvät, yhteensä noin 7 miljoonan euron vastuut, jotka muodostuvat pääosin eläkejärjestelmän muutoksesta aiheutuvista velvoitteista. Tarkoitus on, että eläke-etujen muutos katettaisiin perustettavan osakeyhtiön henkilöstölle otettavasta lisäeläkevakuutuksesta. Henkilöstön eläketurvan tason säilyttämiseksi perustettava yhtiö ottaisi erillisen lisäeläkevakuutuksen, jonka hinnaksi Metsähallitus on arvioinut alustavasti noin 9 miljoonaa euroa. Arvio tarkentuu Kevan laskelmien perusteella jatkovalmistelun aikana. Lisäeläkevakuutus tulisi perustettavan yhtiön vastattavaksi tasejärjestelynä yhtiötä perustettaessa.

4.1.3 Yritysvaikutukset

Esitys koskee suoraan ainoastaan perustettavaksi esitettyä Metsähallituksen täysin omistamaa osakeyhtiötä, joka harjoittaisi metsätaloutta valtion maalla osana Metsähallituskonsernia. Esityksellä pyritään saattamaan Metsähallituksen markkinoilla tapahtuva liiketoiminta kilpailuneutraaliksi siten, että konkurssikelvottomuuteen ja verotukseen liittyvät kilpailuedut poistetaan. Kilpailua vääristävien tekijöiden poistaminen parantaa kaikkien metsätaloutta harjoittavien yritysten toimintaedellytyksiä. Perustettavalle Metsähallituksen kokonaan omistamalle

osakeyhtiölle annettavalla metsätalouden harjoittamista valtion maalla koskevalla yksinoikeudella ei ole vaikutuksia puun ostajien puusta maksamaan hintaan tai puumarkkinoiden toimintaan, koska järjestely ei vaikuta Metsähallituksen tarjoaman puun määrään ja koska yhtiö maksaa yksinoikeudesta käyvän vastikkeen.

Esityksellä ei ole vaikutuksia yritysten maksuihin tai yrityksille maksettaviin tukiin. Esityksellä ei myöskään ole vaikutuksia yrityksiä koskeviin ilmoitus-, lupa-, raportointi-, valvonta- tai rekisteröintimenettelyihin.

Metsähallitus on hankkinut puutavaran korjuuseen ja kuljetukseen, metsänhoitotöiden suorittamiseen ja metsäautoteiden rakentamiseen ja ylläpitoon liittyviä palveluja ulkopuolisilta urakoitsijoilta vuosittain noin 165 miljoonalla eurolla. Tästä summasta noin 140 miljoonaa euroa kohdistuu puutavaran ja energiapuun korjuuseen ja kuljetukseen. Urakointimaksut muodostavat noin 60–70 prosenttia Metsähallituksen menoista. Valtion metsätalousosakeyhtiön perustamisella ei ole välitöntä vaikutusta ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttöön. Metsähallituksen metsureiden eläköitymisen seurauksena urakoitsijoilta ostettavien suoritteiden määrän arvioidaan hieman kasvavan. Perustettavaksi esitetty valtion metsätalousosakeyhtiö olisi julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettu hankintayksikkö.

4.2 Henkilöstövaikutukset

4.2.1 Liikelaitos

Valtion liikelaitosten henkilöstöön sovelletaan valtion liikelaitoksia koskevia säännöksiä, sopimusmääräyksiä ja periaatteita. Lähtökohtaisesti valtion liikelaitoksen palvelussuhde on työsuhde. Metsähallituksessa on yhteensä noin 60 virkasuhteista tehtävissä, joissa käytetään julkista valtaa. Esityksellä ei muuteta Metsähallitukselle osoitettuja julkisia hallintotehtäviä, joten esityksellä ei ole vaikutusta liikelaitokseen jäävän henkilöstön osalta.

Lakkautettavan Metsähallituksen toimitusjohtaja siirtyisi tässä laissa tarkoitetuksi Metsähallituksen toimitusjohtajaksi ja luontopalvelujohtaja tässä laissa tarkoitetuksi luontopalvelujohtajaksi. Lakkautettavan Metsähallituksen erätalouspäällikkö siirtyisi tässä laissa tarkoitetuksi erätalousjohtajaksi.

Metsähallitukselta edellytetään muita valtakunnallisesti metsätaloutta harjoittavia toimijoita tasaisempaa tuloutusta ja sitä kautta toimintaa myös jatkossa. Tämän seurauksena Metsähallitus työllistää muita toimijoita tasaisemmin.

Metsähallituksen uudelleenorganisointiin liittyvässä uuden liikelaitoksen perustamisessa ei ole virkasuhteisen eikä työsopimussuhteisen henkilöstön osalta kyse liikkeenluovutuksesta vaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

4.2.2 Metsätalouseliiketoiminnan yhtiöittäminen

Metsätalouseliiketoiminnan yhtiöittäminen sinänsä ei vaikuta metsätalouden henkilöstön määrään eikä tehtäviin. Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen henkilöstö siirtyisi perustettavan osakeyhtiön palvelukseen. Siirtyvän henkilöstön määrä on noin 800 henkilöä, ja kaikki heistä ovat työsopimussuhteisia. Työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:n nojalla työehtosopimukseen osallisen yrityksen haltijan seuraajalle siirtyvät kaikki ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka edeltäjällä työehtosopimuksen mukaan oli. Metsähallitusta sitovan työehtosopimuksen sopimusmääräykset muun muassa vuosilomista, sairausajan palkasta ja eläkkeistä velvoittavat siten osakeyhtiötä siihen saakka kunnes osakeyhtiö aikanaan sopii työehdoista työehtosopimuk-

sella henkilöstöjärjestöjen kanssa. Osakeyhtiö valmistelee palkkaus- ja muut palkitsemisjärjestelmänsä henkilöstöjärjestöjen kanssa neuvoteltavien tavoitteiden pohjalta. Tarkoitus on, että siirtyvän henkilöstön työsuhteen ehtoista sovitaan työehtosopimuksin jo ennen yhtiön perustamista. Henkilöstön palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä sovelletaan liikkeenluovutustilanteissa lisäksi työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n säännöstä, joka koskee työsuhteista johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymistä. Henkilöstön asemaan sovelletaan myös, mitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaatiomuutostilanteissa (VM/201/00.00.02/2012) on määrätty.

Metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen yhteydessä yhtiöön siirtyvä henkilöstö siirtyy valtion eläkejärjestelmästä yksityisen työeläkejärjestelmän piiriin. Tavoitteena on, että liikelaitoksesta osakeyhtiön palvelukseen siirtyvän henkilöstön ansaitut eläke-edut turvataan ja siirtyvien uusi eläketurva vastaa nykyistä eläketurvaa. Tämä järjestetään erillisellä ryhmäeläkevakuutuksella. Metsähallituksen palveluksessa on noin 600 henkilöä, joilla on oikeus valtion niin sanottuun lisäeläketurvaan. Lisäeläketurvan määräksi arvioidaan noin 7 miljoonaa euroa. Lopullinen vastuumäärä ratkeaa kilpailutuksen jälkeen.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella on muutoin vain vähäisiä vaikutuksia hallintoon. Eduskunnan ohjaustoimivalta pysyisi muuttumattomana ja se asettaisi talousarvion vahvistamisen yhteydessä edelleen Metsähallitukselle palvelu- ja muita toimintatavoitteita. Eduskunta hyväksyisi edelleen Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettua talousarvion määrärahat, peruspääoman muutokset, tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä investointeja, joista aiheutuu sitoumuksia useammalle tilikaudelle. Eduskunta antaisi myös suostumuksen lainanottoon.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat edelleen Metsähallitusta aiempien periaatteiden mukaisesti. Kun Metsähallitus olisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön toimialalle kuuluva liikelaitos, ministeriö hoitaisi liikelaitokseen liittyvien valtioneuvostolle kuuluvien tehtävien valmistelun. Maa- ja metsätalousministeriölle tulisi perustettavalle metsätalousliiketoimintaa harjoittavalle yhtiölle annettavaa käyttöoikeutta koskevan sopimuksen tarkistamiseen liittyviä tehtäviä.

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen toimintaedellytyksiin tai niiden kehittämiseen puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käytössä olevilla alueilla tai niiden käyttöön hankittavilla alueilla.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.4.1 Ympäristövaikutukset

Valtion talouskäytössä olevien maa- ja vesialueiden sekä erämaa- alueiden ja luonnonsuojelualueiden sekä talouskäytön ulkopuolelle osoitettujen muiden alueiden sijainti samassa organisaatiossa on saatujen kokemusten perusteella edistänyt toimintojen yhteensovittamista ja osaltaan tasoittanut metsätalouden ja luonnonsuojelun vastakkainasettelua Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion mailla. Esityksen ei arvioida heikentävän tätä kehitystä.

Esityksessä korostettaisiin nykyisen tapaan kestävyysperiaatteen noudattamista Metsähallituksen toiminnassa. Esityksen mukaan biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen tulisi luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon metsien ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetet-

tujen muiden tavoitteiden kanssa. Biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja sen tarkoituksenmukainen lisääminen olisi edelleen Metsähallituksen kaikkea toimintaa rajoittava reunaehto.

Käytännössä Metsähallituksen biologista monimuotoisuutta koskevat velvoitteet huomioitaisiin ja sovitettaisiin yhteen muun toiminnan kanssa jo nyt sovelletun osallistavan luonnonvarasuunnittelujärjestelmän avulla, jonka yhteydessä kuullaan laajasti kansalaisia ja sidosryhmiä. Suunnittelujärjestelmään kuuluvissa alueellisissa luonnonvarasuunnitelmissa tarkastellaan Metsähallituksen biologista monimuotoisuutta koskevia velvoitteita laajempien aluekokonaisuuksien yhteydessä, päätettäisiin alueiden suojelu- ja virkistyskäytöstä sekä määriteltäisiin metsätaloustoiminnan reunaehdot. Metsähallituksen metsätaloussäilytyksessä olevasta metsämaasta 15 prosenttia on erilaisten käyttörajoitteiden piirissä.

4.4.2 Alueelliset vaikutukset

Metsähallitus on merkittävä työnantaja. Metsähallituskonsernin palveluksessa on noin 1 750 työntekijää ja toimihenkilöä. Metsureita heistä on noin 470. Metsähallitus työllistää lisäksi ulkopuolisten yrittäjien palveluksessa olevia henkilöitä puutavaran korjuuseen liittyvissä tehtävissä yli 700 henkilöä, puutavaran kuljetukseen liittyvissä tehtävissä yli 350 henkilöä ja metsänhoitoon sekä teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyvissä tehtävissä yli 300 henkilöä. Metsähallituksen kokonaistyöllistyvyys on siten yli 3 000 henkilötyövuotta.

Metsähallituksen toiminnalla on merkittävä aluetaloudellinen vaikutus. Metsähallituksen henkilöstöstä noin 10 prosenttia työskentelee Vantaalla ja loput eri toimipisteissä eri puolilla Suomea. Noin 50 prosenttia Metsähallituksen palkoista maksetaan Lapin, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien alueilla. Metsätalouden urakointimaksuista noin 70 prosenttia maksetaan Pohjanmaan–Kainuun ja Lapin alueilla. Esitys ei muuttaisi Metsähallituksen asemaa tässä suhteessa.

Lakimuutoksella on vain vähäinen vaikutus yhteisöveron tuottoon. Metsätaloussosakeyhtiö tulee normaalin yhteisöverotuksen piiriin ja maksaa 20 prosentin yhteisöverokannan mukaista veroa verotettavasta tulostaan. Metsähallitus liikelaitoksena olisi kuitenkin edelleen osittain verovelvollinen yhteisö ja maksaisi vain kuntien osuuden yhteisöverosta veronsaajaryhmän jako-osuuden mukaisesti, koska seurakunnat eivät ole enää yhteisöveron saajia.

Kuntaryhmän osuudesta yhteisöveron tuottoon säädetään erikseen verontilityslaisissa (532/1998). Kunnan metsäeräosuus määräytyy ennen vuotta 2012 voimassa olleiden metsäkeskusalueittain laskettujen bruttokantorahatulojen perusteella, jotka lasketaan metsäkeskusalueeseen kuuluvien kuntien metsämaapinta-alojen suhteessa. Laskentaperusteeseen luetaan myös erikseen arvioidut saamatta jääneet kantorahatulot lakisääteisten luonnonsuojelualueiden metsämaista niiden kasvutietojen perusteella. Metsähallituksen maksama yhteisövero ja metsätaloussosakeyhtiön maksaman veron kuntaryhmäosuus tilitettäisiin nykyilainsäädännön mukaisesti yksittäisille kunnille metsäerän jakoperusteella metsävero-osuuden lisäksi. Siten lakimuutoksella on hyvin vähäinen taloudellinen vaikutus ja erityisesti vain niille kunnille, joilla metsäerän osuus yhteisöverosuudesta on merkittävä.

Lakimuutoksen vaikutus valtion ja kuntien yhteisöverotuottoon riippuu metsätaloussosakeyhtiön ja Metsähallituksen maksaman yhteisöveron määrästä. Metsätaloussosakeyhtiön veronsaajaksi tulisi myös valtio ja siten yhteisöveron tuotto valtiolle kasvaisi valtion jako-osuuden veron osakeyhtiön maksaman yhteisöveron määrästä. Kuntien verotuloon vaikuttaisi Metsähallituksen maksaman veron ja metsätaloussosakeyhtiön maksaman veron kuntaryhmäosuuden yhteenlaskettu määrä nykyjärjestelmään verrattuna eli verrattuna yksinomaan Metsähallituksen

osittain verovelvollisena maksamaan yhteisöveron määrään. Kuntien saaman yhteisöveron muutos vaikuttaisi verotuoton jakautumiseen kuntien kesken edellä kuvatulla tavalla.

Lakimuutoksesta ei tehtyjen laskelmien perusteella aiheudu merkittäviä muutoksia kuntien yhteisöverotuloihin. Vuoden 2014 tilinpäätöstietojen perusteella liikelaitos on maksanut yhteisöveroja kunnille ja seurakunnille noin 8,3 miljoonaa euroa, josta kuntien osuus on 92,68 prosenttia eli noin 7,7 miljoonaa euroa. Esityksen mukaisella organisaatorakenteella kunnille tilityttävät yhteisöverot olisivat jakautuneet liikelaitoksen maksamaan noin 4,9 miljoonaa ja metsätalousosakeyhtiön maksamaan noin 1,8 miljoonaa euroon. Lisäksi osakeyhtiö olisi maksanut yhteisöveroa valtiolle noin 3,7 miljoonaa euroa.

Esityksen mukaan Metsähallituksen toiminnot olisi yhteen sovitettava siten, että saamelaisten oikeus kulttuurinsa harjoittamiseen kotiseutualueellaan sekä poronhoitolaissa säädettyjen poronhoidon edellytysten huomioon ottaminen poronhoitoalueella turvattaisiin.

Pohjois-Suomen väestöllä on erityislainsäädäntöön perustuvia oikeuksia käyttää valtion maa- ja vesialueita kalastukseen ja metsästykseseen sekä poronhoitoon. Esityksessä ei puututtaisi näihin oikeuksiin, vaan ne säilyisivät ennallaan. Esityksellä ei myöskään puututtaisi metsästyslain 7 §:ssä tarkoitettuun oikeuteen metsästää yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä eikä metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettuun Lapin maakunnassa ja eräiden Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnan pohjoisosien kunnissa asuvien oikeuteen metsästää kotikunnassaan sijaitsevilla valtion alueilla.

4.4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen arvioidaan saamelaisten kotiseutualueelle perustettavien neuvottelukuntien vuoksi jossain määrin vahvistavan saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat keskeisiä elementtejä saamelaisessa kulttuurissa. Näiden elinkeinojen harjoittamisessa ei ole saamelaiskulttuurissa yhtä voimakkaita sukupuolieroja kuin valtaväestön kulttuurissa. Tämän vuoksi esityksen hyödyt kohdistuvat kumpaankin sukupuoleen.

Ehdotuksella ei puututa yksittäisten kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa. Ehdotuksilla ei ole vaikutuksia ihmisten tai ihmisryhmien yhdenvertaisuuteen sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella taikka kuluttajien asemaan.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä käsitteli Metsähallituksen organisointia 22.5.2012 ja puoli valmistelun jatkamista. Hallituksen esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä, ja valmisteluun on kytketty maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön, oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön edustajista sekä Metsähallituksen asiantuntijoista muodostuva epävirallinen valmisteluryhmä. Jatkovalmisteluun liittyen on pidetty osallistavia seminaareja Helsingissä 14.6.2012, 31.1.2014 ja 19.10.2015, Oulussa 30.10.2013 ja 21.10.2015 sekä Rovaniemellä 16.1.2014 ja 23.10.2015.

Asian valmisteluun liittyen on pidetty kolme saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua neuvottelua 21.6.2011, 16.1.2014 ja 23.10.2015.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaan Metsähallituksen lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan EU:n vaatimuksia ja selkeytetään sen johtamisjärjestelmä.

Maa- ja metsätalousministeriö hankki syksyllä 2012 oikeudellisen asiantuntijalausunnon Metsähallituksen organisointiin erityisliikelaitokseksi liittyvistä valtiosääntöoikeudellisista kysymyksistä. Talvella 2015 ministeriö hankki valmisteluun liittyen kaksi valtiosääntöoikeudellista asiantuntijalausuntoa sekä konkurssioikeudellisen ja kilpailuoikeudellisen asiantuntijalausunnon. Kesäkuussa 2015 ministeriö hankki Metsähallituksen liiketoimintojen arvonmäärittäystä ja kannattavuutta sekä suunniteltuun organisointiin liittyvää taserakennetta koskevan asiantuntijaselvityksen.

Lausuntokierroksen jälkeen esityksen valmistelua jatkettiin virkatyönä maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Tarkistettua esitysluonnosta esiteltiin erillisissä kuulemistilaisuuksissa 19.10.2015 Helsingissä, 21.10.2015 Oulussa ja 23.10.2015 Rovaniemellä. Kuulemistilaisuuksista on laadittu maa- ja metsätalousministeriössä muistiot.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä pyydettiin toukokuussa 2014 lausunnot oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Maanmittauslaitokselta, rajavartiolaitoksen esikunnalta, Metsähallitukselta, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolta, Metsäntutkimuslaitokselta, Lapin, Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastoilta, Lapin, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Suomen metsäkeskukselta, Suomen riistakeskukselta, Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan liitoilta sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta, Enontekiön, Inarin, Posion, Sodankylän ja Utsjoen kunnilta, Kuhmon kaupungilta, Paliskuntain yhdistykseltä, saamelaiskäräjiltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, Suomen Sahat ry:ltä, Koneyrittäjien liitto ry:ltä, Palvelualojen työnantajat PALTA ry:ltä, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Yrittäjiltä, Metsähallituksen henkilöstöjärjestöiltä (Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Tekniikan ja Tiedon Toimihenkilöt TTT ry, METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Puu- ja erityisalojen liitto), Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Lapin sekä Pohjois-Karjalan alueilla toimivilta neuvottelukunnilta, Suomen Latu ry:ltä, Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:ltä ja Tunturi-Lapin Kehitys ry:ltä. Lisäksi lausunnon antoivat Museovirasto, Kolttien kyläkokous, Matkailu- ja Ravintolapalvelut Mara ry, Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry, Metsänomistajaliitto Pohjois-Suomi, Pohjois-Savon liitto, Kittilän kunta, Pelkosenniemen kunta, Pellon kunta, Savukosken kunta, Itä-Lapin kuntayhtymä eräät yksittäiset saamelaiset yhdessä, Saamen luonnonystävä ry ja Suomen Kennelliiton Metsästyskoiratyöryhmä.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin se, että Metsähallituksen toiminta on ollut tunnustettua ja tuloksellista nykyisellä liikelaitosmallilla ja että lainsäädännössä tulisi säilyttää valtion maiden hoidossa ja käytössä hyväksi koetut ja tunnustetut toimintamallit. Useissa lausunnoissa on myös todettu tai niistä on pääteltävissä, että valtion maa- ja vesiomaisuuden pysyttämistä valtion suorassa omistuksessa pidetään hyvin tärkeänä. Lukuisissa lausunnoissa todetaan kategorisesti ilman perusteluja, että EU-oikeus tai komissio ei edellytä Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittämistä ja tämän vuoksi yhtiöittämistä vastustetaan.

Ympäristöministeriö toteaa, että lakiesityksen valmistelun aikana on perusteellisesti selvitetty Metsähallituksen organisaatioaseman vaihtoehdot ottaen huomioon keskeiset reunaehdot, joita ovat Metsähallituksen säilyttäminen kokonaisuutena, valtion maiden ja vesien omistuksen säi-

lyttäminen valtiolla ja eduskunnan budjettivallan piirissä sekä kilpailuneutraliteetin varmistaminen EU-oikeuden edellyttämällä tavalla. Ehdotus on reunaehtojen mukainen ja sen perusteissa on monipuolisesti tarkasteltu eri organisointivaihtoehtoihin liittyviä näkökohtia. Ympäristöministeriö kannattaa ehdotusta. Ympäristöministeriö toteaa, että Metsähallituksella on keskeinen rooli kulttuuriperinnön ja -ympäristön haltijana ja tämä olisi syytä tuoda esityksessä vahvemmin esiin. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnasta kertyvät tulot tulee nykyiseen tapaan voida käyttää toimintaan.

Oikeusministeriö pitää Metsähallituksen organisaatiouudistusta lähtökohtaisesti kannatettavana ja puoltaa sen toteuttamista. Oikeusministeriön mielestä itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen mallia ei voida pitää varteenotettavana vaihtoehtona Metsähallituksen uudelleen organisoimisessa. Metsähallituksen asema itsenäisenä laitoksena edellyttäisi julkisten hallintotehtävien erottamista kokonaan laitoksen yhteydestä siten, että ne jäisivät edelleen valtionhallinnon piiriin. Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä, joita rahoitetaan nykyisin ja vastaisuudessaakin valtion talousarviosta erikseen, ei voitaisi asettaa konkurssiin eivätkä ne siten voisi olla osa itsenäistä, konkurssikelpoista laitosta. Valtiolla on vastuu näiden tehtävien hoidosta ja viime kädessä myös rahoituksesta. Itsenäisen laitoksen mallissa eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta myös heikkenisi liikelaitokseen verrattuna, jossa valtioneuvoston ohjaustoimivalta ulottuu ketjuna koko liikelaitoskonserniin. Itsenäisen laitoksen henkilöstön virkasuhteen aseman järjestäminen olisi myös hankalaa, sillä itsenäisen laitoksen virkamiehet eivät enää voisi kuulua valtion virkamieslain piiriin. Esitetyssä metsähallituslaissa on säännös toimitusjohtajan tehtävistä, minkä lisäksi toimitusjohtajaan ehdotetaan viittaussäännöksen nojalla sovellettavan osakeyhtiölain toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Oikeusministeriö ehdottaa jatkovalmistelussa harkittavaksi, että Metsähallituksen toimitusjohtajan tehtävistä, Metsähallituksen johdon korvausvastuusta ja kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyvistä seikoista säädettäisiin selvyuden vuoksi vain metsähallituksesta annetussa laissa ilman viittauksia osakeyhtiölakiin tai muuhun lakiin. Lisäksi jatkovalmistelussa on tarpeen selvittää Metsähallituksen johdon (hallitus, toimitusjohtaja) kelpoisuutta ja esteellisyyttä koskevaa sääntelyä. Perustettavalle valtion metsätalousosakeyhtiölle esitettyyn valtion edustamisoikeuteen liittyvän vahingonkorvausvastuun osalta tulisi esitystä täydentää jatkovalmistelussa.

Valtiovarainministeriö toteaa, että sen toimivaltaan kuuluu valtion liikelaitosten yleinen järjestäminen ja että Metsähallitus on tärkeä toimija Suomen puuhuollon kannalta. Metsähallituksen omaisuuden arvon ja toiminnan liikearvon säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Esityksessä ei ole riittävästi arvioitu ehdotetun mallin taloudellisia vaikutuksia eikä vaikutuksia valtion talousarvioon. Valtiovarainministeriö toteaa, että Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen lakisääteisenä monopoliyhtiönä, valtion metsätalousosakeyhtiötä koskeva lakiluonnos, perustettavan yhtiön tase, käyttöoikeussopimuksen sisältö ja pysyvyys, valtiolle maksettavan käyttöoikeusmaksun suhde yhtiön valtiolle maksamaan osinkoon sekä yhtiön taloudellisten toimintamahdollisuuksien varmistaminen pidemmällä aikavälillä eri markkinaolosuhteissa vaativat jatkoselvitystä. Kannattavan toiminnan edellytykset tulee säilyttää. Metsätalousosakeyhtiön ohjauksessa eduskunnan ja valtioneuvoston toimivalta tulee säilyttää vahvana.

Valtiovarainministeriö toteaa, että Metsähallituksen yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet ovat muodostuneet valtion menoaukoksi. Saamelaiden kotiseutualuetta koskeviin erityissäännöksiin valtiovarainministeriö suhtautuu varauksellisesti ja katsoo, että ne tulee jättää pois esityksestä. Valtiovarainministeriö ei tässä vaiheessa puolla arvonkorotusrahaston perustamista. Liikelaitoksen kirjanpidossa tulisi noudattaa pelkästään kirjanpitolakia, mutta julkisista hallintotehtävistä tehtäisiin erillinen tilinpäätös noudattaen valtion talousarviolainsäädäntöä. Lähtökohtana tulisi olla, että Valtiokonttori antaisi kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä tarkempia määräyksiä ja ohjeita laissa olevan valtuutuksen nojalla. Esityksessä tulisi selvittää, tapahtuuko

Metsähallitus-liikelaitoksen siirtyessä uuden lain alaisuuteen jonkinlainen entisen liikelaitoksen purkautuminen, jolla mahdollisesti olisi vaikutusta tuloverotukseen. Yhtiöittämistä koskeviin erityislakeihin ei tulisi sisällyttää valtion yksiköitä suosivia verosäännöksiä. Esityksessä tulisi arvioida, kuinka suuri verotettava tulos Metsätalous Oy:llä ja Metsähallitus-liikelaitoksella olisi jatkossa ja mitä ehdotettu järjestely vaikuttaisi yhteisöverokertymään sekä miten liikelaitoksen saamaa käyttöoikeuskorvausta käsiteltäisiin Metsähallituksen tuloverotuksessa. Kun henkilöstön siirtymistä uuteen Metsähallitukseen ei ole pidettävä liikkeenluovutuksena, valtiovarainministeriö toteaa, että sekä liikelaitoskohtaiset virka- ja työehtosopimukset lakkaavat olemasta voimassa että mahdollisten muidenkin normaalisitovien kollektiivisopimusten sitovuus lakkaa. Näin ollen voi muodostua tilanne, jossa palvelussuhteen ehdot ovat osin työläinsäädännön ja mahdollisten yleissitovien työehtosopimusten varassa tai osin säätelemättä. Tämä voidaan välttää sopimalla asiasta virka- ja työehtosopimuksella tai ottamalla lakiin maininta sopimuseuraannosta. Ehdotettu valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) muutos ei ole riittävän yksiselitteinen. Metsähallituslakiin olisi sisällytettävä oma pykälä siitä, miten valtion virkaehtosopimuslakia on sovellettava Metsähallituksen osalta. Metsähallituksen toimitusjohtajan ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista on perusteltua säätää valtionneuvoston asetuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ehdotettua kaupallisten toimintojen ja julkisten hallintotehtävien erottamista toisistaan välttämättömänä uudistuksena. Liiketoimintaan liikelaitosmuodossa liittyvää konkurssisuoja ei voi käytännössä poistaa muutoin kuin yhtiöittämällä liiketoiminta. Yhtiön tulevan liiketoiminnan kannalta on tärkeää, että omistajaohjauksessa ja käyttöoikeus-sopimuksessa huomioidaan metsätalouden pitkäjänteisyys ja alan suhdannevaihtelut. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan uudistuksessa tulee huolehtia metsien tehokkaan käytön ja teollisuuden riittävän puuhuollon turvaamisesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että Metsähallituksen taloudellisen toiminnan yhtiöittäminen parantaa toiminnan läpinäkyvyyttä. Yhtiöittäminen poistaa Metsähallituksen toimintaan liikelaitosmuodossa liittyneet verotukselliset edut ja konkurssisuojan, mutta se ei poista mahdollisia kilpailuneutraliteettiongelmia, jotka liittyvät esimerkiksi yhtiön toiminnan hinnoitteluun tai yhtiön omistajalta saamien erityisetujen hyödyntämiseen. Korkealla omavaraisuus- asemalla toimivan valtio-omistaisen yhtiön kilpailuasema voi olla vahva. Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei tytäryhtiöiden pääomittaminen estä vapaata kilpailua.

Useissa lausunnoissa todettiin, että Metsähallituksen omistajaohjauksen tulisi tapahtua aina hallituksen kautta, riippumatta siitä mikä ministeriö vastaa tavoitteenasettelusta tai rahoituksesta.

Suomen Sahat ry:n näkemyksen mukaan yhtiömuotoinen toiminta johtaa yleensä kustannustehokkuuden paranemiseen, minkä vuoksi liiketoiminnan yhtiöittäminen on perusteltua.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry pitää esitykseen sisältyvien rakenteellisten valtiontukien purkamista sekä eduskunnan ohjausvaltaa kannatettavana. MTK sekä Metsänomistajaliitto Pohjois-Suomi katsovat, että Metsähallituksen toimintojen uudelleenorganisointi ei saa vaarantaa kuntien verotuloja.

Suomen Yrittäjät toteaa, että ehdotuksen tavoite eli kilpailuneutraliteetin varmistaminen on kannatettava. Esityksen toteuttaminen on myös välttämätöntä. Liiketoiminnan yhtiöittäminen on perusteltua ja EU:n valtiontukisäännökset ja komission päätökset velvoittavat siihen yksiselitteisesti. Metsätaloustuottajaliitolle ehdotettu säännöksissä turvattava yksinoikeus metsätalouden harjoittamiseen valtion omistamalla maalla on ylimitoitettu toimenpide. Valmistelussa olisi tullut selvittää vaihtoehto, jossa valtio olisi vähentänyt omaa palvelutuotantoaan ja hankkinut

sitä markkinoilta. Suomen Yrittäjät toteaa myös, että alkuperäiskansojen oikeudet, oikeuksien kohteena olevien henkilöiden piiri sekä saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen erityis- asema lain täytäntöönpanossa ovat riidanalaisia kysymyksiä, joiden tasapainoinen ratkaiseminen edellyttää jatkovalmistelua.

Saamelaiskäräjät, Tunturi-Lapin kehitys ry, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry, Kainuun liitto, Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry, Metsähallituksen Lapin sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueiden neuvottelukunnat toteavat, että Metsähallituksen nykyinen toimintamalli on todettu toimivaksi eikä toiminnasta johtuvaa tarvetta uudistamiselle ole esitetty.

Oikeusministeriö esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi hallituksen kokoonpanovaatimusten täydentämistä siten, että niissä otettaisiin huomioon myös tarpeellinen asiantuntemus Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta. Suomen Ladun mukaan Metsähallituksen hallituksessa tulisi olla retkeilyä edustavan tahon ja Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan valtakunnallisen ympäristöjärjestön edustus. Utsjoen kunta esittää, että hallituksen jäsenistä on yhden oltava saamelaisten kotiseutualueelta. Suomen Partiolaiset esittää, että hallituksen nimittämiskriteereihin kirjataan virkistyskäytön ja kansalaistoiminnan tuntemus.

Lapin aluehallintovirasto ja Lapin liitto toteavat, että on epäselvää, miten yhteiskunnalliset velvoitteet hoidettaisiin jatkossa.

Valtion maita koskevan hallinnon lisääntymiseen tai konsernin ohjaussuhteiden sekavuuteen kiinnittivät lausunnoissaan huomiota Lapin aluehallintovirasto, Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Lapin liitto, saamelaiskäräjät, Suomen Yrittäjät, Puuliitto, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry, Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Metsänhoitajaliitto, Suomen Sahat ry, Posion kunta ja Inarin kunta.

Nykyisten Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden ottamista lainsäädäntöön kannattavat nimenomaisesti Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Puuliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry sekä Suomen Partiolaiset. Useista lausunnoista on lisäksi pääteltävissä, että liiketoimintaa rajoittavia yhteiskunnallisia velvoitteita, kuten biologisen monimuotoisuuden huomioon ottamista, pidetään tarpeellisina.

Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto korostivat lausunnoissaan alueellisen työllisyyspolitiikan tärkeyttä Metsähallituksen toiminnassa.

Valtion metsätalousyhtiölle annettavan yksinoikeuteen liittyvään kilpailun vähenemiseen kiinnittävät huomiota saamelaiskäräjät, Metsänhoitajaliitto, Kainuun liitto ja Inarin kunta. Lapin aluehallintovirasto ja Lapin liitto puolestaan katsoivat, että valtion metsätalousosakeyhtiölle annettava yksinoikeus metsätalouden harjoittamiseen tulisi olla esitettyä pysyvämpi.

METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Sallan kunta, Sodankylän kunta, Lapin liitto, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Puuliitto ja Kittilän kunta toteivat, että Metsähallituksesta tulisi kehittää konkurssikelpoinen liikelaitos.

Sallan kunta, Lapin liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Puuliitto, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry, epäilivät, että valtion metsätalousosakeyhtiön perustaminen saattaa vähentää puutavaran tarjontaa tai Metsähallituksen asemaa puumarkkinoiden vakauttajana. Metsäteollisuus ry pitää Metsähallituksen kykyä toimittaa puuraaka-ainetta tasaisesti ja toimia vakaasti ja ennustettavasti kaikissa markkinaolosuhteissa erityisenä vahvuutena. Metsäteollisuus ry toteaa, että uudistuksessa tulee varmistaa, että Metsähallitus pystyy jatkossa entisestään vahvistamaan met-

säteollisuuden puuhoitoa ja tukemaan siten biotalouden kasvua Suomessa. Lisäksi uudistuksessa tulee varmistaa metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamisen sujuvuus.

Suomen Sahat ry toteaa lausunnossaan, että sen kannalta keskeisiä asioita ovat Metsähallituksen puutoimitusten tasaisuuden, volyymin, sujuvuuden ja toiminnan tehokkuuden varmistaminen ja kehittäminen. Jatkuva suojelualueiden laajentaminen ja lisääminen vaarantavat Metsähallituksen tuloutustavoitteiden saavuttamisen ja heikentävät pohjois- ja itäsuomalaisen metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä.

Sallan kunta, Kainuun liitto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteavat, että uudistukset eivät saa heikentää metsästyksen tai kalastuksen edellytyksiä. Pelkosenniemen kunta toteaa, että esitys ei saa heikentää metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettua kuntalaisten vapaata metsästysoikeutta.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, saamelaiskäräjät, Kalatalouden Keskusliitto, Metsänhoitajaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Tunturi-Lapin kehitys ry, Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueellinen neuvottelukunta sekä Savukosken kunta toteavat, että metsätalouden yhtiöittäminen heikentää valtion harjoittaman metsätalouden läpinäkyvyyttä. Eräissä lausunnoissa todettiin, että perustettavalle valtion metsätalouden osakeyhtiölle tulisi säätää velvoite noudattaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Useat Pohjois-Suomen kunnat sekä Kainuun liitto ovat todenneet, että yhtiöittäminen voi merkitä Metsähallituksen paikkakunnalla tekemän työn siirtymistä muualta operoitavaksi. Suomen metsäkeskus, Sallan kunta, Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueellinen neuvottelukunta, Kuhmon kaupunki, Pelkosenniemen kunta, Savukosken kunta ja Itä-Lapin kuntayhtymä katsovat, että jos metsätalouteen perustuvien verotulojen jakoperusteeksi tulisi yhtiön henkilöstömäärä kunnassa, kuntien verotulot voivat laskea tai jakaantua aiemmasta poiketen. Kuntien nykyinen veronsaaja-asema tulee turvata. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Metsänomistajaliitto Pohjois-Suomi toteavat, että yhtiöittäminen ei saa vaarantaa kuntien verotuloja.

Lapin liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Suomen Latu, Puuliitto ja Posion kunta epäilevät, että perustettava valtion metsätalouden osakeyhtiö saattaa yhtiöluonteensa vuoksi painottaa taloudellista tulosta monikäyttörajojen kustannuksella. Saamelaiskäräjät, Puuliitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto epäilevät, että muutos voi johtaa perustettavan valtion metsätalouden osakeyhtiön myymiseen. METO – Metsäalan Asiantuntijat ry toteaa lausunnossaan, että esitetty muutos johtaa Metsähallituskonsernin hajoamiseen.

Suomen metsäkeskus, saamelaiskäräjät, Paliskuntain yhdistys ja Koneyrittäjien liitto, toteavat, että esitysluonnoksessa olisi tullut selostaa yhtiölle annettavan käyttöoikeuden ehtoja laajemmin. Suomen metsäkeskus, saamelaiskäräjät, METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, Puuliitto, Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry, Metsänhoitajaliitto ja Posion kunta katsovat, että perustettavan valtion metsätalouden osakeyhtiön tase on liian heikko.

Ympäristöministeriö, Matkailu- ja Ravintolapalvelut Mara ry, Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Kainuun liitto toteavat, että valtion tulee huolehtia siitä, että Luontopalvelut-yksikön tehtävien hoitamiseen osoitetaan riittävästi rahoitusta.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio kiinnittää huomiota valtion metsätalouden osakeyhtiön asemaan hankintayksikkönä. Hankintayksikköasema jäykistää yhtiön toimintaa ja lisää yhtiön hallinnollisia kustannuksia. Suomen metsäkeskuksen mukaan Metsähallituksen alueneuvotte-

lukuntien ja metsäkeskuksen yhteyteen asetettavien maakunnallisten metsäneuvostojen rooli olisi osin päällekkäinen.

Suomen riistakeskuksen käsityksen mukaan lakiuudistus selkeyttää erätalouden asemaa osana Metsähallituksen julkishallinnollisia tehtäviä. Kun eduskunnan, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön ohjausvalta Metsähallituksen säilyisi ennallaan ja metsätaloutta harjoittava yhtiö olisi kokonaan Metsähallituksen omistuksessa, ei valtion maiden metsätalouden harjoittajan juridisella organisaatiomuodolla ole ratkaisevaa merkitystä siihen, miten luonnon monimuotoisuustavoitteet toteutuvat.

Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että puolustusvoimia koskeva erityissäännös, jonka mukaan Metsähallituksen hallinnassa olevaa kiinteää omaisuutta, jonka käyttöoikeus on puolustusvoimilla, ei saisi luovuttaa maa- ja metsätalousministeriön tai Metsähallituksen päätöksellä ilman puolustusministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä, tulisi laajentaa koskemaan myös Rajavartiolaitoksen käytössä olevaa kiinteää omaisuutta.

Paliskuntain yhdistys toteaa, että metsien talouskäyttö poronhoitoalueella vaatii sujuvaa yhteistyötä, selkeää lainsäädäntöä ja toimivia institutionaalisia rakenteita neuvottelumenettelyiden pohjaksi. Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskeva lakiuudistus ei saa vaarantaa tai tehdä tyhjäksi näitä käytänteitä. Paliskuntain yhdistys ja saamelaiskäräjät toteavat, että Metsähallituksen liikelaitoskonsernia koskevat yhteiskunnalliset velvoitteet tulisi kirjata osaksi perustettavan valtion metsätalouslyhtiön lakisääteisiä velvoitteita.

Saamelaiskäräjät toteaa, että Metsähallituskonsernille esitetty hallintomalli hankaloittaisi ILO 169 -sopimuksen ratifiointia, koska saamelaisten maa- ja vesioikeuksia ei ole ratkaistu. Metsähallitukselle on asetettu ylimitoitettu tuottovaatimus, jonka saavuttaminen edellyttää maaomaisuuden myyntiä. Saamelaiskäräjät toteaa, että saamelaisten kotiseutualue tulisi siirtää julkisten hallintotehtävien taseeseen, että valtion maa- ja vesialueita koskevan luonnonvarasuunitelman tulisi olla valituskelpoinen hallintopäätös ja että suunniteltu Metsähallituksesta annettavan lain heikentämiskieltoa koskeva säännös tulisi muuttaa vastaamaan vesilaissa omaksettua mallia. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan tuulivoimatuotanto ei sovellu Metsähallituksen liiketoiminnan tehtäviin. Saamelaiskäräjät pitää välttämättömänä, että Metsähallituksen tulostavoitteissa ja tulosohtauksessa huomioidaan saamelaiskulttuurin suoja. Saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon tulee koskea myös perustettavaa valtion metsätalouslyhtiötä. Saamelaiskäräjien mukaan saamelaisten kotiseutualueelle perustettavien kuntakohtaisten neuvottelukuntien rooli ja asema eivät saa heikentää lakiin esitettävien valtion maan käytön suunnittelua ja heikentämiskieltoa koskevien säännösten vaikuttavuutta.

Kolttien kyläkokous yhtyy saamelaiskäräjien lausuntoon ja toteaa lisäksi, että Inarin kunnan alueelle perustettavassa neuvottelukunnassa tulee olla kolttien kyläkokouksen nimeämä edustaja. Kolttien kyläkokous toteaa myös, että Metsähallituksen harjoittamat käytännöt ovat viime vuosina muuttuneet merkittävästi ja Metsähallitus osallistaa intressitahoja merkittävästi päätöksentekoon.

Useat Pohjois-Suomen lausunnonantajista toteavat, että paikallisen edun huomioon ottaminen tulee turvata liiketoiminnassa. Tämä tarkoittaa, että tuloksellisuuden vaatimuksesta pitää voida poiketa, mikäli alueen kokonaistaloudellinen ja/tai aluetaloudellinen näkökulma tai paikallinen etu sitä vaatii.

Lapin liitto ja Enontekiön kunta katsovat, että saamelaisten kotiseutualueita koskevat säännökset, erityisesti heikentämiskielto, antaa saamelaisille liian pitkälle meneviä oikeuksia. Eri-tyisen ongelmalliseksi nähdään saamelaiskäräjien valitusoikeus.

Koneyrittäjien liitto toteaa, että tytäryhtiömalli asettaa omistajaohjaukselle suuremmat vaatimukset ja epäonnistumisen riski ohjauksessa kasvaa.

Metla toteaa, että Metsähallituksella on merkittävä rooli Kansallisen kasvigeenivaraohjelman toteuttamisessa.

Maanmittauslaitos toteaa, että valtion metsätalousyhtiötä koskevan lakiluonnoksen 4 §:ssä metsätalousliiketoiminnalle luovutetun alueen osalta puhevaltaa kiinteistötoimituksissa ja oikeuskäsittelyissä pyritään sääntelemään yksityiskohtaisesti ja jopa kiinteistötoimituslajikohtaisesti. Selkeintä olisi, että tiedottaminen valtion maa- ja vesialueiden osalta tehtäisiin lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkitylle hallinnoivalle viranomaiselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Museovirasto toteavat lausunnoissaan, että Metsähallitusta koskevassa lainsäädännössä tulisi näkyä Metsähallituksen tehtävänä kulttuuriperinnön vaaliminen. Taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden lisäksi tulisi todeta myös kulttuurinen kestävyys. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa myös, että valtioneuvoston periaatepäätösten mukaan metsä- ja puutalousoppilaitoksilla on Metsähallituksen kanssa tehtyjen käyttöoikeussopimusten perusteella käyttöoikeus opetuskäyttöön ja oikeus saada niistä kertyvät tulot. Yhtiölle annettava käyttöoikeus talousmetsiin olisi rinnasteinen oppilaitosten oikeuksiin nähden, minkä vuoksi opetuskäytön hallinnointia ei tule siirtää perustettavalle yhtiölle. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan 11.2.2014 tekemän päätöksen mukaan ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien metsäopetuksessa käytettävien opetuskäyttöoikeuksien käyttöoikeus turvataan toistaiseksi voimassa olevilla vastikkeettomilla käyttöoikeussopimuksilla.

Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry:n lausunnon mukaan yhtiöittäminen avaa valtion metsäomaisuuden hoitamisen laajalle EU-tason kilpailulle ja sellaisella tulee olemaan erittäin merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset Itä- ja Pohjois-Suomessa. Yhtiöittäminen vaarantaa jokamiehenoikeudet ja myös metsästyslain 8 §:n mukaisen vapaan metsästäsoikeuden.

Suomen metsäkeskus katsoo, että metsäpuiden siemenhuoltoon ja varmuusvarastointiin liittyvät julkiset hallintotehtävät tulisi siirtää Metsähallitukselta muulle toimijalle, koska tehtävät eivät liity suoraan valtion maaomaisuuden hallintaan.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan Metsähallitukselle asetetut tulostavoitteet voivat olla ristiriidassa hyvin toteutettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden kanssa. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitää hyvänä esitettyä julkisten hallintotehtävien organisoitintapaa, jossa Luontopalveluiden rooli on selkeä ja esittää, että laissa tulisi selkeämmin todeta, miten turvataan metsätalouden taseessa olevat alueet, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta.

Metsähallituksen Lapin alueen neuvottelukunta toteaa, että omistajan puhevaltaa maankäyttö- ja kiinteistöasioissa sekä edunvalvonnassa on voitava delegoida nykykäytännön mukaisesti metsätalouden henkilöstölle. Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueellinen neuvottelukunta vastustaa suunniteltua uudistusta, koska se voi merkitä Metsähallituksen paikkakunnilla tekemän työn siirtymistä muualta operoitavaksi.

Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan Luontopalveluiden taseeseen tulee siirtää kaikki sellainen kiinteistöomaisuus, jolla ei harjoiteta metsätaloutta sekä muun muassa saamelaiden kotiseutualue, valtion retkeilyalueet, laajat luonnontilaiset metsäalueet ja vanhojen metsien alueet Itä- ja Pohjois-Suomessa, epäonnistuneet metsäojitusalueet ja kansallisissa ja maakunnallisissa

selvityksissä sekä kaavoituksen yhteydessä esille tulleet luonnonsuojelullisesti tai virkistyskäytöllisesti arvokkaat alueet. Luonnonvarasuunnitelmien hyväksyminen tulee osoittaa ympäristöministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle. Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan välinen suhde on epäselvä. Suomen latu ja Suomen luonnonsuojeluliitto toteavat, että maankäyttöä koskevien ratkaisujen tulee kuulua Metsähallituksen viranomaisyksikön tehtäviin.

Suomen Partiolaiset katsoo, että virkistyskäytön huomioiminen yhtenä keskeisenä toimintaa ohjaavana näkökulmana olisi mahdollista sekä osin yhtiötetyssä ja osin julkisoikeudelliseksi toimijaksi muodostetussa Metsähallituksena että pelkästään julkisoikeudelliseksi toimijaksi muodostetussa organisaatiossa. Virkistyskäytön huomioon ottamisesta aiheutuva taloudellinen menetys tulee ottaa pysyvästi huomioon tulostavoitetta asetettaessa.

Utsjoen kunta esittää, että se tulee säädösperusteisesti ottaa mukaan ja sille tulee taata esityksessä olevaa laajempi vaikutusmahdollisuus osallistua valtion maiden ja vesialueiden hoidon ja käytön suunnitteluun. Alueellisille toimijoille tulee taata vahva asema paikallisissa neuvottelukunnissa sekä laadittaessa luonnonsuojelualueiden ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia. Utsjoen kunta kannattaa esitettyjä säännöksiä Metsähallituksen toiminnasta saamelaiden kotiseutualueella. Metsähallitukselle ei tule asettaa merkittäviä taloudellisia tuototavoitteita saamelaiden kotiseutualueella. Enontekiön kunta toteaa, että ennen metsähallituslain säätämistä valtion tulee tarkentaa biodiversiteettisopimuksen soveltamista siten, että saamelaiden lisäksi muutkin paikalliset yhteisöt kytketään valtion maan käyttöä koskevaan valmisteluun. Metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneluville vahvistettavat kiintiöt eivät saa loukata paikallisten asukkaiden ensisijaista ja yhdenvertaista oikeutta alueiden käyttöön.

Inarin kunta toteaa, että saamelaiskäräjät eivät edusta kieliperusteisen saamelaismäärityksen vuoksi Inarin alueen kaikkia alkuperäisistä asukkaista polveutuvia kansalaisia. Esitettyjä saamelaiden kotiseutualuetta koskevia erityissäännöksiä tulee muuttaa niin, että valtion maan hoidon ja käytön suunnittelua sekä heikentämiskieltoa koskevissa säännöksissä turvataan saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen sijaan alkuperäisten asukkaiden oikeus. Muutoksenhaakuoikeuden osalta Inarin kunta esittää, että se tulisi säätää myös muille alkuperäiskansoja edustaville yhdistyksille. Kilpailuneutraliteetin kannalta valtion tulisi hoitaa julkiset hallintotohtävät ja omistaa maa-alueet, mutta esimerkiksi puutavaran hakkuu ja maa-ainesten ottaminen tulisi jättää yksityisten yritysten hoidettavaksi.

Posion kunta katsoo, että Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen heikentää yhteiskunnan mahdollisuutta ohjata yhtiötettävää toimintaa. Valtion metsätalousosakeyhtiön perustaminen merkitsee valtion kiinteistövarallisuutta koskevan toimivallan siirtymistä liikelaitoksen paikallisilta toimihenkilöiltä liikelaitoksen keskusyksikköön.

Enontekiön, Kittilän ja Pellon kunnat katsovat, että Metsähallituksen muita yhteiskunnallisia velvoitteita koskevaan säännökseen tulee lisätä toiminnassa huomioon otettaviksi myös kunnallisen kehittämisen ja maankäytön tarpeet. Pelkosenniemen kunnan mukaan Metsähallituksella tulee olla lakisääteinen velvollisuus kehittää metsätaloutta, teollisuutta ja työllisyyttä sekä turvata puuraaka-aineen toimitukset. Enontekiön ja Pellon kunnat esittävät, että perustettavan valtion metsätalousosakeyhtiön tulisi olla lakisääteisesti voittoa tavoittelematon yhtiö.

Kainuun liitto, Pohjois-Savon liitto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittävät, että jatkossa vähintään 20 prosenttia, Metsähallituksen puunmyyntituloista käytettäisiin hakkuupaikkakuntien teiden, rakennusten, rakennelmien, matkailualueiden ja muun infrastruktuurin kehittämiseen.

Saamen luonnonystävät ry toteaa, että saamelaiskäräjät edustaa ainoastaan niitä saamelaisia, jotka ovat liittyneet saamelaiskäräjien vaaliluetteloon. Perustuslain 17 §:stä seuraa, että esityksessä tulee ottaa huomioon kaikkien saamelaisten edut, jolloin kaikille saamelaisille tulee varmistaa mahdollisuus osallistua luonnonvarojen käytön suunnitteluun, suunnitelmien vaikutusten arviointiin sekä päätöksiä koskevaan muutoksenhakuun. Saamen luonnonystävät ry katsoo, että Metsähallituksen yhteydessä toimiviin neuvottelukuntiin tulee kaikkien saamelaisten elinkeinojen edustajien voida asettaa jäseniä.

Suomen Kennelliiton Metsästyskoiratyöryhmä toteaa lausunnossaan, että Metsähallituksen yleisiin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin sisältyvään luonnon virkistyskäytön edellytysten turvaamiseen tulee sisällyttää myös metsästyksen ja metsästyskoiratoiminnan edellytysten turvaaminen. Lisäksi Metsähallituksen yhteyteen asetettavissa neuvottelukunnissa ja luonnonvarasuunnitelmien laatimisryhmissä tulee olla edustettuina sekä metsästäjäjärjestöt että metsästyskoirajärjestöt.

Esitys lähetettiin vielä marraskuussa 2015 lyhyelle lausuntokierrokselle. Saaduista lausunnoista on laadittu maa- ja metsätalousministeriössä yhteenveto.

Saatujen lausuntojen ja niiden johdosta suoritetun jatkovalmistelun perusteella esitykseen on tehty lukuisia muutoksia. Ehdotetun Metsähallituksesta annettavan lain liikelaitoksen julkisia hallintotehtäviä, ympäristöministeriön ohjaustehtävää, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan vastuuta, tilintarkastajan vahingonkorvausvastuuta, julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön tehtäviä ja organisointia, liikelaitoksen kirjanpitoa, liikelaitoksen tasetta, ratkaisuvallan järjestämistä julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä sekä asetuksenantovaltaa koskevia säännöksiä on tarkistettu. Lisäksi laista on poistettu erillinen luonnonvarasuunnittelua koskeva pykälä ja saamelaisten kotiseutualuetta koskeva erillinen luku. Ehdotettuun valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavaan lakiin on otettu säännökset valtiota lakisääteisesti edustettaessa aiheutetun vahingon korvaamisesta. Esitykseen on lisäksi ehdotus kalastuslain 45 §:n muuttamisesta.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen. Hallituksen eduskunnalle antamassa esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2016 ei ole vielä otettu huomioon tämän lakiesityksen vaikutuksia talousarvioon, vaan ne on tarkoitus sisällyttää valtion vuoden 2016 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen, joka annetaan eduskunnalle tammikuussa 2016. Vaikka jäljempänä esityksessä arvioidaan esityksen taloudellisia vaikutuksia, valtion talousarviossa päätettävistä asioista päätetään talousarvion käsittelyn yhteydessä. Aikataulusyistä hallitus katsoo kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi antaa lakiesityksen eduskunnalle poikkeuksellisesti ennen ensimmäistä lisätalousarvioesitystä ilman että esitykset on yhdenmukaistettu.

Eduskunnalle on 27 päivänä marraskuuta 2014 annettu erikseen esitys itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 264/2014 vp). Mainitussa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevaa Metsähallituksesta annettua lakia siten, että siihen otetaan säännökset saamelaisten kotiseutualueella tapahtuvasta valtion maa- ja vesialueiden hoitoa ja käyttöä koskevasta suunnittelusta ja saamelaiskulttuurin heikentämiskiellosta. Tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi Metsähallituksesta annettu laki uudella Metsähallituksesta annettavalla lailla. Tässä esityksessä ehdotettuun lakiin ei sisälly aikaisempaan esitykseen sisältyviä säännök-

siä. Eduskuntakäsittelyssä tulisi ottaa huomioon, että aikaisemmin annettua esitystä ei voida toteuttaa esitetyllä tavalla.

Eduskunnalle on 22.10.2015 annettu erikseen esitys laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta, johon sisältyy myös ehdotus työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Mainittu esitys tulee eduskuntakäsittelyssä sovittaa yhteen tämän esityksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Metsähallituksesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Hallinnollinen asema.* Perustuslain 84 §:n 4 momentin mukaan valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden yleisistä perusteista säädetään lailla. Ehdotettavan pykälän 1 momentissa määriteltäisiin yleisesti se organisatorinen kokonaisuus, josta ehdotettavalla lailla säädettäisiin. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus olisi maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluvissa julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevissa asioissa Metsähallitus olisi ympäristöministeriön ohjauksessa. Ympäristöministeriön ohjaustehtävistä säädettäisiin tarkemmin 9 §:ssä. Metsähallitus olisi perustuslaissa tarkoitettu valtion liikelaitos, jonka tehtävistä, ohjauksesta, organisaatiosta ja taloudesta säädettäisiin ehdotettavassa laissa. Metsähallitukseen ei sovelletaisi valtion liikelaitoksista vuonna 2010 annettua lakia vaan Metsähallituksen toimintaa ja taloutta koskeva lakitasoinen sääntely sisältyisi ehdotettuun Metsähallituksesta annettavaan lakiin ja tähän esitykseen sisältyvään ehdotukseen laiksi valtion metsätalousohjauslaista.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin informatiivinen säännös, jonka mukaan Metsähallituksen erävalvonnasta säädettäisiin erikseen. Metsähallituksen erävalvontaa koskevat säännökset sisältyvät Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin (1157/2005).

2 luku Metsähallituksen tehtävät

2 §. *Metsähallituksen yleistehtävä.* Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen yleistehtävästä toimia valtion maa- ja vesialueiden haltijana. Metsähallituksen hallinnassa olevat valtion maa- ja vesialueet muodostavat kokonaisuuden, jota on tarkoituksenmukaista hoitaa yhdessä organisaatiossa. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tehtävänä olisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulisi toimia tuloksellisesti. Voimassa olevan metsähallituslain 2 §:n 1 momentin mukaan Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Ehdotettu momentti vastaa asiallisesti voimassa olevaa lakia ja noudatettua käytäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan Metsähallitus harjoittaisi sille säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa liiketoimintaa toimialallaan ja hoitaisi sille säädetty valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvät julkiset hallintotehtävät. Ehdotettu momentti vastaa olennaiselta sisällöltään voimassa olevan metsähallituslain 2 §:n 2 momenttia. Voimassa olevaan säännökseen nähden momenttia täsmennettäisiin siten, että liiketoiminnan harjoittaminen olisi mahdollista vain Metsähallitukselle säädetyn toimialan puitteissa ja että yhteiskunnallisia velvoitteita täsmennettäisiin tarvittaessa valtion talousarviossa. Lisäksi momentissa todettaisiin informatiivisesti, että Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät liittyvät valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan. Maininta Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien liittymisestä valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan ei estäisi lailla säätämästä Metsähallitukselle muitakin julkisia hallintotehtäviä, kuten kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä toteutettua tehtävää kerätä valtiolle kalastonhoitomaksu. Liiketoiminnan toimialasta säädettäisiin erikseen 3 §:ssä.

Metsähallituksen yhteiskunnallisilla velvoitteilla tarkoitettaisiin Metsähallituksen hallinnassa olevaan maa- ja vesiomaisuuteen ja toimintaan kohdistuvia yleisiä yhteiskunnallisia tarpeita ja vaatimuksia, joiden puitteissa se harjoittaisi liiketoimintaa. Yhteiskunnallisista velvoitteista säädettäisiin ehdotuksen 6 ja 7 §:ssä.

Metsähallituksen hallinnassa olevalla maa- ja vesiomaisuudella tarkoitettaisiin kaikkea kiinteää omaisuutta ja siihen sisältyviä taloudellista, luonnonsuojelullista tai kulttuurihistoriallista arvoa omaavia omaisuuksia kuten puustoa, maa-aineksia, vesiä, ranta-alueita, yleisiä vesi-alueita, harjuja, kallioita, soita ja luonnonvaraisia kasveja. Lisäksi maa- ja vesiomaisuuteen sisältyisi muun muassa Metsähallituksen hallinnassa olevat rakennukset irtaimistoiheen, rakennelmat, tiet ja muinaismuistot.

Perustuslain 84 §:n 4 momentin mukaan eduskunta hyväksyy valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitoksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Ehdotettu pykälän 3 momentti on sisällöltään perustuslain säännöstä vastaava. Lisäksi Metsähallituksen olisi ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan noudatettava toiminnassaan liiketaloudellisia periaatteita. Liiketaloudellisten periaatteiden noudattaminen tarkoittaisi muun muassa sitä, että liiketoiminnan tulee olla kannattavaa ja toimintaan sidotulle pääomalle saadaan kohtuullinen tuotto. Ehdotetun pykälän 3 momentti vastaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 2 §:n 2 momenttia.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tulisi käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia kestävästi ja tuloksellisesti. Kestävyyden keskeisiä elementtejä olisivat ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys.

Ekologisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion metsien, merialueiden ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, että säilytetään niiden luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemien toimivuus ja että muille ekosysteemeille ei aiheuteta vahinkoa.

Taloudellisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen metsien ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, ettei toiminnalla vaaranneta oman eikä tulevien sukupolvien mahdollisuutta saada niistä tuloja ekologisen kestävyuden puitteissa. Taloudellisen kestävyuden vaatimus ei koskisi luonnonsuojelualueiden eikä muinaismuistoalueiden hoitoa toiminnan luonteen vuoksi.

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitettaisiin Metsähallituksen metsien ja muiden luonnonvarojen hoitoa ja käyttöä siten, että niistä voidaan saada myös tulevaisuudessa aineellisia ja aineettomia hyötyjä yhteiskunnan ja eri käyttäjäryhmien tarpeisiin.

Kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi Metsähallituksen toiminnot olisi suunniteltava ja sovitettava yhteen siten, että ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden vaatimukset tulevat huomioon otetuiksi kulloinkin käytettävissä olevan parhaan tietämyksen mukaisesti. Metsähallituksessa käytössä nykyisin oleva luonnonvarasuunnittelu olisi tärkein keino edellä tarkoitettujen tavoitteiden yhteensovittamiseksi.

Metsähallituksen toiminnan tulisi olla tuloksellista. Tuloksellisuusvaatimuksen voidaan katsoa toteutuvan silloin, kun Metsähallitus hoitaa tehtävänsä koko yhteiskunnan ja kansalaisten tarpeiden kannalta mahdollisimman hyvin.

Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä säädettäisiin ehdotuksen 5 §:ssä.

Esitys ei sisällä nimenomaista säännöstä Metsähallituksen oikeudesta toimia tehtävissään ulkomailla. Metsähallituksen toimintaa ulkomailla tytäryhtiön kautta säänneltäisiin lain 5 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan Metsähallituksella voisi olla kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettu määräysvalta. Tällaiset yritykset olisivat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Jos tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta on muuten pidettävä merkittävänä, tytäryrityksen osakkeiden hankintaan tarvittaisiin ehdotetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston lupa. Lupa tarvittaisiin myös muun merkittävän osakkuuden hankintaan vaikka kysymys ei olisikaan tytäryrityksestä. Metsähallituksen toimitusjohtaja ja hallitus vastaisivat siitä, että merkittävät yhtiöittämisistä koskevat asiat saatetaan ohjaavan ministeriön harkittavaksi ja edelleen valtioneuvoston käsittelyyn.

Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain perustelujen mukaan liikelaitoksen toiminta ulkomailla olisi lähtökohtaisesti mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvosto aina päättäisi tällaisen toiminnan aloittamisesta. Myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta on liikelaitoslakiesityksestä antamassaan mietinnössä kiinnittänyt huomiota liikelaitoksen mahdollisuuteen toimia ulkomailla (VaVM 31/2002 vp). Valiokunnan mukaan liikelaitoksen toiminta-alueen tulisi olla lähtökohtaisesti Suomi. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että huomattavia liiketoimintariskejä sisältävän toiminnan tulee olla mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvoston tulee aina päättää tällaisen toiminnan aloittamisesta. Nykyisenkaltainen vähäinen liiketoiminta esimerkiksi lähialueilla olisi esityksen mukaan sallittua Metsähallituksen omalla päätöksellä.

Metsähallitukseen sovellettavassa vanhassa liikelaitoslaisissa ei ole käsitelty liikelaitoksen mahdollisuutta toimia ulkomailla muissa kuin liiketoimintatehtävissä. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että lailla ei ole ollut tarkoitus asettaa liikelaitoksia muissa kuin liiketoimintatehtävissä muusta hallinnosta poikkeavaan asemaan. Toiminta ulkomailla olisi sallittua, mikäli se ei haittaa kotimaisten tehtävien hoitoa. Valtiovarainvaliokunnan kannan mukaan liikelaitoslaisilla ei ole tarkoitettu kieltää esimerkiksi Metsähallituksen kalottialueella tapahtuvaa perinteistä yhteistyötä naapurimaiden kanssa eikä muutakaan lähialueyhteistyötä. Metsähallitus voisi osallistua myös ulkoasiainministeriön hallinnoimien kehitysyhteistyöhankkeiden toteutukseen.

3 §. Liiketoiminnan toimiala. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen liiketoiminnan toimialasta. Lähtökohtana on, että Metsähallitus harjoittaisi toimialaansa kuuluvaa liiketoimintaa hallinnassaan olevilla valtion alueilla ja niillä olevia metsiä ja muita luonnonvaroja hyväksikäyttäen.

Tällä hetkellä Metsähallituksen liiketoiminnan tulosalueita ovat metsätalous, joka tuottaa noin 85 prosenttia Metsähallituksen tuloista ja Laatumaa, joka harjoittaa lomatonntien ja metsätilojen osto- ja myyntitoimintaa, maa-alueiden vuokrausta, Metsähallituksen omistamien rakennusten myyntiä sekä maa-alueita koskevaa hankekehitystoimintaa erityisesti tuulivoimaliiketoiminnan tarpeisiin.

Metsähallituksella on lisäksi kolme liiketoimintaa harjoittavaa tytäryhtiötä. MH-Kivi Oy, joka vuokraa maa-ainespaiikkoja ja myy maa-aineksia, Fin Forelia Oy, joka tuottaa metsäpuiden taimia sekä Siemen Forelia Oy, joka tuottaa metsäpuiden siemeniä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana olisi sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen. Lisäksi Metsähallituksen liiketoiminnan toimialaan kuuluisi valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytär- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin Metsähallituskonsernissa harjoitettavien liiketoimintojen alaa. Ehdotetun momentin 1 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta ja siihen liittyen toimittaisi puutavaraa ostajille. Metsätalouteen on perinteisesti katsottu sisältyvän metsässä tapahtuva työ ja hakatun puutavaran lähikuljetus, mutta ei varsinainen puutavaran kuljetus jalostuspaikalle. Metsähallitus myy hakkaamansa puutavaran pääsääntöisesti toimituskaupalla, minkä vuoksi Metsähallituksen liiketoiminnan toimialan määrittelyssä on tarpeen todeta puutavaran kuljetus jalostuspaikalle.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi maa-ainesliiketoimintaa. Syksyllä 2013 Metsähallitus myi aiemman maa-ainesliiketoimintaa harjoittaneen tytäryhtiönsä liiketoiminnan pääosan. Metsähallituksen tytäryhtiö MH-Kivi Oy harjoittaa edelleen maa-ainesliiketoimintaa. Tarkoitus on, että jatkossa Metsähallituksen maa-ainesliiketoiminta perustuisi pääasiassa maa-ainesten otto-oikeuksien luovutuksiin.

Ehdotetun 2 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan Metsähallitus harjoittaisi maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa sekä hanke- ja kehitystoimintaa. Hanke- ja kehitystoiminnassa Metsähallitus etsii esimerkiksi tuulivoiman tuotantoon soveliaita alueita ja tätä silmällä pitäen toteuttaa tuulimittauksia, osallistuu toiminnan vaatiman kaavan valmisteluun, rakentaa alueelle tarpeelliset tiet ja muun infrastruktuurin sekä hakee toiminnassa tarvittavia lupia. Eduskunta voisi ehdotetun 8 §:n nojalla asettaa Metsähallitukselle toimintatavoitteita. Toimintatavoitteisiin voitaisiin sisällyttää myös maa- ja vesialueiden vuokraamista ja myymistä koskevia kirjauksia, kuten esimerkiksi euromääräinen tavoite maan myynnistä saataville tuotoille. Kun Metsähallitus olisi edelleen perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu valtion liikelaitos, sillä olisi oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002, luovutuslaki) mukainen toimivalta päättää valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus voisi harjoittaa siemen- ja taimituotantoa. Metsähallituskonsernissa taimituotantoa harjoittaa Fin Forelia Oy ja metsäpuiden siementuotantoa Siemen Forelia Oy. Ehdotettu säännös mahdollistaisi myös sen, että Metsähallitus luopuu tällaisesta toiminnasta. Ehdotetun 3 momentin mukaan Metsähallitus voisi harjoittaa myös muuta sen toimialaan kuuluvaa maa- ja vesiomaisuuden taloudellista hyödyntämistä. Markkinaehtoista liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaisi vain tytäryhtiöidensä kautta. Merkittävän liiketoiminnan aloittamisesta päättäisi viime kädessä ehdotetun 4 §:n nojalla valtioneuvosto.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan Metsähallitus harjoittaisi metsätaloutta esitykseen sisältyvällä toisella lakiehdotuksella perustettavassa osakeyhtiössä.

Valtion yhtiömistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 6 §:n mukaan valtion liikelaitoksella on lain 4 ja 5 §:ssä tarkoitettu toimivalta ja tehtävät, jos valtiolle kuuluvien osakkeiden hallinnointi on eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksellä osoitettu liikelaitoksen tehtäväksi. Ehdotetun pykälän 5 momentissa todettaisiin, että Metsähallitus vastaisi tytär- ja osakkuusyhtiöidensä omistajaohjauksesta.

4 §. Metsähallituskonserni. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksella voi olla sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen hallintotehtävien hoitoon liittyvässä yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Yritykset, joissa Metsähallituksella on määräysvalta, ovat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Metsähallitus ja sen tytäryritykset muodostavat Metsähallituskonsernin. Ehdotetun pykälän mukainen konsernikäsite vastaa laajuudeltaan kirjanpitolaissa (1336/1997) omaksuttuja periaatteita. Säännös poikkeaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain sääntelystä siten, että Metsähallituksen tytäryrityksen ei tule välittömästi

liittyä liikelaitoksen toimintaan. Riittävää olisi, että Metsähallituksen tytäryhtiö liittyisi sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitoon. Ehdotettu muutos on tarpeellinen, koska Metsähallituksen uudelleenorganisoinnissa tavoitteena on kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi siirtää kaikki markkinaehtoiset liiketoiminnot tytäryhtiöihin. Metsähallituskonserniin kuuluisivat nykyiseen tapaan osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lisäksi muutkin tytäryritykset sekä tytäryritysten muodostamat alakonsernit. Kirjanpitolain mukainen konsernisuhde on olemassa silloin, kun kirjanpitovelvollisella yrityksellä on määräysvalta kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä. Kirjanpitovelvolliset yritykset määritellään kirjanpitolain 1 §:ssä. Liikelaitoksen tytäryritykset voivat olla myös ulkomaisia. Konsernisuhde voi syntyä myös välillisen omistuksen kautta. Metsähallituksen tytäryhtiö voisi liittyä myös sille uskottujen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen. Lähinnä tällainen tilanne voisi liittyä sellaisten kiinteistöosakeyhtiöiden perustamiseen, jotka ovat tarpeen julkisten hallintotehtävien hoidossa tarvittavien toimitilojen järjestämiseen.

Liikelaitoksen määräysvalta tytäryrityksessä määräytyy samalla tavoin, kuin kirjanpitolain 1 luvun 5 ja 6 §:ssä. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä, kun sillä on 1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen tai 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänenenemmistö. Edellä tarkoitettua ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laskemiseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen tytäryritykselle kuuluviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan.

Ehdotettu 2 momentti vastaa pääosin Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 3 §:n 2 momenttia. Muutoksena voimassa olevaan lainsäädäntöön esitetään, että valtioneuvoston lupa tarvitaan myös tytäryrityksen perustamiseen, kun tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta muutoin on pidettävä merkittävänä.

Liikelaitoksen toimitusjohtaja ja hallitus vastaisivat siitä, että merkittävät tytäryrityksen perustamista, hankintaa, yhtiöittämistä ja myyntiä koskevat asiat saatetaan asianomaisen ministeriön harkittavaksi ja edelleen tarvittaessa valtioneuvoston käsittelyyn. Yhtiösuhteen merkittävyyteen vaikuttaisivat perustettavan yhtiön osakepääoma, liikelaitoksen omistusosuus yhtiössä, yhtiön toimiala, yhtiön riskienhallinta, yhtiön toiminta-alue ja muut edellä todetun kaltaiset seikat. Lähtökohtana on, että ulkomaille suuntautuva toiminta olisi mahdollista vain osakeyhtiömuodossa ja että valtioneuvosto aina päättäisi tällaisen toiminnan käynnistämisestä. Metsähallituksen liiketoimintaa ohjaavana ministeriönä maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen tulisi omistajaohjaukseen liittyen käsitellä Metsähallituksen tytäryhtiöpolitiikkaa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan edellä mainittuja periaatteita ja hallinnollisia menettelyjä noudatettaisiin vastaavasti hankittaessa ja luovutettaessa osakkuuksia ja jäsenyyksiä muussa yrityksessä. Säännöstä voidaan soveltaa kaikkeen, siinä säädetyt tunnusmerkit täyttävään yhteistoimintaan riippumatta sen oikeudellisesta muodosta. Pykälän 2 momentin kolmannen virkkeen mukaan valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisessa noudatettaisiin kuitenkin luovutuslakia.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus ja sen metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö olisivat keskenään julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla sidossuhteessa. Metsähallitus voisi ostaa palveluja tytäryritykseltään ilman tarjouskilpailua. Säännös olisi luonteeltaan selventävä. Yhteisön oikeudessa hankintayksikön ja siihen sidossuhteessa olevan yksikön välisiä sopimuksia ei ole katsottu hankintasopimuksiksi. Metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryhtiö voisi myydä metsänhoitopalveluja vain konsernin sisällä tai tämän lain soveltamisalaan kuuluville tahoille. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi puuston hakkuut myytäviltä maa-alueilta tai tiealueilta tai puuston poisto puolustusvoimien tarpeisiin käytettäviltä alueilta. Vastaavasti tytäryhtiö voisi ostaa Metsähallitukselta palveluja, kuten hallinto- ja paikkatietopalveluja.

Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan liikelaitos ei saisi antaa tytäryrityksilleen konserniavustuksia. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös, jonka mukaan tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävydestä annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Julkiset hallintotehtävät. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä. Ehdotettavaan lakiin perustuvien tehtävien lisäksi Metsähallitukselle on annettu julkisia hallintotehtäviä useissa erityislaeissa. Perustuslakiin perustuvalla julkisen hallintotehtävän käsitteellä tarkoitetaan verraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon, yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon sekä julkisten palveluiden tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Metsähallitukselle säädetyt julkiset hallintotehtävät säilyisivät esityksessä asiallisesti ennallaan. Pykälän 1 momentissa todettaisiin informatiivisena asiana, että Metsähallitus hoitaa ja käyttää sen hallinnassa julkisten hallintotehtävien hoitamista varten olevaa maa- ja vesiomaisuutta. Lisäksi 1 momentissa todettaisiin, että julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettulla maa- ja vesiomaisuudella ei ole tuottovaatimusta.

Metsähallitukselle osoitetut julkiset hallintotehtävät liittyvät pääsääntöisesti valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan. Metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden hoito ja eräiden uhanalaisten eliölaajien seurantatehtävät eivät liity välittömästi valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan, mutta niiden osoittaminen Metsähallitukselle on liikelaitoksen muut tehtävät huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Tähän esitykseen perustuvia Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä olisivat eräät valtion talousarvion määrärahoilla hoidettavat luonnonsuojelulain mukaisiin luontotyyppeihin ja lajien suojeluun sekä kulttuuriomaisuuden vaalimiseen liittyvät tehtävät, luonnonsuojelualueiden hankinta ja hoito, luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalveluiden tuottaminen, riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät. Lakiin ei enää otettaisi mainintaa uittoon tai vesilakiin liittyvistä tehtävistä, koska uudessa vesilaissa (587/2011) sellaisia ei Metsähallitukselle ole osoitettu.

Valtion kiinteistöstrategiaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti on vuoden 2014 alusta lukien kulttuurihistoriallisin perustein siirretty strategisen kiinteän kansallisomaisuuden hallinta Museovirastolta Metsähallitukselle ja Senaatti-kiinteistöille. Pykälän 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja kulttuuriomaisuuden vaalimiseen liittyviä tehtäviä hoidettaisiin niitä varten myönnettävillä määrärahoilla myös muilla kuin julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitetuilla alueilla.

Luonto- ja retkeilypalveluja olisivat muun muassa talousarviossa osoitetulla rahoituksella toteutettavat retkeilyreittien ja retkeilyyn sekä luonto-opetukseen liittyvän palvelu- ja opastusvarustuksen rakentaminen ja ylläpito.

Riista- ja kalataloudellisilla hankkeilla tarkoitettaisiin talousarviossa osoitetulla rahoituksella ja metsästyksen- ja kalastusluvista sekä metsästyksen- ja kalastusoikeuksien vuokraamisesta saatavilla tuloilla toteutettavia kala- ja riistakannan hoitoon liittyviä hankkeita. Tällaisia ovat muun muassa metsäpeurakannan vakiinnuttamiseen liittyvät toimenpiteet, Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden kalavesien yleishyödyllinen hoito, pienpetojen poisto erityisesti saaristossa sekä riekon elinympäristöjen parantaminen suoalueilla.

Metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvillä tehtävillä tarkoitettaisiin talousarviossa suoritettavaa metsäpuiden siementen hankintaa ja varmuusvarastointia Pohjois-Suomen alueella, jossa metsäpuiden siemenhuolto perustuu harvoin toistuvien luontaisten siemensatojen tehokkaaseen hyödyntämiseen. Tehtävä ei koskisi siemenviljelyksillä tapahtuvaa metsäpuiden siementuotantoa, joka tapahtuu kilpailluilla markkinoilla.

Metsähallituksen erävalvontatoiminnalla edistetään ja valvotaan Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käytön lainmukaisuutta sekä ennalta ehkäistään ja selvitetään valtion maan käyttöön liittyviä rikoksia. Erävalvonnasta säädetään Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005).

Erityislaeissa Metsähallitukselle on säädetty lukuisia julkisia hallintotehtäviä. Metsähallitus hoitaa luonnonsuojelulakien nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita. Metsähallitus tekee luonnonsuojelulain nojalla luonnonsuojelualueiden käyttöön liittyviä yksittäisiä hallintopäätöksiä, jotka koskevat muun muassa liikkumisrajoituksia ja poikkeuksien myöntämistä alueiden rauhoitussäännöksistä. Luonnonsuojelulain 20 §:n mukaan Metsähallitus antaa luonnonsuojelualueelle järjestyssäännön, jossa annetaan alueen luonnonsuojelullisten arvojen säilymistä kannalta tarpeellisia määräyksiä alueella kävijöille, mukaan lukien mahdolliset liikkumisrajoitukset. Erämaalain nojalla Metsähallitus laatii erämaille hoito- ja käyttösuunnitelman, jonka ympäristöministeriö vahvistaa. Kolttalain 55 §:n mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikkö toimii yhtenä lain täytäntöönpanoviranomaisena.

Muita julkisia hallintotehtäviä Metsähallitukselle kuuluu kalastuslain, maastoliikennelain, metsästyksen, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain, poronhoitolain sekä mainittuihin lakeihin perustuvien säädösten nojalla. Tehtävät koskevat Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käytön yleistä valvontaa sekä yksittäisten hallintopäätösten tekemistä luontaiselinkeinojen harjoittajille, koltille sekä eräiden Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien muille asukkaille lain nojalla kuuluvista erityisoikeuksista Metsähallituksen alueiden käyttöön porotalouden ja muiden luontaiselinkeinojen harjoittamista varten. Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa Metsähallitukselle on annettu merenhoidon seurantaan liittyviä tehtäviä.

Yleiset vesialueet pohjineen ovat, Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta, valtion omaisuutta ja Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa, jollei jonkin niihin kuuluvan alueen osalta säädetä tai valtioneuvoston päätöksellä määrätä toisin. Oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain mukaisia Metsähallitukselle kuuluvia tehtäviä ei enää todettaisi julkisiksi hallintotehtäviksi, koska lain mukaan Metsähallitukselle kuuluu yleisellä vesialueella vain omistajanhallintotehtäviä, joihin ei liity yleisempää yhteiskunnallista intressiä. Yleisistä vesialueista annetun lain mukaan Metsähallitus voi antaa tai luovuttaa yleisellä vesialueella toteutettavalle hankkeelle tai toimenpiteelle omistajan luvan, minkä lisäksi hanke tai toimenpide tarvitsee

yleensä vesilain, kaivoslain (621/2011), maa-aineslain (555/1981) tai maankäyttö- ja rakentamislain (132/1999) mukaisen luvan.

3 luku Toimintaa koskevat velvoitteet

6 §. *Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.* Pykälässä säädettäisiin sellaisista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joiden puitteissa Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa. Velvoitteet rajoittaisivat liiketoimintaa, minkä vuoksi ne otettaisiin huomioon Metsähallituksen tavoitteita asetettaessa.

Pykälän 1 momentin mukaan biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen olisi Metsähallituksen kaikkea liiketoimintaa rajaava reunaehto. Biologisella monimuotoisuudella tarkoitettaisiin mihin tahansa ekosysteemiin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta, johon laskettaisiin myös lajin sisäinen ja lajien välinen sekä ekosysteemin monimuotoisuus. Biologinen monimuotoisuus tulisi luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana ottaa riittävästi huomioon metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö on tulosohjauksessaan edellyttänyt, että Metsähallitus osallistuu Maa- ja metsätalouden kansallisen kasvigeenivaraohjelman toteuttamiseen hallinnoimillaan alueilla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös Metsähallituksen velvollisuudesta ottaa toiminnassaan huomioon luonnon virkistyskäytön vaatimukset. Näillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin muun muassa metsien hakkuu- ja uudistamistoimenpiteiden sekä muun maankäytön toteuttamista matkailualueiden ja -reittien vaikutuspiirissä siten, että haitat maisema-arvoille ja luontoelämyksille jäisivät mahdollisimman pieniksi. Kyseessä oleva velvoite vastaa voimassa olevaan metsähallituslakiin sisältyvää velvoitetta.

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen olisi edelleen otettava huomioon myös työllisyyden edistämisen vaatimukset. Velvoite vastaa voimassa olevaa lakia.

Maa- ja metsätalousministeriö on tarkentanut vuosittain tuloskirjeellä Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttamistapaa. Esimerkiksi vuonna 2013 työllisyyden edistämisen vaatimuksen huomioon ottamiseksi Metsähallitus hyödynsi kestävät hakkuumahdollisuudet täysimääräisesti ja panosti metsänhoitoon ja tienrakennukseen hyvän omaisuuden hoidon edellyttämällä tasolla. Metsähallitus ei myöskään lomauttanut metsänhoidon ja puunhankinnan suorittavan työn henkilöstöä tammi–maaliskuussa, jolloin työn tuottavuus on alhaisimmillaan, vaikka lainsäädännöllistä estettä lomauttamiseen ei ole ollut. Velvoitteesta aiheutuneet kustannukset ovat vuositasolla noin 3 milj. euroa josta metsureiden ympärivuotinen työllistäminen aiheuttaa suurimman osan. Hakkuumahdollisuuksien tasainen hyödyntäminen on tärkeätä myös teollisuuden puuhuollon kannalta.

Työllisyyden edistämistä koskevien vaatimusten huomioon ottamisessa ei ole kyse työllistämismuutoksesta. Ehdotettu työllisyyden vaatimusten huomioon ottaminen voitaisiin osaltaan toteuttaa myös siten, että Metsähallitukselta edellytettäisiin muita toimijoita tasaisempaa tuloa ja sitä kautta tasaisempaa työllistämistä erilaisissa suhdannetilanteissa. Metsätyön rakennemuutos ja Metsähallituksen vakinaisen metsurikunnan ikääntyminen tulevat jatkossa joka tapauksessa vähentämään metsurien määrää. Erikseen on todettava, että työllisyyttä koskevien vaatimusten huomioon ottaminen ei sinällään estä Metsähallitusta toteuttamasta tarpeellisia toiminnan rationalisointia ja kehittämistä koskevia toimenpiteitä. Tällaisten toimenpiteiden yhteydessä on mahdollista vähentää henkilöstöä, jos työvoiman tarve vähenee olennaisesti ja pysyvästi taloudellisista, tuotannollisista tai toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä.

Taloudellisena syynä voidaan pitää esimerkiksi valtioneuvostotasolla asetetun tuloutustavoitteen saavuttamista. Metsähallitus voisi myös lomauttaa henkilöstöään, jos olosuhteet sitä vaativat ja työsopimuslain mukaiset lomauttamisen edellytykset täyttyvät

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan metsähallituslain 4 §:n 2 momenttia vastaavasti Metsähallituksen yhteiskunnallisista velvoitteista saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitoalueella. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu olisi sovittava yhteen siten, että saamelaisille alkuperäiskansana perustuslaissa säädetty oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan olisi mahdollista. Saamelaisten kulttuuriin kuuluviksi katsotaan myös saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, metsästys ja kalastus. Säännös ei tarkoittaisi, että sanottujen luontaiselinkeinojen harjoittamiseen liittyvät oikeudet kuuluisivat vain saamelaisille ottaen huomioon, että ne ovat jo kauan kuuluneet osaksi kaikkien Pohjois-Suomen paikallisten asukkaiden elämää.

Saamelaisten oikeudesta kotiseutualueellaan kieltään ja kulttuuriaan koskevaan itsehallintoon säädetään saamelaiskäräjistä annetussa laissa. Metsähallitusta koskevalla lakiesityksellä ei ole tarkoitus puuttua sanotun lain sisältöön. Näin muun muassa lain 9 §:ään sisältyvä neuvottelovelvoite koskee edelleen Metsähallitusta pykälässä tarkoitetuissa asioissa saamelaisten kotiseutualueella. Lain mukainen saamelaisten kotiseutualue käsittää Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnasta Lapin paliskunnan alueen.

Saamelaisiin kuuluvan kolttaväestön ja koltta-alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä säädetään kolttalaissa (253/1995). Siinä säädetty Metsähallituksen velvoitteet kuten lain 56 §:ssä säädetty kuulemisvelvoite koskisi tämän lain mukaista Metsähallitusta.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin myös säännös Metsähallituksen velvollisuudesta sovittaa yhteen luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu poronhoitolaissa tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään. Poronhoitolain mukaan maata ei saa käyttää erityisellä poronhoitoalueella siten, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maan luovuttaminen ja vuokraaminen alueelta on mahdollista vain ehdolla, että luovutuksen saaja tai vuokramies ei ole oikeutettu korvaukseen porojen aiheuttamista vahingoista. Poronhoitolain 53 §:n mukaan viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa, kun se suunnittelee valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Neuvottelovelvoite koskee Metsähallitusta. Säännös ei lisäisi Metsähallituksen velvoitteita poronhoitolaissa säädettyistä.

Poronhoitolain velvoitteiden huomioon ottaminen Metsähallituksen toiminnassa on käytännössä järjestetty poronhoitoalueella, saamelaisten kotiseutualueutta lukuun ottamatta, Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisillä sopimuksilla neuvottelumenettelyistä sekä Metsähallituksen toiminnan ja poronhoidon yhteensovittamisesta.

Sopimusten mukaan metsä- ja porotalouden yhteensovittaminen tapahtuu paliskunnittaisissa neuvotteluissa, joissa käydään vuosittain läpi alueen hakkuut ja muut metsänhoidolliset toimet sekä todetaan jo tehdyt toimet. Samalla sovitaan, miten yhteistyö hoidetaan porotaloudelle tärkeissä kohteissa. Tavoitteena on kehittää yhdessä metsänhoitotapoja, joilla porotalouden tarpeet otetaan huomioon.

Metsähallitus on sitoutunut antamaan poronhoitoalueella lupia haaskoille ainoastaan Kainuussa, jossa haaskoista sovitaan paikallisesti Metsähallituksen ja paikallisten paliskuntien välillä.

Muulla lupia haaskojen pitämiseen annetaan vain tutkimus-, selvitys- ja suojelutarkoituksiin. Metsähallitus tukee porolaidunten tilaa koskevia tutkimuksia.

Metsähallitus on sitoutunut ottamaan porotalouden edut huomioon maata vuokrattaessa, vaihdettaessa ja myytessä, niin ettei niiden kohteena ole porotalouden tuotantoalueet, kuten esimerkiksi erotus- tai merkintäalueet. Erityisellä poronhoitoalueella maanvaihdot, kaupat ja vuokraukset keskitetään pääsääntöisesti kaava-alueille. Kaava-alueiden ulkopuolisesta toiminnasta pyydetään paliskunnalta kirjallinen lausunto. Suojelualueiksi hankittavien yksityismaiden vaihtomaiksi kaavoittamatonta maata luovutetaan erityisellä poronhoitoalueella vain tämän alueen sisällä tapahtuvissa vaihdoissa.

Saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa on vuosina 2009 ja 2010 tehty erilliset sopimukset metsätalousalueiden käytöstä ja tärkeimpien laidunalueiden säilyttämisestä 20 vuoden ajan metsätaloustoimien ulkopuolella. Lisäksi Metsähallitus on vuonna 2006 niin sanotussa dialogiprozessissa sopinut luonnonsuojelujärjestöjen kanssa Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelusta. Näistä sopimuksista on tarkoitus pitää edelleen kiinni.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaa metsähallituslakia vastaavasti säännös Metsähallituksen velvollisuudesta varautua hoitamaan tehtäviään myös poikkeusoloissa. Suurimpana valtion metsien haltijana Metsähallituksen tulisi varautua hoitamaan tehtäviään, muun muassa osaltaan huolehtimaan teollisuuden puuhuollosta, poikkeusolojen erityisolosuhteet huomioon ottaen. Säännöksessä tarkoitettuja tehtäviä olisivat ainakin poikkeusolojen suunnittelu yhdessä keskeisten asiakkaiden kanssa ja varautuminen tehtävien hoitamiseen poikkeusoloissa laadittavien suunnitelmien mukaan.

Säännöksen 4 momentissa toistettaisiin pelastuslaissa Metsähallitukselle säädetty velvollisuus asiantuntija-avun antamisesta pelastusviranomaisille metsäpalojen torjunnassa sekä omatoimisesta varautumisesta metsäpalojen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion mailla yhteistoiminnassa pelastusviranomaisten kanssa. Varautumisella tarkoitettaisiin muun muassa metsäpalojen torjuntaa koskevien suunnitelmien tekoa, tarpeellisia kalustohan-kintoja ja palojen torjunnan kannalta välttämättömien kulkuyhteyksien kunnossapidosta huolehtimista.

Ehdotetun lain mukaan ministeriö päättää Metsähallituksen palvelu- ja muista toimintatavoitteista sekä tulos- ja tuloutustavoitteista eduskunnan hyväksytyä talousarvion käsittelyn yhteydessä Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Koska tässä pykälässä tarkoitettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden noudattaminen perustuisi suoraan lakiin eikä erikseen tehtävään tilaukseen tai toimeksiantoon, otettaisiin velvoitteiden vaikutukset huomioon Metsähallituksen tulosta alentavana tekijänä palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä. Tätä koskeva säännös otettaisiin pykälän 5 momenttiin.

Metsähallituksen liiketoiminnan ja muiden tehtävien sekä tässä pykälässä ehdotettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden yhteensovittaminen edellyttää, että velvoitteiden merkitystä tarkastellaan säännönmukaisesti osana ohjaavien ministeriöiden ja Metsähallituksen välistä tulos- ja muuta omistajaohjausta. Metsähallituksen sisällä velvoitteet olisi otettava huomioon toiminnan kokonaissuunnittelussa, johon sidosryhmille ja kansalaisille on varattava mahdollisuus osallistua. Toiminnan suunnittelun ja velvoitteiden käsittelyn yhteydessä on huolehdittava lakisääteisistä neuvottelu- ja kuulemisvelvoitteista.

Ehdotetussa pykälässä säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottaminen edellyttää velvoitteiden vaikutusten arvioinnin järjestämistä siten, että velvoitteiden taloudelliset vaikutukset ovat selvästi todettavissa. Tarkoituksena on, että Metsähallituksessa jatketaan ta-

loudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyyttä kuvaavien mittareiden käyttöä vaikutusten arvioimiseksi siten kuin siitä palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden asettamisen yhteydessä päätetään. Tarkoituksena on, että tässä pykälässä tarkoitettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia käsitellään tarvittavalla tavalla Metsähallituksen toimintakertomuksessa.

7 §. Muut yhteiskunnalliset velvoitteet. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti sellaisista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joista aiheutuva taloudellinen rasitus korvattaisiin Metsähallitukselle talousarvioon otettavalla määrärahalla. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksen toiminnassa otettaisiin huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet. Tarkoituksena on, että menettelyistä tehdään sopimukset Metsähallituksen ja muiden tämän velvoitteen perusteella valtion maita käyttävien organisaatioiden välille, jollei sopimuksia jo ole tehty. Valtion maita käyttävät organisaatiot suorittaisivat käytössään olevista alueista korvauksen, joka kattaisi Metsähallitukselle sopimuksesta aiheutuvan menetyksen. Tarkoituksena on, että valtion maita käyttävien valtion virastojen ja laitosten määrärahojen mitoituksessa otettaisiin huomioon korvaukset, joilla katetaan velvoitteiden täyttämistä Metsähallituksen liiketoiminnalle aiheutuvat haitat.

Puolustusvoimien maankäytön tarpeet, jotka ovat tässä pykälässä tarkoitettuista maankäytöstä laajin, tarkoittavat lähinnä alueiden käyttöä harjoitus- ja ampuma-alueiksi niihin liittyvine suojavyöhykkeineen. Tutkimuksen ja opetuksen tarpeet liittyisivät lähinnä metsätalouteen ja luonnonsuojeluun sekä riista-, kala- ja porotalouteen. Uusiutuvien luonnonvarojen ohella säännöksen velvoitteilla tarkoitettaisiin geologisen tutkimuksen ja geologisen varannon selvittämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita on käytetty tutkimus- ja opetustoimintaan jo vanhastaan Metsähallituksen ja toiminnasta vastaavien viranomaisten ja laitosten välisin sopimuksin. Sama koskee Metsähallituksen alueiden käyttöä puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen tarpeisiin. Koska puolustusvoimilla ei ole tarvittavia omia alueita eikä omaa maanhallinta- ja hankintaorganisaatiota, Metsähallitus hankkii ensisijaisesti puolustusvoimien tarpeisiin maa-alueita noin 1,7 miljoonalla eurolla vuodessa, mikäli maa- ja metsätalousministeriö ja puolustusministeriö eivät ole sopineet korkeammasta investointikehyksestä. Vuosittaisesta maanhankintatavoitteesta on sovittu puolustusvoimien ja Metsähallituksen välisessä puitesopimuksessa ja tavoitetta on tarkennettu kehyskausille tulohajauksen yhteydessä puolustushallinnon, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen välillä. Aluehankintoja Metsähallitus suorittaa puolustusvoimien tarpeisiin tarvittaessa myös aluevaihoilla. Hankittavat alueet jäävät Metsähallituksen liiketoiminnan omaisuudeksi ja niitä käytetään myös Metsähallituksen liiketoimintaan. Puolustusvoimien ja Metsähallituksen välisessä sopimuksessa on myös sovittu, että puolustusvoimat suorittaa käytössään olevista alueista vuokran, joka on tarkoitettu kattamaan Metsähallituksen liiketoiminnalle asiasta aiheutuvan menetyksen.

4 luku **Metsähallituksen ohjaus**

8 §. Eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta. Ehdotettuun pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi keskeiset eduskunnan ohjausvaltaa koskevat säännökset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantotoimivallasta ja valtioneuvoston toimivallasta antaa määräyksiä ja ohjeita.

Pykälän 1 momentti vastaa pääosin Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 1 momenttia. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan eduskunta hyväksyisi edelleen liikelaitoksen palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Tarkoituksena on kehittää tavoit-

teenasettelua niin, että tavoitteet olisivat aiempaa paremmin mitattavissa ja seurattavissa. Tämä edellyttää abstraktien ja yleisluonteisten tavoitteiden muuttamista konkreettisiksi ja mitattaviksi osatavoitteiksi. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet voisivat sisältää myös esimerkiksi matkailun edellytysten edistämiseen liittyviä tavoitteita.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan eduskunta hyväksyisi Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättäisi määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen peruspääoman korottamiseen.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan eduskunta antaisi Metsähallitukselle suostumuksen ottaa liiketoimintansa rahoittamiseksi lainaa. Julkisten hallintotehtävien hoitoa ei kuitenkaan rahoiteta lainavaroin.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan eduskunnan Metsähallituksen investointeja koskeva ohjaustoimivalta koskisi tilikauden investointeja koskevien päätösten enimmäismäärää sekä seuraavia tilikausia koskevien investointipäätösten enimmäismäärää. Koska julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin talousarvioon otettavilla määrärahoilla, eduskunta päättäisi investoinneista vain liiketoiminnan osalta. Tarkoituksena on, että Metsähallitus raportoi toimintakertomuksessaan investoinneistaan, niiden ajoittumisesta sekä investointeja koskevista sitoumuksistaan. Yhdenmukaisesti vuoden 2010 liikelaitoslaisissa omaksutun periaatteen kanssa investointeja ohjattaisiin tilikausittain aiemman varainhoitovuotta koskevan ohjauksen sijaan.

Metsähallitukseen sovellettavaa vanhan liikelaitoslain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan säännöstä suostumuksen antamisesta takaukseen Metsähallituksen tytäryrityksen lainan vakuudeksi ei ole tarkoitus ottaa lakiin, koska lain 29 §:n 2 momentin mukaan tällaiset toimet olisi kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi Metsähallitukselta kielletty.

Eduskunta käyttäisi 1 momentissa tarkoitettua ohjaustoimivaltaansa valtion talousarvin käsittelyn yhteydessä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi valtioneuvoston ohjaustoimivaltaa koskeva säännös. Valtioneuvosto voisi antaa määräyksiä ja ohjeita liikelaitoksen toiminnasta ja taloudesta. Kysymykseen tulisivat lähinnä Metsähallituksen toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta Metsähallitukselle ja sitä ohjaaville ministeriöille, muille liikelaitoksille tai yleisesti liikelaitoksille ja muulle valtion hallinnolle annettavat liikelaitosten toimintaa koskevat ohjeet. Ne voisivat koskea myös sellaisia valtion etua koskevia asioita, jotka voitaisiin määrätä salassa pidettäväksi. Tämä ohjaustoimivalta perustuisi perustuslain 65 §:n 1 momenttiin. Pykälän 2 momentti vastaa Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 4 momenttia

9 §. Ministeriön ohjaustoimivalta. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Metsähallitusta koskevasta ohjaavien ministeriöiden ohjaustoimivallasta. Koska Metsähallitus olisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla oleva liikelaitos, pykälän 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan otettavaksi informatiivinen säännös, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö tulohajaa Metsähallitusta. Momentin toisen virkkeen mukaan ympäristöministeriö tulohajaa Metsähallitusta ministeriön ohjausvastuulle säädettyjen 5 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoidossa. Momentti vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevaa lain-säädäntöä ja noudatettua käytäntöä.

Ehdotetun pykälän 2 momentti koskee Metsähallituksen palvelu- ja muista toimintatavoitteista päättämistä eduskunnan kyseisiä tavoitteita koskevan päätöksen rajoissa ja tulos- ja tuloutus-

tavoitteesta päättämistä. Edellä mainituista tavoitteista päättäminen kuuluisi toimialojen mukaisesti ohjaaville ministeriöille. Tavoitteita asetettaessa noudatetaan valtion omistajapolitiittisia periaatteita. Käytäntönä on ollut, että Metsähallituksen liiketoiminnan osalta on tehty tulos- ja tuloutustavoitteesta erillinen päätös palvelu- ja muista toimintatavoitteista. Noudatettua käytäntöä on tarkoitus jatkaa. Julkisten hallintotehtävien osalta palvelu- ja muista toimintatavoitteista voitaisiin päättää esimerkiksi tulossopimuksessa.

Metsähallituksen toiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa niin, että se voi vastata toimintansa kehittämistä ja että se voi tulouttaa osan voitostaan valtiolle. Metsähallituksen tuloutustavoitteilla tarkoitetaan euromäärää, jonka tulouttaminen osakeyhtiön osingon tapaan on asetettu tavoitteeksi. Tuloutus tapahtuu valtion talousarvioon. Ehdotettu 2 momentti vastaa asialliselta sisällöltään Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 8 §:n 2 momenttia. Uutena ministeriölle kuuluvana tehtävänä momentissa todettaisiin peruspääoman muutosta koskevan eduskunnan päätöksen toimeenpanopäätöksen tekeminen silloin, kun se olisi tarpeellista. Tavanomaista on, että Metsähallituksen hallintaan siirretään esimerkiksi valtiolle perintönä tulleita kiinteistöjä. Eduskunnan korotettua peruspääomaa peruspääomaan siirrettyjen kiinteistöjen yhteenlasketulla arvolla ministeriö toteaisi peruspääomaan kuuluvat kiinteistöt ja kiinteistökohtaiset arvot.

Pykälän 3 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättäisi Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitettujen määrärahojen käyttämisestä ja maksamisesta. Metsähallituksen tulisi laatia julkisten hallintotehtävien hoidosta erillinen selvitys.

5 luku **Metsähallituksen organisaatio ja hallinto**

10 §. Metsähallituksen organisaatio. Ehdotettuun pykälään otettaisiin perussäännös Metsähallituksen organisaatiosta. Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksessa olisi hallitus ja toimitusjohtaja sekä erillinen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tai Metsähallituksen työjärjestyksellä määrättäisiin Metsähallituksen organisaatioon kuuluvista muista yksiköistä ja toiminnoista. Metsähallituksen toiminnan joustavuuden varmistamiseksi lakitasoisilla säännöksillä ei ole tarkoituksenmukaista säätää organisaatiosta enempää kuin on välttämätöntä. Koska Metsähallitukselle uskottuja julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö organisoitaisiin laintasoisin säännöksin, ehdotettua 2 momenttia sovellettaisiin liiketoimintatehtäviin.

11 §. Hallitus. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksella on hallitus, jossa on enintään kahdeksan jäsentä. Valtioneuvosto nimittäisi hallituksen jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja määräisi jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Hallituksen jäsenen tulisi olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumaton. Vähintään yhden hallituksen jäsenen tulisi edustaa Metsähallituskonsernin henkilöstöä ja hänen tulisi olla Metsähallituksen tai sen tytäryhtiön palveluksessa. Metsähallituksen toimitusjohtaja ei voisi toimia hallituksen jäsenenä. Valtioneuvosto vapauttaisi hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään.

Ehdotettu säännös vastaa pääperiaatteiltaan vanhan liikelaitoslain 9 §:n ja Metsähallituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n säännöksiä. Säännös poikkeaa Metsähallitukseen sovellettavasta lainsäädännöstä siten, että henkilöstöä edustava jäsen voisi olla palvelussuhteessa myös liikelaitoksen tytäryhtiöön eikä Metsähallituksen toimitusjohtaja voisi toimia hallituksen jäsenenä. Kun merkittävä osa Metsähallituksen henkilöstöstä siirtyisi Metsähallituksen omistamaan tytäryhtiöön, on tarkoituksenmukaista ottaa henkilöstön edustusta liikelaitoksen hallituksessa säänneltäessä konsernirakenne huomioon. Toimitusjohtaja on hallituksen esittelijä ja hallituksen päätösten toimeenpanija. Hallitus valvoo toimitusjohtajaa. Toimitusjohtajan ase-

man sekä hallituksen ja toimitusjohtajan välisten suhteiden selkeyttämiseksi lakiin tulisi ottaa nimenomainen säännös, jonka mukaan toimitusjohtaja ei ole kelpoinen hallitukseen.

Metsähallituksen hallituksella on merkittäviä ja laajakantoisia tehtäviä, jotka koskevat koko Metsähallituksen toimialaa. Hallitus johtaa sekä liiketoimintaa että Metsähallituksen yhteiskunnallisten velvoitteiden toimeenpanoa. Tämä asettaa vaatimuksia hallituksen jäsenten osaamis pohjalle, joka on otettava huomioon hallituksen jäseniä valittaessa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja kelpoisuudesta. Ehdotetun momentin mukaan hallituksen jäsenen sovellettaisiin, mitä osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 4 §:ssä ja 10 §:n 1 momentissa säädetään osakeyhtiön hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja kelpoisuudesta. Osakeyhtiölain 6 luvun 4 §:n säännökset kieltävät hallituksen jäsenen osallistumisen hänen ja yhtiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hallituksen jäsen ei myöskään saa osallistua yhtiön ja kolmannen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa. Osakeyhtiölain 6 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan hallituksen jäsenenä ei voi olla oikeushenkilö eikä alaikäinen tai se, jolle on määrätty edunvalvoja, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai joka on konkurssissa. Liiketoimintakiellon vaikutuksesta kelpoisuuteen säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985).

Valtioneuvosto vapauttaisi hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään. Vapauttaminen tulisi kysymyksen jäsenen tai koko hallituksen omasta pyynnöstä, mutta myös silloin kun Metsähallituksen tilanne tai sen toiminnan kehittäminen sitä edellyttää.

Ehdotetun lain 43 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta sekä hallituksen jäsenten palkkioista.

12 §. Hallituksen tehtävät. Metsähallitukseen sovellettavassa vanhan liikelaitoslain 10 §:ssä määritellään Metsähallituksen hallituksen tehtävät. Sen nojalla hallitus ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa ja huolehtii siitä, että liikelaitoksen hallinto ja toiminta on asianmukaisesti järjestetty. Hallitukselle kuuluu liikelaitoksen toiminnalle tarpeellisen organisaation luominen, organisaation toiminnan ohjaus ja valvonta sekä organisaation toiminnan järjestäminen ja turvaaminen. Hallituksen velvollisuutena on huolehtia liikelaitoksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Säännöksen nojalla hallituksen tulee huolehtia siitä, että liikelaitoksessa on asianmukainen valvontajärjestelmä. Ehdotettu 12 §:n 1 momentti vastaa pitkälti voimassa olevaa vanhan liikelaitoslain säännöstä. Hallituksen asemaa Metsähallituksen ylimpänä päättävänä elimenä korostettaisiin siten, että hallituksen johtamistehtävää koskevaa säännöksen muotoilua tarkistettaisiin niin, että se sisältäisi velvollisuuden huolehtia Metsähallituksen strategisesta johtamisesta.

Ehdotetussa pykälän 2 momentissa lueteltaisiin Metsähallituksen hallituksen muut tehtävät. Säännös vastaisi asiallisesti Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 10 §:n 2 momenttia eräin tarkennuksin. Hallituksen tehtävänä ei mainittaisi päättämistä takauksen antamisesta tytäryhtiön puolesta, koska tällainen menettely kiellettäisiin Metsähallituksen osalta. Säännökseen ei myöskään otettaisi mainintaa henkilöstörahasolaisissa (934/2010) tarkoitetuista päätöksistä, koska Metsähallitukseen ei ole sellaista perustettu eikä sellaisen perustaminen ole suunnitteilla.

Pykälän 9 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä olisi hyväksyä luonnonvarojen käyttöä koskevat alueelliset suunnitelmat. Tällä hetkellä alueelliset luonnonvarasuunnitelmat on vahvistettu toimitusjohtajan päätöksellä. Luonnonvarojen käyttöä koskevien suunnitelmien nostami-

nen omistajan linjauksia toteuttavan hallituksen hyväksyttäväksi korostaa niiden merkitystä maankäyttöä koskevien tavoitteiden yhteensovittamisessa.

Metsähallituksen hallinnassa olevan valtion maa- ja vesiomaisuuden keskeisimpänä maankäyttöä ohjaavana välineenä toimivat nykyisin alueelliset luonnonvarasuunnitelmat, jotka on laadittu alueittain eri sidosryhmiä osallistavalla tavalla. Näitä luonnonvarojen pitkän tähtäimen käyttöä ohjaavia suunnitelmia laadittaessa otetaan huomioon Metsähallitus-liikelaitokselle laissa säädetyt yhteiskunnalliset velvoitteet. Lisäksi ne toteuttavat yhteiskunnan ja sidosryhmien yhteen sovitettuja näkemyksiä valtion maiden ja vesien käytöstä. Luonnonvarasuunnittelun tavoitteena on saavuttaa valtion maa- ja vesiomaisuuden käytössä yhteiskunnan kannalta suurin mahdollinen kokonaishyöty taloudelliselta, ekologiselta ja sosiaaliselta kannalta tasapainoisella tavalla.

Luonnonvarojen käytön suunnittelu on kehittyvä ja joustava prosessi. Luonnonvarojen käyttöä koskevien suunnitelmien laatimista tai niiden sisältöä koskevia säännöksiä ei esitetä otettavaksi lakiin. Luonnonvarasuunnitelmat on tähän mennessä toteutettu projekteina, joihin ovat osallistuneet Metsähallituksen eri tulosalueet. Tarkoitus on, että suunnitelmat tehtäisiin edelleen nykyisellä osallistavalla tavalla alueilla, ja ne vahvistettaisiin liikelaitoksen hallituksessa. Luonnonvarojen käyttöä koskevia alueelliset suunnitelmia laadittaessa tulisi ottaa huomioon Metsähallituksen toimintaa koskevat yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Perustettava metsätaloutta harjoittava tytäryhtiö osallistuisi suunnitelmien laadintaan vastaavalla tavalla kuin nykyinen Metsähallituksen Metsätalous-tulosalue. Suunnitelmien valmistelu edellyttäisi siten koko Metsähallituskonsernin yhteistyötä.

Pykälässä 9 kohdassa tarkoitettu suunnitelma olisi valtion maa- ja vesiomaisuuden käytön suunnittelua ja valmistelua koskeva Metsähallituksen sisäinen asiakirja, jolloin se ei ole hallintopäätös. Suunnitelmiin sisältyviä strategisia linjauksia on tarkoitus käsitellä myös tulosohtausprosessissa ohjaavien ministeriöiden kanssa.

Pykälän 11 kohdan mukaan hallituksen tehtävänä olisi päättää liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä. Vanhassa liikelaitoslaissa ei tällaista mainintaa ole, mutta asian luonteen vuoksi se kuuluu hallituksen päätösvaltaan. Selvyyden vuoksi asiasta otettaisiin lakiin nimenomainen maininta. Tarkoitus on, että Metsähallituksen johdon palkitsemiseen sovellettaisiin valtionyriyten johdon palkitsemista koskevia linjauksia ja se koskisi Metsähallituksen ylintä johtoa. Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että Metsähallitus ja sen tytäryhtiöt rinnastuvat kaupallisesti toimiviin noteeraamattomiin yhtiöihin.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin osakeyhtiölain 6 luvun 2 §:n 2 momenttia vastaava säännös pätemättömien päätösten noudattamiskiellosta.

Hallituksen tehtävistä julkisten hallintotehtävien hoidon ja niitä hoitavan yksikön osalta säädettäisiin 22 §:ssä.

13 §. Henkilöstön edustaja hallituksessa. Metsähallituskonsernin henkilöstöä edustavan jäsenen toimivalta olisi lähtökohtaisesti sama kuin muidenkin hallituksen jäsenten toimivalta. Hän ei kuitenkaan saisi ottaa osaa asioiden käsittelyyn silloin, kun käsitellään liikelaitoksen johdon valintaa tai erottamista, johdon sopimusehtoja tai henkilöstön palvelussuhteen ehtoja taikka työtaistelutoimenpiteitä koskevia asioita. Ehdotettu säännös vastaa vanhan liikelaitoslain 12 §:n 1 momenttia.

14 §. Toimitusjohtaja. Ehdotetussa pykälässä määriteltäisiin toimitusjohtajan asema ja keskeiset tehtävät. Tarkoitus on, että toimitusjohtajaan sovellettaisiin soveltuvin osin osakeyhtiölain

(624/2006) toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Toimitusjohtaja ei ole palvelussuhteessa Metsähallitukseen, koska toimitusjohtaja on Metsähallituksen toimielin. Toimitusjohtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa. Muutoinkin ehdotetussa pykälässä toimitusjohtajan tehtävät ehdotetaan määriteltäväksi mahdollisuuksien mukaan samalla tavoin kuin osakeyhtiölaissa. Metsähallituksen toimitusjohtajaa koskeva sääntely ei käytännössä merkinne muutosta toimitusjohtajan tehtäviin.

Ehdotettujen säännösten mukaan liikelaitoksen toimitusjohtajalle kuuluu liikelaitoksen juokseva hallinto. Liikelaitoksen varsinainen hallinto jakaantuu tällöin toisaalta hallitukselle kuuluviin tehtäviin ja toisaalta toimitusjohtajalle kuuluviin tehtäviin. Toimitusjohtaja hoitaa päivittäistä hallintoa hallituksen antamien määräysten mukaisesti. Vastuu kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavuudesta olisi toimitusjohtajalla. Lähtökohtana olisi myös, että kirjanpito ja varainhoito kuuluvat eri henkilöiden vastuualueeseen. Käytännössä toimitusjohtaja huolehtii myös hallituksen käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelusta.

Vaikka valtioneuvosto nimittäisi toimitusjohtajan, tarkoitus on, että Metsähallituksen hallitus tekisi toimitusjohtajan kanssa johtajasopimuksen. Metsähallituksen toimitusjohtajalla olisi pääjohtajan arvonimi. Ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentti vastaa Metsähallituksen toimitusjohtajaan nykyisin sovellettavaa lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi osakeyhtiölain 6 luvun 17 §:n 2 momenttia vastaava säännös toimitusjohtajan toimivallasta ryhtyä epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan hallituksen jäseniin sovellettavia esteellisyyttä ja kelpoisuutta sekä pätemättömiä päätöksiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös toimitusjohtajaan.

15 §. *Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö.* Pykälään otettaisiin perussäännös Metsähallituksen tehtäväksi säädettyjä julkisia hallintotehtäviä hoitavasta yksiköstä. Nämä tehtävät hoidettaisiin muusta liikelaitoksesta eriytetystä julkisten hallintotehtävien yksikössä. Yksikön päällikkönä toimisi luontopalvelujohtaja. Yksikkö olisi osa liikelaitosta, vaikkakin se olisi viranomaishallinnon tapaan järjestetty.

Liikelaitoksessa toimivan erillisen julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön riippumattomuus ja puolueettomuus turvattaisiin siten, että julkiset hallintotehtävät ja niiden rahoitus sekä tällaisia lakisääteisiä tehtäviä hoitava henkilöstö eriytettäisiin liikelaitoksen muista tehtävistä. Maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat toimialojensa osalta julkisten hallintotehtävien tehtävien hoitoa samalla tavoin kuin muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia. Julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin talousarvioon otetuilla määrärahoilla ja tehtävien hoidosta kertyvillä maksuilla. Luontopalvelujohtajan ja pääosin maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavan erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvalta sekä heitä koskevat muut virkamiesoikeudelliset asiat kuuluisivat valtioneuvoston ja ministeriön tehtäviin. Yksikössä julkista valtaa käyttävien henkilöiden palvelussuhde olisi virkasuhde, joten he vastaisivat virkatoimiensa lainmukaisuudesta perustuslain 118 §:n mukaisesti. Julkisten hallintotehtävien hoidon organisoinnista säädettäisiin 6 luvussa.

6 luku **Julkisten hallintotehtävien hoito**

16 §. *Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön tehtävät.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin 5 §:ää täydentävästi julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä hoidettavista tehtävistä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yksikkö vastaisi 5 §:ssä tarkoitettujen Metsähallituksen tehtäväksi säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta. Momentin 2 kohdan mukaan yksikkö vastaisi Suomen luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä ja julkisten hallin-

totehtävien hoitoon tarkoitetun muun omaisuuden hoidosta. Yksikkö esimerkiksi laatisi tarpeelliset hoito- ja käyttösuunnitelmat suojelu- ja erämaa-alueille, hoitaisi alueiden valvontaan, elinympäristöjen ennallistamiseen, eliölajien suojeluun ja hoitoon sekä vieraslajien poistamiseen liittyvät tehtävät. Yksikkö hoitaisi myös alueiden opastus- ja opetuskäyttöön liittyvät tehtävät. Yksikkö vastaisi julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden omistajanhallintaan liittyvistä tehtävistä.

Omistajanhallintatehtäviin kuuluu erilaisten omistajan lupien, suostumusten ja lausuntojen antaminen julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetun omaisuuden osalta. Kyse on pääsääntöisesti eri ympäristöä koskevien lakien mukaisista menettelyistä puhevallan käytössä kiinteistön omistajana tai haltijana silloin, kun kyseessä olevan hankkeen tai toimenpiteen vaikutukset ulottuvat julkisten hallintotehtävien käyttöön tarkoitetulle maa- ja vesialueelle. Tällaisia omistajanhallinta-asemaan liittyviä tehtäviä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelulain (527/2014) 13 §:ssä tarkoitettujen lausuntojen antaminen sekä 43 §:ssä tarkoitettujen muistutusten tekeminen, eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920) tarkoitettujen lupien antaminen ja toimenpiteiden toteuttaminen, maa-aineslaissa tarkoitettua kotitarvekäytöstä ja maanomistajan luvasta päättäminen, vesilaissa ja maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja kiinteistön omistajalle kuuluvista luvista ja suostumuksista päättäminen.

Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti tavoitteena on, että Metsähallituksen käyttäessä puhevallaa valtion maa- ja vesialueiden haltijana jatketaan nykyistä menettelyä, jossa pääsääntönä on Metsähallituksen kannan ilmaiseminen kokonaisuutena. Lakisäätöihin viranomaistehtäviin kuuluvissa asioissa Metsähallituksen kannan määrittely tapahtuisi kuitenkin riippumattomasti siitä vastaavien virkamiesten valmistelusta ja ratkaisusta, eikä liikelaitoksen hallituksella tai toimitusjohtajalla olisi kannanottojen sisältöön tältä osin toimivaltaa.

Tarkoitus on, että julkisten hallintotehtävien yksikön käyttöön osoitettaisiin sellainen valtion maa- ja vesiomaisuus, joka on Metsähallitukselle osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista. Julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetulla omaisuudella ei olisi tuottovaatimusta ja se kuuluisi muuhun omaan pääomaan.

Lähtökohta on, että peruspääomaan osoitettaisiin maa- ja vesiomaisuus, jota hyödynnetään taloudellisesti tai jonka taloudellista hyödyntämistä ei ole erikseen suojelu- tai kaavoituspäätöksillä tai muilla sen kaltaisilla maankäyttöpäätöksillä estetty. Maa- ja vesiomaisuus, joka ei liity julkisten hallintotehtävien hoitoon ja jolle ei perustellusta syystä asetettaisi tuottovaatimusta, sijoitettaisiin muuhun omaan pääomaan erillisenä tase-eränä. Viime kädessä kysymyksen siitä, mikä osa Metsähallituksen hallinnassa olevasta maa- ja vesiomaisuudesta olisi tuottovaateen alaista tai taloudellisen hyödyntämisen piirissä, ratkaisisi eduskunta päättäessään peruspääoman muutoksista. Julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitettujen maa- ja vesialueiden ja muun omaisuuden hoidossa on otettava huomioon, mitä valtion omaisuuden hoidon ja käytön osalta muuten on yleisesti säädetty tai määrätty.

Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö hoitaisi 5 §:ssä tarkoitettuja luonnon virkistyskäytön, kulttuuriomaisuuden vaalimisen sekä luontotyyppien ja lajien suojelun tehtäviä Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion maa- ja vesialueilla. Ulkoilulain nojalla perustettuja valtion retkeilyalueita yksikkö hoitaisi yhteistyössä Metsähallituksen liiketoiminnan tai perustettavan metsätaloutta harjoittavan osakeyhtiön kanssa, koska retkeilyalueet kuuluvat tuottovaateen alaiseen omaisuuteen ja niillä harjoitetaan myös metsätaloutta. Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö antaisi retkeilyalueita koskevat järjestyssäännöt. Metsähallituksen metsätaloustyössä olevilla alueilla yksikkö hoitaisi luontotyyppien ja lajien suojelun tehtäviä yhteistyössä liikelaitoksen muun henkilöstön kanssa.

Liikelaitoksen johtaminen edellyttää, että liikelaitoksen hallitus ja toimitusjohtaja hoitavat ja ratkaisevat yleisellä tasolla tietyt julkisten hallintotehtävien hoitoa ja niitä hoitavaa yksikköä koskevat asiat. Nämä asiat on todettu lain 19 §:n 2 ja 3 momentissa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi julkisten hallintotehtävien hoitoa osaltaan turvaava säännös, jonka mukaan yksikkö vastaisi julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevien asioiden valmistelusta ja esittelystä Metsähallituksen hallitukselle.

17 §. Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan tehtävät. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon eriyttämisestä liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan luontopalvelujohtaja hoitaisi kaikki ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, joita ei ehdotettavassa laissa olisi säädetty hallituksen, toimitusjohtajan tai erätalousjohtajan tehtäväksi. Hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallasta säädettäisiin lakiehdotuksen 12 ja 14 §:ssä. Luontopalvelujohtaja hyväksyisi ja allekirjoittaisi hallituksen ohella myös 33 §:n 1 momentissa tarkoitetun erillisen tilinpäätöksen.

Julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä erätalousjohtaja hoitaisi ehdotetun 2 momentin mukaan metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevat julkiset hallintotehtävät, jotka eivät 1 momentin mukaan kuuluisi hallitukselle tai toimitusjohtajalle. Metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevista asioista käytettäisiin nimitystä eräasiat. Luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja hoitaisivat tehtäviään maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön ohjauksessa ja valvonnassa.

18 §. Julkisten hallintotehtävien ratkaisuvallta. Pykälään ehdotetaan otettavaksi perussäännökset Metsähallitukselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä koskevasta ratkaisuvallasta.

Pykälän 1 momentin mukaan julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ratkaisisi pääsääntöisesti julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön päällikkönä toimiva luontopalvelujohtaja. Kalastukseen, metsästyksen ja erävalvontaan liittyvät asiat sekä näitä tehtäviä hoitavaa henkilöstöä koskevat asiat ratkaisisi kuitenkin yksikössä erätalousjohtaja. Sekä luontopalvelujohtajan että erätalousjohtajan ratkaisuvalltaan kuuluisivat esitetyn ratkaisuvalltaajan mukaisesti myös julkisten hallintotehtävien yksikköä koskevat henkilöstöasiat, muun muassa virkamiesten nimittämisestä, palkkausta ja kurinpitoa koskevat asiat.

Ratkaisuvallta tarkoittaisi varsinaisen päätöksenteon ohella asioiden esittelyä ja valmistelua päätöksentekoa varten. Nämä asiat eivät kuuluisi hallituksen ja toimitusjohtajan toimivaltaan. Organisointi vastaisi nykytilannetta siten tarkistettuna, että voimassa olevan metsähallituslain mukaan erätaluspäällikkö ratkaisee kalastukseen ja metsästyksen liittyvät lupa-asiat. Erätaluspäällikön vastuualueeseen kuuluu myös Metsähallituksen erävalvonnan ohjaus ja valvonta. Tarkoitus on, että erätalousjohtajan alaisuuteen keskitettäisiin lisäksi Luontopalveluiden alueyksiköistä metsästys- ja kalastuslupien myöntämiseen ja markkinointiin liittyviä tehtäviä hoitava henkilöstö.

Luontopalvelujohtajan ratkaisuvallta koskisi Metsähallituksen päätettäväksi luonnonsuojelulain nojalla kuuluvaa luonnonsuojelualueen järjestyssäännön vahvistamista ja luonnonsuojelualueisiin liittyviä yksittäisiä hallintopäätöksiä, kuten liikkumisrajoituksia, poikkeuksia rauhoitussäännöksistä ja porojen laiduntamisen rajoittamista, valtion retkeilyalueelle ulkoilulain nojalla annettavaa järjestyssääntöä sekä sellaisia yksittäisiä hallintoasioita, jotka lakiehdotuksen 5 §:n 2 kohdassa mainituilla laeilla on annettu Metsähallituksen päätettäväksi. Tällaisia olisivat muun muassa päätökset, jotka koskevat kolttilain nojalla koltille myönnettäviä lupia ja suostumuksia sekä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain ja poronhoitolain mukaisia lupia valtion maa- ja vesiomaisuuden käyttämiseen, porotaloutta tai luontaiselinkeinoja

palvelevan tukikohdan sijoittamiseen ja porojen erotusaidan rakentamiseen Metsähallituksen hallinnassa olevalle valtion maalle ja poltto-, rakennus- sekä muun kotitarvepuun ottaminen.

Erätalousjohtajan ratkaisuvallasta koskisi 2 momentissa tarkoitettujen metsästystä ja kalastusta koskevien kiintiöpäätösten vahvistamisen lisäksi yksittäisten metsästys- ja kalastuslupien myöntämistä sekä metsästys- ja kalastusoikeuksien vuokraamista. Lisäksi erätalousjohtaja ratkaisisi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnassa vakinaisesti asuvalle kalastuslain mukaan kuuluvaa oikeutta kalastaa valtion vesialueella koskevat asiat. Erätalousjohtaja ratkaisisi luonnonsuojelualueella tapahtuvaa metsästystä ja kalastusta koskevat asiat silloin, kun luonnonsuojelualueella saa alueen perustamissäädöksen nojalla metsästä tai kalastaa laajemmin kuin onkimalla tai pilkkimällä, koska tällöin kyseessä on metsästyslaissa tarkoitettu metsästys tai kalastuslaissa tarkoitettu kalastus. Siltä osin kun kyseessä olisi luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu poikkeamispäätös pyydystää tai tappaa eläimiä tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten, vähentää vierasperäisen tai vahingolliseksi käyneen eläinlajin lukumäärää tai poistaa ihmisten turvallisuudelle tai omaisuudelle uhkaa aiheuttavia pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, asian ratkaisisi luontopalvelujohtaja. Edellä todetuissa tapauksissa kyse ei ole metsästyksestä, vaikka esimerkiksi pyyntiluvanvaraisten riistaeläinten vähentäminen tapahtuu pääsääntöisesti metsästyksellisin keinoin.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin voimassa olevan metsähallituslain 9 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettujen lupien osalta voitaisiin tehdä alueellisia kiintiöpäätöksiä. Kiintiöitä vahvistettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon saamelaisten ja paikallisten asukkaiden perinteiset oikeudet elinkeinon harjoittamiseen sekä erityisperusteiset oikeudet samoin kuin kuntalaisten lakiin perustuvat kalastus- ja metsästysoikeudet.

Pykälän 3 momentin mukaan kiintiöpäätösten puitteissa yksittäisiä lupia koskevaa päätösvaltaa voitaisiin siirtää Metsähallituksen muille virkamiehille ja toimihenkilöille. Delegointimahdollisuus ulotettaisiin edelleen koskemaan myös sellaisia Metsähallituksen toimihenkilöitä ja yksityisiä yhteisöjä, joilla olisi asiantuntemuksen, riippumattomuuden, luotettavuuden ja muiden asian arvostelemisessa huomioon otettavien seikkojen perusteella edellytykset tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi. Kansalaisten oikeusturvan kannalta olisi välttämätöntä, että tällaisten toimihenkilöiden ja yhteisöjen toimintaan sovellettaisiin yleisiä hallintomenettelyä koskevia säädöksiä ja rikosoikeudellisen virkavastuun periaatteita.

Yksittäinen maastoliikennettä, kalastusta tai metsästystä koskeva lupa voitaisiin antaa myös koneellisesti, mikä mahdollistaisi edelleen lupien hankkimisen kansalaisten kannalta joustavalla tavalla muun muassa automaateista ja internetistä. Tähän ja päätösvalan delegointimahdollisuuteen liittyen ehdotetaan, että yksittäiset lupapäätökset voitaisiin tehdä ilman esittelyä. Muut päätökset tehtäisiin esittelystä normaalin hallintokäytännön mukaisesti.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan ratkaisuvallan delegointia julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön sisällä koskeva säännös. Momentin mukaan erätalousjohtaja ja luontopalvelujohtaja saisivat siirtää heille kuuluvan ratkaisuvallan metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevien kiintiöiden sekä luonnonsuojelualueiden ja valtion retkeilyalueiden järjestyssääntöjen vahvistamista lukuun ottamatta Metsähallituksen muulle virkamiehelle. Ratkaisuvallan siirtomahdollisuus olisi perusteltua päätösten luonteen ja niissä vaadittavan paikallistuntemuksen vuoksi. Siirtopäätös olisi tehtävä kirjallisesti nimetylle henkilölle ja siinä olisi täsmällisesti määriteltävä, mitä asioita se koskee.

Pykälän 6 momentin mukaan aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista koskeva päätös annettaisiin tiedoksi yleistiedoksiäntona.

19 §. *Julkisten hallintotehtävien ohjaus ja valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat toimialojensa osalta julkisten hallintotehtävien hoitoa Metsähallituksessa. Ohjaus tapahtuisi lähinnä tulos- ja muun omistajaohjauksen sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien ja talousarvion valmistelun kautta ottaen huomioon, mitä valtion talousarviosta annetussa laissa ja asetuksessa säädetään. Ohjaukseen liittyisi lisäksi julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön nimettyjen virkojen eli luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvallan sekä mainittuja virkoja koskevien eräiden muiden virkamiesoikeudellisten asioiden kuuluminen ministeriötasolle.

Valvonta puolestaan tarkoittaisi sitä, että ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tulisi toimialansa osalta seurata Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valvoa toiminnan lainmukaisuutta ja käsitellä ylempänä viranomaisena siihen liittyviä kanteluita. Ohjaukseen ja valvontaan liittyisi osaltaan julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön nimettyjen virkojen eli luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimittämistä ja irtisanomista sekä eräitä muita virkamiesoikeudellisia asioita koskevan ratkaisu- tai valmistelutoimivallan kuuluminen ministeriötasolle.

Metsähallituskokonaisuuden tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen toiminnan turvaamiseksi sekä tehtäväkokonaisuudesta saatavien synergiaetujen hyödyntämiseksi olisi tärkeää, että hallitus ja toimitusjohtaja osallistuvat yleisellä tasolla julkisten hallintotehtävien ohjaukseen ja valvontaan.

Pykälän 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan Metsähallituksen hallitus hoitaisi ohjaavien ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa julkisten hallintotehtävien osalta tehtävien hoidon yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta sekä huolehtisi siitä, että tehtävät hoidetaan eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti ja että julkisten hallintotehtävien kirjanpito ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Edellä tarkoitettun julkisten hallintotehtävien hoidon yleinen ohjaus ja valvonta tarkoittaisi lähinnä sitä, että hallitus tältä osin lähinnä seuraa, että toiminta on asianmukaisesti järjestetty sekä että se sujuu lakien ja tehtyjen päätösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan hallitus päättäisi julkisten hallintotehtävien yksikön osalta asioista, joista säädetään lain 12 §:n 2 momentin 1, 2, 6- 8, 10 ja 11 kohdassa. Mainittujen säännösten mukaan Metsähallituksen hallitus tekisi myös esityksen liikelaitoksen talousarvioehdotukseksi ja seuraavan vuoden palvelutavoitteiksi ja muiksi toimintatavoitteiksi sekä tulostavoitteeksi ja tuloutustavoitteeksi, päättäisi liikelaitoksen toiminnan kehittämisen linjauksista, seuraisi ja raportoi tavoitteiden saavuttamisesta, päättäisi Metsähallituksen nimenkirjoittamiseen oikeutetuista sekä kiinteistövarallisuuden hankintaa, luovuttamista ja vuokraamista koskevan päätösvallan järjestämisestä. Lisäksi hallitus päättäisi liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä, Metsähallituksen hallitsemien osakkeiden osalta osakkeenomistajalle kuuluvien oikeuksien käyttämisestä Metsähallituskonserniin kuuluvan tytäryrityksen hallinnossa sekä laatisi liikelaitoksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmällä tarkoitettaisiin ylimmän johdon, kuten esimerkiksi johtoryhmään kuuluvien henkilöiden, palkitsemisjärjestelmää. Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön osalta johdon palkitsemisjärjestelmä voisi koskea esimerkiksi luontopalvelujohtajaa. Lakiehdotuksen mukaan hallitus päättäisi sanotuista asioista saatuaan niistä julkisten hallintotehtävien yksikön esityksen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin julkisiin hallintotehtäviin liittyvistä toimitusjohtajan tehtävistä. Sanotun lainkohdan mukaan toimitusjohtaja muun muassa vastaisi julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä ja huolehtisi siitä, että kirjanpito ja varainhoito ovat lainmukaisesti järjestetyt. Lakiehdotuksen mukaan toimitusjohtaja johtaisi julkisten hallintotehtävien hoitoa asianomaisten ministeriöiden ja hallituksen ohjauksen puitteissa yleisellä tasolla.

Ehdotetun pykälän osalta ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tehtävät eivät muuttuisi. Ympäristöministeriö vastaisi edelleen toimialaansa kuuluvien asioiden ohjauksesta ja valvonnasta sekä niihin liittyvän talousarvion valmistelusta ja maa- ja metsätalousministeriö kalastukseen, metsästykseseen ja riistanhoitoon, erävalvontaan sekä porotalouteen liittyvistä vastaavista tehtävistä.

Esityksen tavoitteena on luoda edellytykset Metsähallituksen yhtenäisemmälle johtamisjärjestelmälle siltä osin kuin se julkisten hallintotehtävien hoidon riippumattomuudelle ja puolueettomuudelle asetettujen vaatimusten vuoksi on mahdollista. Liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan toimivaltaan kuuluisivat sellaiset koko liikelaitosta koskevat ratkaisut, jotka eivät koske julkisten hallintotehtävien hoitoa. Tällaisia asioita ovat muun muassa koko liikelaitoksen henkilöstöä koskevat henkilöstö- ja taloushallinnon ratkaisut, liikelaitoksessa yhteisesti käytettävät tietojärjestelmät ja liikelaitoksen liikemerkki.

20 §. *Vastuu julkisten hallintotehtävien hoidossa.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi selvyuden vuoksi säännös Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa aiheutuneen vahingon korvaamista koskevasta vastuusta. Pykälän mukaan vastuusta olisi voimassa, mitä virkavastuulla aiheutuneen vahingon korvaamisesta erikseen säädetään.

Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Vastuu kattaa myös päätökset, joita hän on monijäsenisen toimielimen jäsenenä kannattanut. Esittelijä vastaa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriyvää mielipidettä. Erikseen säätämällä viitattaisiin lisäksi valtion virkamieslain (750/1994) 64 §:n säännökseen, jonka 2 momentissa on virkamiehen vastuuta rajoittavia säännöksiä työtaistelutoimenpiteiden yhteydessä sekä vahingonkorvauslain (412/1974) virkamiesten vastuuta koskeviin säännöksiin. Ehdotettu säännös koskisi paitsi Metsähallituksen virkamiehiä myös Metsähallituksen hallitusta ja toimitusjohtajaa näiden hoitaessa tehtäviinsä kuuluvia julkisia hallintotehtäviä.

21 §. *Muutoksenhaku.* Lain 21 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta muuhun kuin yksittäiseen Metsähallituksen lupapäätökseen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi informatiivinen säännös, jonka mukaan muutoksenhausta luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen säädetään mainitussa laissa. Luonnonsuojelulain 61 §:n 2 momentin mukaan Metsähallituksen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Ehdotetun 2 momentin mukaan muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen tai 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tällaisia valituskelpoisia päätöksiä olisivat muun muassa metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevat alueelliset kiintiöpäätökset. Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettu päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei edellyttäisi valituslupaa. Muutoksenhakua koskeva 21 § vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 §:ää.

22 §. *Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen.* Lain 25 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta lain 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäiseen lupapäätökseen. Yksittäiseen päätökseen saisi vaatia oikaisua voimassa olevan lain mukaisesti Metsähallitukselta. Hallintolain 49 c §:n mukaan määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiselle on 30 päivää. Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Yksittäistä lupaa koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Ehdotettu 22 § vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 a §:ää.

23 §. *Toimivaltainen hallinto-oikeus.* Haettaessa valittamalla muutosta metsähallituksen päätökseen, toimivaltainen olisi ensisijaisesti se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Jos tätä perustetta ei voitaisi käyttää, toimivaltainen olisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 13 b §:ää.

24 §. *Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät maksut.* Pykälä sisältäisi Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyviä maksuja koskevat pääsäännökset. Lisäksi useaan erityislakiin sisältyy suoritteiden, oikeuksien tai lupien maksuttomuutta koskevia säännöksiä, joihin ei ole tarkoitus puuttua nyt esitettävällä säännöksellä.

Voimassa olevan metsähallituslain 15 §:n 3 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden hintojen määrittämisessä sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Voimassa olevan säännöksen on katsottu tarkoittavan sitä, että Metsähallitukseen on sovellettu vain valtion maksuperustelain maksujen määrittämistä koskevia säännöksiä, mutta ei muun muassa viivästyskorkoa koskevia säännöksiä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määrittämiseen, viivästyskorkoon, maksujen perintään ja toimivaltaan maksuista päätettäessä sovellettaisiin, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Julkiseen hallintotehtävään liittyvän suoritteen maksua koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin, mitä valtion maksuperustelain 11 b §:ssä säädetään.

Ehdotetun momentin tavoitteena on se, että Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyviin maksuihin sovellettaisiin, kuten pääsääntöisesti valtion virastojen ja laitosten osalta, valtion maksuperustelakia kokonaisuudessaan.

Maa- ja metsätalousministerin tehtäviin kuuluisi siten valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla antaa asetus sellaisten Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön suoritteiden maksuista, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan tai hallinnonalaan. Tällaisia ovat muun muassa suoritteet, jotka liittyvät tai joiden on katsottava liittyvän kalastukseen, metsästykseseen, poronhoitoon, ulkoilulain (606/1973) nojalla perustettuihin valtion retkeilyalueisiin ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Ympäristöministeriö antaisi puolestaan toimialaansa kuuluvien suoritteiden maksuista asetuksen, joka sääntelisi muun muassa luonnonsuojeluun ja maastoliikenteeseen luettavat suoritteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kahdesta julkisoikeudellisen suoritteen maksua koskevasta poikkeuksesta.

Momentin 1 kohdan mukaan Kemin ja Tornion kaupungin asukkailla olisi oikeus metsästä Metsähallituksen osoittamilla alueilla ja Metsähallituksen päättämällä ehdoilla omakustannushintaa vastaavalla maksulla. Säännös vastaisi pääperiaatteiltaan metsähallituslain 15 §:n 2 momentin 1 kohdan säännöstä, joka on otettu asetukseen metsästyslain 8 §:n säännöksen perusteella. Sanotun metsästyslain säännöksen mukaan henkilöllä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on Lapin tai Kainuun maakuntaan kuuluvassa kunnassa tai Kuusamon, Pudasjärven tai Taivalkosken kunnassa, sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2014, on oikeus metsästä kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla. Voimassa olevalla metsähallituslailla Kemin, Rovaniemen ja Tornion kaupunkien asukkaat on saatettu muiden Pohjois-Suomen kuntien asukkaiden kanssa yhdenvertaiseen asemaan ottaen huomioon, että sanottujen kaupunkien alueilla ei ole metsästykseseen soveltuvia valtion maita. Tarkoituksena ei ole, että säännöksellä puututtaisiin siihen, mitä metsästyslaissa ja metsästysasetuksessa metsästyksessä muuten säädetään. Esimerkiksi hirvieläinten metsästykseseen tarvittai-

siin edelleen Suomen riistakeskuksen lupa, ja karhun metsästys voisi tapahtua vain sitä koskevan kiintiömenettelyn puitteissa.

Perustuslain mukaisen kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen voidaan katsoa edellyttävän, että Pohjois-Suomessa asuvia kansalaisia kohdellaan esillä olevassa asiassa tasa-arvoisesti. Vapaa metsästysoikeus valtion maa- ja vesialueilla on Pohjois-Suomen asukkaille perinteisesti tärkeä vapaa-ajan harrastusmuoto ja virkistäytymistapa. Nykykäytännön jatkaminen olisi siksi perusteltua. Säännöksessä tarkoitettu niin sanottu Metsähallituksen omakustannushintainen metsästysosoituslupa koskisi ehdotuksen mukaan enää Kemin ja Tornion kaupungin asukkaita, koska vuoden 2006 alusta voimaan tulleen Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan yhdistymisen jälkeen Rovaniemen kaupungissa on runsaasti metsästyksen käytäviä valtion

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin kuntalaisen oikeudesta käyttää kotikuntaansa kuuluvaa Metsähallituksen aluetta maksutta maastoliikennelain mukaiseen maastoliikenteseen.

Ehdotettu säännös koskisi kaikkia Suomen kuntien alueita, joissa on Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita. Sillä olisi merkitystä erityisesti vapaassa moottorikelkkareittien käytössä. Säännöksen merkitys korostuisi Lapin ja Itä-Suomen alueilla, joissa valtion maanomistus on laajinta ja etäisyydet pitkiä. Ehdotettu 2 momentti vastaisi asialliselta sisällöltään voimassa olevaa metsähallituslain 15 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi julkisten saatavien perintään ja ulosottoa koskeva säännös. Momentin mukaan maksu Metsähallituksen julkisoikeudellisesta suoritteesta saataisiin periä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) tarkoitettussa järjestyksessä, jolloin maksu on suoraan ulosottokelpoinen.

7 luku **Metsähallituksen talous**

25 §. Oma pääoma. Ehdotettuun 25 §:ään otettaisiin säännökset Metsähallituksen omasta pääomasta. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin liikelaitoksen oma pääoma, joka muodostuisi peruspääomasta ja muusta omasta pääomasta sekä arvonkorotusrahastosta

Pykälän 2 momentissa määritellään peruspääoma, joka olisi liikelaitokseen sijoitettua voiton tuloutuksen perusteena olevaa pääomaa.

Ehdotetussa 3 momentissa määriteltäisiin Metsähallituksen muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto. Metsähallituksen muu oma pääoma muodostuisi liikelaitoksen voiton lisäksi liikelaitokselle perustamisvaiheessa tai liikelaitoksen hallintaan muulloin muun oman pääoman ehdoin siirretystä omaisuudesta.

Arvonkorotusrahasto osoittaisi määrää, jolla käyttöomaisuuden arvoa on korotettu. Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin myös siirroista peruspääomaan. Ehdotetun säännöksen mukaan peruspääomaan voitaisiin siirtää muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto. Muusta omasta pääomasta ja arvonkorotusrahastosta siirretty osuus olisi siirron jälkeen voiton tuloutuksen perusteena. Eduskunta voisi ehdotetun 8 §:n 1 momentin mukaan päättää myös peruspääoman alentamisesta ja siinä yhteydessä omaisuuden siirrosta peruspääomasta muuhun omaan pääomaan.

Vuoden 2002 liikelaitoslakia on sovellettu Metsähallituksen osalta niin, että liiketoiminnan käytössä oleva maa- ja vesiomaisuus kuuluu peruspääomaan ja muu maa- ja vesiomaisuus on

julkisten hallintotehtävien käytössä olevaa muuta omaa pääomaa. Uuden lainsäädännön myötä on tarkoitus tosiasiallisesti jakaa maa- ja vesiomaisuus tarvittaessa kolmeen luokkaan. Peruspääomaa olisi edelleen maa- ja vesiomaisuus, joka on taloudellisesti hyödynnettävissä. Peruspääomalle asetettaisiin tuottovaade. Julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitettaisiin omaisuus, joka on tarpeellista näiden tehtävien hoitamiseksi. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarpeellinen omaisuus kuuluisi muuhun omaan pääomaan eikä sillä olisi tuottovaadetta. Muuhun omaan pääomaan kuuluvaksi erilliseksi tase-eräksi voitaisiin perustellusta syystä osoittaa maa- ja vesiomaisuus, joka ei liity julkisten hallintotehtävien hoitoon ja joka ei myöskään ole mainittavan taloudellisen hyödyntämisen piirissä, minkä vuoksi omaisuudelle ei asetettaisi tuottovaadetta.

26 §. *Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus.* Metsähallitus hoitaa liiketoimintatehtävien lisäksi julkisia hallintotehtäviä ja Metsähallituksen hallussa on julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi tarpeellista omaisuutta. Ehdotetun 34 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättäisi eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi. Omaisuus arvioitaisiin käypään arvoonsa. Ehdotetun 34 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvosto päättäisi 26 §:n säännösten osoittamissa rajoissa muuhun omaan pääomaan kuuluvan omaisuuden osoittamisesta julkisten hallintotehtävien hoitoon tai muuhun tarkoitukseen.

Pykälässä säädettäisiin julkisten hallintotehtävien omaisuuden käsitteestä. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen omaisuuden ytimen muodostaisivat luonnonsuojelulain 10 §:ssä tarkoitettut kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet sekä erämaa-alueet. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettuun omaisuuteen kuuluisivat edelleen Metsähallituksen omistuksessa olevat luonnonsuojelulain 29 §:ssä tarkoitettut suojeltavat luontotyypit ja 47 §:ssä tarkoitettujen erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on lain 30 §:n ja 47 §:n nojalla tekemälleen päätöksellä määrännyt alueiden rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueiden omistajille ja haltijoille.

Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettuun omaisuuteen kuuluisivat lisäksi valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojelulain nojalla toteutettaviin suojeluohjelmiin kuuluvat valtion alueet, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat valtion alueet, joiden talouskäyttö ei ole mahdollista, vahvistetuissa kaavoissa suojelualueiksi varatut Metsähallituksen alueet ja suojelutarkoituksiin hankitut alueet sekä muu Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellinen omaisuus, josta Metsähallituksen tasetta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä päätetään. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen muun tarpeellisen omaisuuden muutoksista valtioneuvosto päättäisi Metsähallituksen tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä tai erillisellä päätöksellä.

Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus kuuluisi Metsähallituksen muuhun omaan pääomaan, jolla ei ole tuottovaatimusta. Ehdotetun lain 25 §:n 3 momentin mukaan muu oma pääoma voidaan siirtää tuottovaateen alaiseen peruspääomaan. Peruspääoman muutoksista päättää lain 8 §:n 1 momentin mukaan eduskunta. Lakisääteisten suojelualueiden osalta peruspääoman muutokset eivät olisi mahdollisia eduskunnan yksittäisellä päätöksellä, vaan edellyttäisivät lisäksi suojelualueita koskevien lakien ja suojeluohjelmia koskevien valtioneuvoston päätösten muuttamista. Edellä todettu turvaisi, ettei julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettuun omaisuuteen kuuluville lakisääteisille suojelualueille ja muille suojeluun varatuille alueille aseteta tuottovaatimusta myöskään liikelaitoksessa. Ehdotettu säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevaa metsähallituslain 14 §:ää.

27 §. *Metsähallituksen lainat, vakuudet ja takaukset.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen lainanottoa sekä liiketoimintaan liittyvien vakuuksien ja takausten antamista koskevat tarpeelliset säännökset. Perustuslain 82 §:n 1 momentin mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen, josta ilmenee uuden lainanoton tai valtionvelan enimmäismäärä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus saa ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman suostumuksen rajoissa. Tarkoitus on antaa valtioneuvoston asetus, jossa valtioneuvosto määräisi edelleen liikelaitoksen lainanoton ehdoista.

Vanhaan liikelaitoslakiin ei sisälly säännöksiä liikelaitoksen oikeudesta käyttää toimintaansa varten vakuuksia. Tämä johtuu siitä, että valtio viime kädessä vastaa liikelaitoksen toiminnasta. Metsähallituksen toimintaan liittyy kuitenkin eräitä erityistilanteita, joiden vuoksi sille tulisi antaa oikeus vakuuden käyttämiseen.

Nämä erityistilanteet koskevat ensinnäkin maa-aineslain mukaista maa-ainesten ottoa, jossa kunta lupaviranomaisena voi asettaa maa-ainesten ottajalle vakuudenantovelvollisuuden lupaehtojen täyttämisen vakuudeksi. Ehdot voivat koskea muun muassa maa-ainesten ottoalueen rajausta, alueen siistimistä oton jälkeen sekä puuston ja muun kasvillisuuden suojaamista.

Toisen tapausryhmän muodostaisivat vakuudet, joita tilaajalta tai urakoitsijalta edellytetään rakennusurakoiden osapuolten yleisissä sopimusehdoissa. Niissä tarkoitetuissa tilanteissa vakuuksien antamattomuus voisi estää Metsähallitusta osallistumasta tarjouskilpailuihin, mikä rajoittaisi sen mahdollisuuksia liiketoiminnan harjoittamiseen. Julkisyhteisöjen tilaamissa hankinnoissa vakuuden vaatimatta jättäminen voi johtaa julkisista hankinnoista annetun lain mukaiseen kanteeseen tilaajaa kohtaan kilpailijan lain vastaisesta suosimisesta.

Kolmantena vakuudenantovaihtoehtona voivat tulla kysymykseen kiinteistökehityksen myötä tulevat tarpeet. Osallistuminen jalostusprosessiin esimerkiksi maa-aines- ja tonttikaupassa saattaa aiheuttaa tarpeen vakuuksien antamiseen sekä tilaajan että toimittajan asemassa.

Ehdotettuun 2 momenttiin sisältyvä vakuuden antamista rajoittava säännös koskisi vain tilanteita, joissa liiketoimintaan liittyvä vakuus annettaisiin ulkopuoliselle. Säännöstä ei sovellettaisi tilanteeseen, jossa vakuuden antaminen liittyy esimerkiksi Metsähallituksen hallussa olevaa kiinteistövarallisuutta koskevaan valtion edun valvontaan tai oikeussuojan toteuttamiseen. Ehdotettu säännös ei estäisi Metsähallitusta antamasta markkinaehtoista lainaa esimerkiksi metsätalousliiketoimintaa harjoittavalle tytäryhtiölleen.

Kilpailuneutraliteetin turvaamiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen kielto myöntää takausta tai antaa panttia tytäryhtiön lainan maksamisen vakuudeksi.

Yritystoiminnassa tavanomainen periaate, että omistaja huolehtii yritystensä rahoitukseen tarvittavista vakuuksista, ei kilpailuneutraliteettisyistä sovellu Metsähallituksen tytäryhtiöiden toimintaan. Liiketaloudellisten periaatteiden mukainen toiminta edellyttää rahoituksenkin osalta markkinoilla asianomaiselle toiminnalle tyypillisiin riskeihin perustuva lainojen hinnoittelua. Liikelaitoksen lainanoton ollessa lain mukaan valtion takaamaa voivat rahoituslaitokset käsitellä liikelaitosriskiä nollariskiluokituksella osana valtiokonsernia. Koska valtion vastuulla toimiva yritys joutuu käytännössä maksamaan jonkin verran valtion obligaatiolainoja korkeampaa korkoa, on vertailu siis suoritettava valtion likvidien obligaatioiden korkotason sijasta vähemmän likvidin valtion riskin ja yritysrisikin välillä. Lisäksi on otettava huomioon, että valtion vastuu liikelaitoksen velasta on toissijaista eikä omavelkaista. Verrattuna yritysriskillä tapahtuvaan lainanottoon arvioidaan tämän luokituseron merkitsevän markkinatilanteesta ja toimialasta riippuen 0,50–0,75 prosentin etua lainojen korkotasossa. Tämä etu tulisi

lainakohtaisesti tulouttaa valtiolle. Sovelias mekanismi olisi takausmaksun periminen, jonka hoitaisi valtiokonttori.

Valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltävien maksujen soveltamista myös liikelaitoksiin ehdotetaan silloin, kun valtio takaajana kantaa vastuun liikelaitoksen ottamista 1 momentin mukaisista lainoista tai sen 2 momentin mukaan myöntämistä vakuuksista ja takauksista. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momentiksi. Pykälän 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän maksun määräytymisestä ja perinnästä tarkemmin.

Soveltamalla näitä maksuperusteita myös liikelaitosten lainoihin olisi aikaansaataavissa tasapuolinen ja riittävän joustava menettely, jolla liikelaitosten vieraan pääoman hankintakustannukset saataisiin kustannuksiltaan markkinapohjaisiksi. Tarkoituksena on, että maksua voitaisiin määräjain muuttaa markkinatilanteen edellyttämällä tavalla. Nämä maksutulot tuloutetaan valtiolle. Erityisistä syistä maksu voidaan valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston asetuksella ja valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän maksun määräämistä ja perinnästä tarkemmin.

Ehdotetun pykälän 1, 3 ja 4 momentti vastaavat vanhan liikelaitoslain 5 §:n säännöksiä. Ehdotetun pykälän 2 momentti vastaa metsähallituslain 17 §:n 1 momenttia.

28 §. *Julkisten hallintotehtävien rahoittaminen.* Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin valtion talousarviossa erikseen osoitetuilla määrärahoilla sekä julkisten hallintotehtävien hoidosta saatavilla maksuilla ja tuotoilla. Julkisten hallintotehtävien hoitoa voitaisiin rahoittaa myös julkisella hankerahoituksella. Tarkoitus on, että valtion talousarvioon otettaisiin edelleen maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön pääluokkaan määrärahamomentti, josta ohjauksen ministeriöiden toimialan mukaan määräytyvien julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin. Vuonna 2015 Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon perusrahoitukseen osoitettiin maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan 6,3 miljoonaa euroa momentille 30.63.50 (Metsähallituksen erät julkiset hallintotehtävät) ja ympäristöministeriön pääluokkaan 34,1 miljoonaa euroa momentille 35.10.52 (Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät).

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidosta kertyvät maksut ja tuotot muodostuvat pääasiassa metsästyks-, kalastus- ja maastoliikenneluvista sekä metsästyks- ja kalastusoikeuksien vuokraamisesta. Lisäksi tuottoja kertyy maa- alueiden, rakennusten ja rakennelmien vuokraamisesta sekä käyttöoikeuskorvauksista. Tuottoja kertyy myös luonto-opastuksen ja neuvonnan tuotteiden myymisestä sekä lähinnä ennallistamisalueilta kertyvän puutavaran myynnistä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoa voitaisiin rahoittaa myös julkisella hankerahoituksella. Tällaista rahoitus olisi lähinnä Euroopan unionin eri rahastoista ja eri ministeriöiden käyttöön osoitettavista varoista myönnettävä hankerahoitus. Metsähallituksen julkisten hallintotehtäviä hoitavalle yksikölle voitaisiin myöntää esimerkiksi ulkoasiainministeriön hallinnoimaa instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumentin mukaista rahoitusta, jolla mahdollistetaan valtion laitosten ja virastojen osallistuminen kehitysyhteistyöhön. Metsähallitus voisi myös ottaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 72 d §:n mukaisesti vastaan julkisten hallintotehtävien hoitoon lahjoitus- ja testamenttivaroja, jos varat ovat käytettävissä Metsähallitukselle osoitettujen julkisten hallintotehtävien mukaisiin tarkoituksiin ja jos lahjoitusvaroihin liittyvät ehdot ovat hyväksyttävissä ja varojen vastaanottamista voidaan pitää muutoinkin asianmukaisena. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain 7 §:ään

sisältyvää säännöstä, jonka mukaan valtion talousarvioon voidaan ottaa määräraha liikelaitokselle osoitetun, liiketaloudellisesti kannattamattoman tehtävän rahoittamista varten, ei otettaisi enää lakiin.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitetaan valtion talousarvioon otettavilla määrärahoilla, tehtävien hoidosta saatavilla maksuilla ja tuotoilla sekä mahdollisella hankerahoituksella. Vaikka Metsähallitus osana valtio-oikeushenkilöä voi ottaa eduskunnan suostumuksella lainaa, liikelaitos tai sen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö ei voi ottaa lainaa julkisten hallintotehtävien hoitoa varten.

8 luku Metsähallituksen henkilöstö

29 §. Henkilöstö. Pykälässä säädettäisiin Metsähallituksen henkilöstön palvelussuhteen laadusta. Se olisi pääsääntöisesti työsopimussuhde. Julkisia hallintotehtäviä hoitavat henkilöt, joiden tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, olisivat kuitenkin virkasuhteisia. Tällaisia olisivat luontopalvelujohtajan, erätalousjohtajan ja Metsähallituksen erävalvonnasta annettussa laissa (1157/2005) tarkoitettujen erätarkastajien lisäksi muun muassa henkilöt, joille osoitetaan hallintoasian ratkaisuvalltaa tai jotka esittelevät hallintopäätöksiä. Metsästys-, kalastus- ja maastoliikennelupia koskevien kiintiöpäätösten valmisteluun osallistuvat virkamiehet olisivat myös virkasuhteisia.

Julkisen vallan käytön edellytyksenä olevaa virkasuhdetta koskeva poikkeus sisältyy ehdotettuun 18 §:ään. Poikkeussäännöksen mukaan luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja voivat mainitussa pykälässä tarkoitettujen kiintiöiden puitteissa siirtää maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettua yksittäistä lupaa koskevan päätöksen tekemisen myös Metsähallituksen palveluksessa olevalle työsopimussuhteiselle henkilölle tai ulkopuoliselle yhteisölle, joita riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden asian arvioinnissa huomioon otettavien seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana.

Metsähallituksen virkasuhteisen henkilöstön virkaehtosopimukseen on sovellettu lailla 627/1987 perustettuja valtion liikelaitoksia varten säädettyjä valtion virkaehtosopimuslain säännöksiä. Sanottujen säännösten soveltaminen lakkaa uuden Metsähallituksen perustamisen yhteydessä, koska se ei ole enää valtion liikelaitoslain mukainen liikelaitos. Metsähallitusta koskevaan lakiin on näin ollen otettava säännökset siitä, mitä säädöksiä sen tekemisiin virkaehtosopimukseen sovelletaan. Pykälässä on viittaussäännös valtion virkaehtosopimuslain määräyksiin ja sen soveltamisen rajauksiin ja täsmennyksiin. Metsähallituksen virkaehtosopimukseen ei sovelleta pelkästään valtion virastoja varten tarkoitettuja lain säännöksiä ja muilta osin pykälässä on tarkennettu soveltaminen siltä osin, mikä on välttämätöntä ottaen huomioon, että Metsähallitus ei ole valtion budjettitalouden piiriin kuuluva virasto. Pykälän säätämisen myötä keskeinen muutos nykytilaan on se, että Metsähallituksen työnantajaa edustavasta neuvottelusta ja sopimusosapuolesta ei enää säädetä asetuksella.

30 §. Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen toimitusjohtajaa, luontopalvelujohtajaa ja erätalousjohtajaa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset.

Toimitusjohtajan kelpoisuusvaatimuksena olisi voimassa olevan asetuksen mukaisesti tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, liiketalouden ja Metsähallituksen tehtäväalan tuntemus sekä johtamiskokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito. Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys Metsähallitukselle kuuluviin julkisiin hallintotehtäviin sekä johtamiskokemus

ja käytännössä osoitettu johtamistaito. Luontopalvelujohtajan viran kelpoisuusvaatimukset vastaisivat asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä, mutta erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksia täsmennettäisiin. Voimassa olevan asetuksen mukaan erätalouspäällikön viran erityisenä kelpoisuusvaatimuksena on virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja pe-rehtyneisyys eräasioihin.

31 §. Henkilöstön nimittäminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittäisi ja irtisanoisi maa- ja metsätalousministeriön esittelystä valtioneuvosto. Säännös vastaisi voimassa olevaa Metsähallituksesta annetun lain 19 §:ää. Toimitusjohtajaa koskevan nimittämävallan osoittaminen valtioneuvostolle olisi perusteltua Metsähallituksen tehtävien yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi. Mainitut seikat ovat omiaan korostamaan Metsähallituksen toimintaan kohdistettavan yhteiskuntapoliittisen ohjauksen tärkeyttä. Metsähallituksen ylin toimielin olisi hallitus, jonka valtioneuvosto nimittäisi. Jos Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittäisi Metsähallituksen hallitus, saattaisi sillä olla ohjaavien ministeriöiden toimintaedellytyksiä heikentävää vaikutusta.

Ennen toimitusjohtajan nimittämistä asiasta tulisi pyytää ympäristöministeriön ja Metsähallituksen lausunto. Maa- ja metsätalousministeriö myöntäisi toimitusjohtajalle pyynnöstä eron. Nimitys- ja irtisanomistoimivallan järjestelyä lukuun ottamatta toimitusjohtajan asema muun muassa hallituksen ohjauksen ja valvonnan alaisena toimielimenä säilyisi vanhan liikelaitoslain mukaisena.

Metsähallituksen toimitusjohtajan tehtävä ei ole virka vaan liikelaitoksen toimielin. Jos toimitusjohtaja irtisanoutuu tai irtisanoitaan, toimitusjohtajan tehtävää ei voida väliaikaisesti täyttää esimerkiksi noudattaen valtion virkamieslain (750/1994) säännöksiä nimittämisestä määräajaksi virkasuhteeseen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimitusjohtajan irtisanouduttua tai jos hänet irtisanoitaan, maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä väliaikaisen toimitusjohtajan siihen saakka kunnes valtioneuvosto nimittää toimitusjohtajan. Väliaikaisen toimitusjohtajan tulisi täyttää toimitusjohtajaa koskevat kelpoisuusvaatimukset.

Toimitusjohtajan nimittämistä ja irtisanomista vastaavilla perusteilla esitetään, että toimivalta luontopalvelujohtajan virkaan nimittämiseen ja virasta irtisanomiseen olisi valtioneuvostolla. Luontopalvelujohtajan nimittämistä ja irtisanomista koskeva asia esiteltäisiin ympäristöministeriöstä. Ennen luontopalvelujohtajan nimittämistä asiasta tulisi pyytää maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen lausunto. Ehdotettu säännös vastaa Metsähallituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momenttia.

Voimassa olevan lain mukaan liikelaitoksen toimielimenä toimiva toimitusjohtaja on nimitetty tehtävänsä ja luontopalvelujohtaja virkaansa toistaiseksi. Muutoksena nykyiseen käytäntöön esitetään, että toimitusjohtaja ja luontopalvelujohtaja nimitettäisiin enintään viiden vuoden määräajaksi. Koska toimitusjohtaja on liikelaitoksen toimielin, toimitusjohtajan tehtävään nimitetyllä henkilöllä ei ole erityistä tehtävässä pysymisoikeutta. Toimitusjohtaja voitaisiin irtisanoa tehtävästään ilman erityistä syytä. Irtisanominen tulisi voimaan välittömästi, jollei päätöstä tehtäessä päätetä myöhemmästä ajankohdasta. Metsähallituksen hallituksen ja toimitusjohtajan välisessä johtajasopimuksessa voitaisiin sopia irtisanomiseen liittyvistä korvauksista.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan erätalousjohtajan virkaan nimittäisi maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö myös irtisanoisi erätalousjohtajan ja myöntäisi tälle eron. Ennen nimittämistä asiasta tulisi pyytää Metsähallituksen ja ympäristöministeriön lausunto. Säännös vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevassa lainsäädännössä erätalouspäällikön osalta säädettyä. **32 §. Henkilöstön osallistuminen.** Pykälän mukaan Metsähallituksessa voidaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) si-

jasta noudattaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaista yhteistoimintamenettelyä sen mukaan kuin Metsähallitus asiasta päättää. Jos Metsähallitus siirtyisi soveltamaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia, se voisi tehdä mainitun lain 61 §:ssä tarkoitetun sopimuksen. Konserniyhteistyössä Metsähallituskonsernissa noudatettaisiin soveltuvin osin yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetun lain (335/2007) säännöksiä. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevaa vanhan liikelaitoslain 12 §:n 2 ja 3 momenttia.

9 luku Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

33 §. Kirjanpito ja tilinpäätös. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Metsähallitus ja Metsähallituskonserni olisivat kirjanpitovelvollisia ja niiden kirjanpitoon sovellettaisiin suoraan lain nojalla kirjanpitolaian ja osakeyhtiölaian säännöksiä, jollei metsähallituslaista muuta johdu. Metsähallituksen toiminnan läpinäkyvyyden turvaamiseksi ja ristisubvention välttämiseksi Metsähallitukselle lain 5 §:ssä osoitetuista julkisista hallintotehtävistä laadittaisiin kuitenkin erillinen tilinpäätös. Kysymyksessä on Euroopan unionin valtiontuki- ja kilpailulainsäädännön asettamasta velvoitteesta. Ehdotettu kirjanpitoa koskeva säännös poikkeaa Metsähallitukseen sovellettavasta lainsäädännöstä siten, että julkisia hallintotehtäviä koskevasta erillisestä kirjanpidosta luovuttaisiin. Valtion talousarviolaisissa ja -asetuksessa tarkoitettu erillinen tilinpäätös laadittaisiin Metsähallituksen liikekirjanpidon perusteella. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitettaisiin edelleen talousarvioon ohjaavien ministeriöiden pääluokkaan otettavilla määrärahoilla. Eduskunnan budjettivallan turvaamiseksi Metsähallituksen tulisi huolehtia siitä, että määrärahan käytön seuranta kyetään toteuttamaan ja eduskunnan tarvitsemat tiedot ovat taloushallinnon järjestelmistä saatavissa.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito ja tehtäviä hoitava yksikkö eriytettäisiin muusta liikelaitoksesta, kuten ne on tälläkin hetkellä eriytetty. Vaikka julkisten hallintotehtävien erilliskirjanpidosta luovuttaisiin, julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetut varat ja velat on pidettävä tehokkaasti erillään liiketoiminnan varoista ja veloista. Taloushallinnon järjestely, jossa julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetuilla varoilla rahoitettaisiin liiketoimintaa tai liiketoiminnan varoilla rahoitettaisiin julkisten hallintotehtävien hoitoa, ei olisi mahdollinen. Tältä osin esitys ei merkitsisi muutosta voimassa olevaan käytäntöön. Pykälän 2 momentin mukaan Metsähallituksen tilikausi olisi kalenterivuosi. Tilinpäätös tulisi laatia ja toimittaa helmikuun loppuun mennessä maa- ja metsätalousministeriölle. Tilinpäätöksen allekirjoittaisivat Metsähallituksen hallitus ja toimitusjohtaja. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain säännöksistä momentti poikkeaa siten, että tilinpäätöksenlaatimisaika lyhenisi kuu-kaudella. Ehdotettu momentti vastaa vuoden 2010 liikelaitoslain 12 §:n 2 momenttia. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.3.2016. Kesken vuotta alkavaa ensimmäistä tilikautta koskevat tarpeelliset siirtymäsäännökset annettaisiin ehdotetun 43 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaisi Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen ja päättäisi sen perusteella voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöksen johdosta on aihetta ryhtyä. Tuloutuksen ajankohdasta päätettäisiin tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä. Yleensä tuloutus tapahtuisi välittömästi tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen. Jos Metsähallituksen toiminta olisi tappiollista tai jos sen tulos olisi oleellisesti pienempi kuin vahvistettu tulostavoite, Metsähallituksen hallituksen tulisi antaa asiaa koskeva selvitys. Valtioneuvosto käsitelisi tulosta koskevan teknisen kirjauksen lisäksi asiaa ja päättäisi toimenpiteistä tilanteen tervehdyttämiseksi, kuten Metsähallituksen kehittämisohjelmasta tai mahdollisista muista toimenpiteistä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Metsähallituksen tilinpäätöksen vahvistamisesta. Asetuksella annettaisiin myös tarvittavat menettelytapa-säännökset Metsähallituksen tilinpäätöksen vahvistamisaikataulusta ja tilinpäätöksen vahvistamiseen liittyvistä menettelytavoista sekä tilinpäätöksen toimittamisesta valtiokonttorille.

Metsähallituksen tilinpäätös muodostuisi tuloslaskelmasta, taseesta, rahoituslaskelmasta ja tilinpäätöksen liitetiedoista samalla tavoin kuin osakeyhtiön tilinpäätös. Metsähallitus laatisi myös toimintakertomuksen kuten osakeyhtiöt. Valtiokonttori voisi tarvittaessa antaa määräyksiä ja ohjeita erillisestä tilinpäätöksestä sekä tietojen antamisesta hallituksen vuosikertomuksen kokoamista varten. Lisäyksenä yhtiöiden toimintakertomuksiin Metsähallituksen toimintakertomuksessa tulisi esittää Metsähallituksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta koskevat tulokset sekä myös se, miten Metsähallitus on noudattanut eduskunnan, valtioneuvoston ja muiden viranomaisten ohjauspäätöksiä sekä selvitys Metsähallituksen veloista ja varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleista valtion takauksista ja muista valtion vastuusitoumuksista samoin kuin Metsähallituksen talouteen ja toimintaan ja niiden kehittymiseen liittyvistä riskeistä.

34 §. Metsähallituksen tase. Tässä laissa tarkoitetun Metsähallituksen aloittaessa toimintansa se muuttuu vanhan liikelaitoslain tarkoittamasta valtion liikelaitoksesta tässä laissa tarkoitetuksi valtion liikelaitokseksi. Metsähallituksen oikeushenkilöllisyyteen muutos ei vaikuttaisi. Muutos toteutetaan varallisuus oikeudellisesta näkökulmasta siten, että Metsähallitukselle vahvistetaan uusi avaava tase. Pykälään ehdotetaan otettavaksi Metsähallituksen tasetta ja kiinteän omaisuuden hallinnansiirtoja koskevat säännökset.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös Metsähallituksen avaavasta taseesta. Momentin mukaan Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättäisi eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen aloittavasta taseesta, eri tase-eristä sekä niiden arvosta. Päätöksessä määriteltäisiin Metsähallituksen hallintaan siirrettävä vaihto- ja käyttöomaisuus, Metsähallitukselle siirrettävät saatavat ja velat sekä millä ehdoin (peruspääomana, muuna omana pääomana vai lainaehdoin) ne siirretään. Tuottovaateen alainen, peruspääomaan kuuluva omaisuus arvioitaisiin käypään arvoonsa. Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvän omaisuuden, kuten esimerkiksi kansallisuuden alueen, arvostaminen käypään arvoonsa ei kaikissa tapauksissa ole tarkoituksenmukaista. Tällainen omaisuus voitaisiin merkitä taseeseen jatkuvuusperiaatteen mukaisesti nykyisellä kirjanpitoarvolla. Metsähallituksen hallintaan siirretty omaisuus pysyy edelleen valtion omaisuutena. Metsähallitukseen sovellettavan lainsäädännön muuttuminen ei merkitse Metsähallituksen purkautumista siten, että sillä olisi vaikutusta esimerkiksi tuloverotukseen tai varainsiirtoverotukseen.

Valtioneuvoston on mahdollista vahvistaa Metsähallituksen aloittava tase vasta sen jälkeen, kun liikelaitostettavaa toimintaa koskeva edellisen tilikauden tilinpäätös on laadittu ja siirtyvä omaisuus ja velvoitteet on yksilöity ja arvioitu. Päätös ajoittuisi todennäköisesti tässä laissa tarkoitetun Metsähallituksen toiminnan käynnistymisen jälkeiseen ajankohtaan. Metsähallitus käynnistäisi toimintansa, vaikkei sen hallintaan siirrettävää omaisuutta ja vastuuta olekaan voitu yksityiskohtaisesti määritellä. Toiminnan käynnistäminen perustuisi hyväksytyssä valtion talousarviossa esitettyihin tietoihin, ellei niitä tarkempia tietoja ole käytettävissä. Valtioneuvosto tekisi Metsähallituksen aloittavaa tasetta koskevan alustavan päätöksen välittömästi valtion talousarvion vahvistamisen jälkeen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi Metsähallitukseen sovellettavaa vuoden 2002 liikelaitoslain 14 §:n 2 momenttia vastaava säännös omaisuuden siirtämistä jo toimintansa aloittaneen Metsähallituksen hallintaan. Säännös koskisi myös omaisuuden siirtämistä Metsä-

hallituksen hallinnasta valtion talousarviotalouteen. Jos omaisuuden siirtäminen vaikuttaisi peruspääoman määrään, se edellyttäisi eduskunnan valtuutusta. Tarkentavan toimeenpanopäätöksen tekisi valtioneuvosto.

Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti pääosa rakentamattomasta valtion maa- ja vesiomaisuudesta keskitetään Metsähallitukselle. Metsähallituksen hallintaan siirretään vuosittain satoja kiinteistöjä. Hallinnansiirtoina tulleet alueet ovat olleet pääasiassa suojelualueita tai suoje- luohjelmien toteuttamiseksi tarpeellisia vaihtomaita tai alueita, joista saaduilla varoilla hankitaan suojelualueita. Suojelualueille ei aseteta tuottovaatimusta eikä kyseessä ole sellainen omaisuus, jolla olisi vaikutusta Metsähallituksen peruspääomaan.

Hallinnan siirtojen kohteena olevan omaisuuden joukossa on muun muassa käytöstä poistettu- ja tukkikämppejä, partio-, sauna- ja talousrakennuksia, ampumaratoja sekä vanhojen rata- alueiden pohjia, joiden arvot ovat alhaisia.

Pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan valtioneuvosto päättäisi, mihin tarkoitukseen muuhun omaan pääomaan kuuluva omaisuus osoitetaan. Maa- ja vesiomaisuuden osalta päätös tarkoittaisi omaisuuden osoittamista julkisten hallintotehtävien hoitoon tai muuhun tarkoi- tukseen. Valtioneuvoston päätösvaltaa rajaisi ehdotettu 26 §, jonka mukaan erämaa-alueet, valtion omistamat luonnonsuojelualueet ja suojelutarkoitukseen osoitetut tai hankitut alueet olisivat julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettua omaisuutta. Käytännössä valtioneuvos- ton harkintavalta liittyisi sen ratkaisemiseen, mikä Metsähallituksen hallinnassa oleva muu omaisuus olisi julkisten hallintotehtävien kannalta tarpeellista.

Metsähallituksen hallintaan siirrettävien alueiden suuren lukumäärän ja usein vähäisen arvon vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä sellaisia yksittäisiä kiinteistövarallisuuden kohteita tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuksia Metsähallituksen hallintaan tai Metsähallitukselta valtion talousarviotalouteen, joiden arvo on enintään viisi miljoonaa euroa, asiasta päättäisi maa- ja metsätalousministeriö tai mikäli kysymys on luon- nonsuojelun toteuttamiseen liittyvän kiinteistövarallisuuden siirrosta, ympäristöministeriö. Luonnonsuojelun toteuttamiseen liittyvät kiinteistövarallisuuden hallinnansiirrot olisivat luon- nonsuojeluasetuksen 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen alueiden sekä luonnonsuojeluohjel- mien toteuttamiseksi tarpeellisten vaihtomaiden hallinnansiirtoja. Siirrot merkittäisiin Metsä- hallituksen muun oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi taikka lainaehdoin annetuksi. Ehdotettu 3 momentti vastaa voimassa olevaa metsähallituslain 16 §:n 1 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kiinteistövarallisuuden hallinnansiirtoa koskevasta pää- töksenteosta silloin, kun siirto tapahtuu Metsähallituksen ja toisen valtion liikelaitoksen välil- lä. Ehdotuksen mukaan hallinnansiirtoon sovellettaisiin, mitä luovutuslaissa säädetään kiin- teistövarallisuuden luovuttamisesta. Mainitun lain 6 §:n 1 momentin mukaan asiasta päättää valtioneuvosto. Mikäli kuitenkin luovutettavan varallisuuden käypä hinta on enintään viisi miljoonaa euroa, luovutuksesta päättää sanotun pykälän 2 momentin mukaan liikelaitos.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännös sellaisen omaisuuden luovuttami- sesta, jonka käyttöoikeus on puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella. Säännöksen mukaan luovutusta ei saisi tehdä Metsähallituksen tai maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ilman puolustusministeriön tai sisäministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi turvata puolustusvoimien ja Rajavartio- laitoksen mahdollisuudet käyttää Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita maanpuo- lustuksen ja aluevalvonnan tarpeisiin.

Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset menettelytavoista, joita tulee noudattaa Metsähallituksen tasetta koskevia hallinnollisia ratkaisuja tehtäessä. Momentin mukaan ennen 1–3 momentissa tarkoitettujen päätösten tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien tulisi arvioitava omaisuus ja velvoitteet ja niiden arvo sekä annettava asiasta lausuntonsa.

Ennen aloittavaa tasetta tai taseen muuttamista koskevan valtioneuvoston päätöksen taikka kiinteistövarallisuutta koskevan hallinnansiirron tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien tulisi arvioida päätöksessä tarkoitettu omaisuus ja sen arvo, rahavarat sekä velat ja velvoitteet. Menettelyillä pyritään varmistamaan se, että omaisuus ja velvoitteet arvioidaan mahdollisimman oikein. Tilintarkastajien tulisi antaa asiassa lausunto. Lausunnossa tulisi olla selvitys omaisuudesta ja velvoitteista sekä niiden arvo, selvitys omaisuuden arvioinnissa käytetyistä menetelmistä ja niitä käyttämällä saatavista tuloksista. Tilintarkastajat voisivat käyttää apunaan myös erityisasiantuntijoita. Lausunnossa tulisi olla maininta myös tästä.

35 §. Tilintarkastus. Ehdotetun 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaisi Metsähallituksen hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Toisen tilintarkastajista tulisi olla tilintarkastuslaisissa (1141/2015) tarkoitettu JHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla JHT-tilintarkastaja ja toisen KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla KHT-tilintarkastaja. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain mukaan tilintarkastajat asetetaan vuosittain. Muutoksena nykytilaan nähden ehdotetaan, että tilintarkastajat asetettaisiin enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan Metsähallituksen hallituksen tulisi huolehtia, että vähintään yksi Metsähallituksen tilintarkastajista valitaan tytäryrityksen tilintarkastajaksi.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi määräykset niistä seikoista, joista tilintarkastajan on tarkastuskertomuksessaan ainakin lausuttava. Tilintarkastusta koskevien säännösten mukaan tilintarkastajan tulee tarkastaa tilit hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Ehdotettuun säännökseen on otettu julkisyhteisön toimintaan liittyvien erityispiirteiden edellyttämät yleiset tarkastuskohteet ja niitä koskeva raportointivelvollisuus. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain nojalla valtioneuvosto voi antaa tilintarkastuksesta tarkempia määräyksiä. Valtioneuvosto on antanut asetuksen valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (160/2004) ja asetuksen valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä (1402/2004).

Ehdotetun 4 momentin mukaan Metsähallituksen tilintarkastajiin sekä heidän esteellisyyteensä ja salassapitovelvollisuuteensa sovellettaisiin mitä tilintarkastajista julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) säädetään. Tilintarkastuksen yleisten periaatteiden mukaisesti tilintarkastajalla tulisi olla oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa Metsähallituksen hallituksen kokouksessa, jossa käsitellään hänen tehtäviinsä liittyviä asioita.

Ehdotetun pykälän 5 momentin mukaan Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin toimintaa. Säännös on luonteeltaan informatiivinen. Vaikka laissa ei säädettäisikään eduskunnan tarkastusvaliokunnan valvonnasta, olisi silti selvää, että perustuslain 90 §:ssä säädetty tarkastusvaliokunnan valvonnan ala ulottuisi valtion liikelaitoksiin ja liikelaituskonserneihin.

10 luku Erinäiset säännökset

36 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Metsähallituksen toimintaa ohjaisi ja valvoisi Metsähallituksen hallitus, joka eduskunnan ja muiden viranomaisten tekemien päätösten rajoissa päättäi-

si liikelaitoksen toiminnan kehittämistä sekä hallinnon asianmukaisesta järjestämisestä. Metsähallituksen toimitusjohtaja johtaisi ja kehittäisi liikelaitoksen toimintaa. Metsähallituksen hallitus valvoisi toimitusjohtajaa. Metsähallitus, kuten myöskään vuoden 2010 liikelaitoslaisissa tarkoitettu Senaatti-kiinteistöt, ei ole yrityksiin rinnastettava itsenäinen oikeushenkilö, vaan osa valtiota. Valtio viime kädessä vastaisi liikelaitoksen sitoumuksista. Kun Metsähallituksella on laaja toimivalta, tulee arvioida myös sen johdon vastuuta.

Vahingonkorvauslaissa (412/1974) määritellään yleiset vahingonkorvauksen korvausvelvolliset, korvauksen saajat sekä korvausperusteet. Poikkeuksena edellä mainituista yleissäännöksistä ehdotetaan, että Metsähallituksen hallituksen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus liikelaitokselle määräytyisi samojen periaatteiden mukaisesti kuin osakeyhtiössä hallituksen ja toimitusjohtajan sekä tilintarkastajien vastaavat velvollisuudet. Ehdotetun säännöksen mukaan korvausvelvollisuus syntyisi silloin, kun vahinko on aiheutettu tahallaan tai huolimattomuudesta. Osakeyhtiölain 22 luvussa on osakeyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset. Arvioitaessa hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan korvausvastuuta Metsähallitukselle aiheutuneen vahingon osalta kyseeseen tulisivat lähinnä osakeyhtiölain 22 luvun 1 §:n 1 ja 3 momentin sekä 5 §:n säännökset. Liikelaitoksen ulkopuoliselle aiheutetun vahingon korvaamisen osalta sovellettaisiin normaalia vahingonkorvauslain mukaista tuottamusvastuuta.

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuuden osalta viitattaisiin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain 10 §:n säännöksiin.

Myös kanneoikeuden vanhentumiseen sovellettaisiin, mitä osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ssä säädetään. Vahingonkorvauskanteen nostamista Metsähallituksen lukuun olisi osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:n mukaisesti ajettava Metsähallituksen hallitusta ja toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa vastaan viiden vuoden kuluttua sen tilikauden päätyttyä, jona kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin. Määräaika ei kuitenkaan koskisi tilanteita, joissa kanne perustuu rangaistavaan tekoon. Metsähallitukseen sovellettavan vanhan liikelaitoslain mukaan kanneoikeus vanhenee kolmessa vuodessa. Ehdotetun 2 momentin mukaan kysymyksessä olevan pykälän mukaisen vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Ehdotettu vahingonkorvausvelvollisuutta koskeva 36 § vastaa vuoden 2010 liikelaitoslain 15 §:ää.

37 §. *Esiintyminen asianosaisena.* Metsähallituksella olisi toimivalta kantaa ja vastata valtion puolesta liikelaitosta koskevissa asioissa. Säännöksen mukaan Metsähallituksella olisi laaja kanneoikeus sitä itseään koskevissa asioissa. Lisäksi sillä olisi tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa ja toimituksissa oikeus valvoa valtion etua ja oikeutta kaikissa liikelaitosta koskevissa asioissa. Käytännössä tämä koskisi esimerkiksi Metsähallituksen hallintaan siirrettyä omaisuutta, Metsähallituksen liiketoimintaa tai muuta Metsähallitukseen liittyvää seikkaa. Ehdotettu säännös vastaa vanhan liikelaitoslain 17 §:ää.

38 §. *Eläkkeet ja muut etuudet sekä korvaukset.* Pykälän 1 momentti koskisi Kevan ja Valtiokonttorin keskitetysti suorittamia eläkkeitä ja muita Metsähallituksen henkilöstölle keskitetysti suoritettuja palvelussuhteesta johtuvia etuuksia, korvauksia ja perhe-eläkkeitä. Mainitut korvaukset suoritettaisiin valtion varoista siten kuin näistä etuuksista on erikseen säädetty. Tässä tarkoitettuja etuuksia ja korvauksia olisivat muun muassa eläkkeet, tapaturmakorvaukset sekä ryhmähenkivakuutuskorvaukset. Eläkkeiden maksamisesta vastaa Keva. Valtiokonttori vastaa tapaturma- ja ryhmähenkivakuutuskorvauksista.

Toimitusjohtaja ei olisi palvelussuhteessa liikelaitokseen. Hänen kanssaan tehtäisiin johtajasopimus. Johtajasopimuksessa sovittaisiin palkkauksen lisäksi eläkkeestä ja muista lakisäätei-

sistä etuuksista. Tarkoitus on, että toimitusjohtajaa varten ei luotaisi omaa järjestelmää, vaan tukeuduttaisiin edelleen valtion järjestelmiin. Metsähallituksen hallitus voisi erityisestä syystä päättää toimitusjohtajan muista kuin pykälässä tarkoitetuista eduista ja korvauksista sekä lakisääteisiä paremmista eduista. Tällainen erityinen syy voisi olla se, että ehdotettua säännöstä sovellettaessa johtajasopimus poikkeaisi valtioneuvoston kulloinkin voimassa olevasta valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden johdon palkitsemista koskevista linjauksista. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi 2 momentiksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kaikkien Valtiokonttorin tämän pykälän mukaan suorittamien etuuksien ja korvausten lisäksi Metsähallitukselta perittäisiin yleisen liikelaitoksia koskevan käytännön mukaisesti etuuksien ja korvausten hoitamisesta aiheutuneista kuluista valtion maksuperustelain (150/1992) mukaan määräytyvä maksu. Mikäli Valtiokonttori tuottaessaan näitä palveluja valtion virastoille ja laitoksille valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 a §:n mukaan hinnoittelee nämä suoritteet noudattaen soveltuvin osin yksityisessä vakuutustoiminnassa sovellettavia periaatteita, viimemainittua periaatetta noudatettaisiin myös perittäessä maksua liikelaitokselta. Koska kysymyksessä olevia palveluja tuotetaan myös kilpailuilla markkinoilla, Valtiokonttorin tulisi hinnoitella valtion maksuperustelain mukaiset palvelunsa liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Ehdotettu pykälä vastaa Metsähallitukseen sovellettavaa vanhan liikelaitoslain 18 §:ää.

39 §. Neuvottelukunnat. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Metsähallituksen yhteydessä toimivista alueellisista neuvottelukunnista. Säännös vastaisi pääosin sisällöltään voimassa olevan metsähallituslain 20 §:ää. Sen sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että neuvottelukunnat olisivat maakunta- tai aluekohtaisia, kun nyt ne ovat lääni- tai aluekohtaisia.

Tarkoitus on, että neuvottelukunnat säilyisivät erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen alueella paikallisen väestön ja Metsähallituksen välisinä yhteistyöeliminä. Säännöksen tarkoituksena olisi osaltaan edistää perustuslain 20 § 2 momentissa tarkoitettua jokaisen mahdollisuutta vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Pykälän 1 momentissa tarkoitettut neuvottelukunnat antaisivat muun muassa lausuntoja ja tekisivät aloitteita Metsähallituksen toimintaan liittyvistä asioista toimialueensa osalta. Tällä hetkellä neuvottelukuntia on asetettu kolme, ja ne toimivat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun sekä Pohjois-Karjalan maakuntien alueilla.

Saamelaisten kotiseutualueen maa- ja vesipinta-ala on yhteensä yli kolme miljoonaa hehtaaria eli kymmenesosa Suomen koko pinta-alasta. Siitä yli 90 prosenttia on Metsähallituksen hallinnassa. Luonnonoloiltaan ja elinkeinorakenteeltaan saamelaisten kotiseutualueen kuntien välillä on suuria eroja. Valtion maa- ja vesialueiden käytön suunnittelussa on tärkeää ottaa riittävällä tavalla huomioon erilaiset intressit sekä turvata paikallisten tahojen osallistuminen asioiden valmisteluun. Siksi on perusteltua, että kutakin saamelaisten kotiseutualueeseen kokonaisuudessaan kuuluvaa kuntaa varten asetettaisiin neuvottelukunta. Kuntakohtaiset neuvottelukunnat asetettaisiin Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueille. Saamelaisten kotiseutualueelle asetettavia kuntakohtaisia neuvottelukuntia koskevat säännökset otettaisiin pykälän 2 momenttiin. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi käsitellä valtion maa- ja vesialueiden sekä niihin kuuluvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja hoitoa.

Voimassa olevassa Metsähallituksesta annetussa laissa ei ole säännöstä saamelaisten kotiseutualueelle asetettavista kuntakohtaisista neuvottelukunnista. Vuoden 2014 loppuun saakka voimassa olevan kalastuslain 14 a §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asettaa neuvottelukunnan käsittelemään Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sijaitsevien valtiolle kuuluvien kalavesien kalatalouskysymyksiä. Neuvottelukunnat asetetaan kutakin kuntaa varten kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja niiden tehtävänä on antaa lausuntoja, tehdä esityksiä ja

aloitteita sekä suorittaa muut sille määrättyt tehtävät. Metsähallituksen tulee pyytää neuvottelukunnilta vuosittain lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista. Lausunnosta ei voi poiketa annetusta lausunnosta ilman erityistä syytä. Kalastuslain mukaan asetettavissa neuvottelukunnissa on saamelaiskäräjien, Metsähallituksen, kalastusalueiden, kunnan sekä ammattikalastajien edustus. Vuoden 2015 alussa voidaan tulevaan kalastuslakiin ei ole otettu säännöksiä neuvottelukunnista.

Tarkoitus on, että metsähallituslakiin nyt esitettävät kuntakohtaiset neuvottelukunnat toimisivat neuvoa antavina eliminä esimerkiksi metsätaloutta, hakkuusuunnitelmia, maan myyntiä, ostoa, vaihtoa ja vuokrausta, luonnonvarojen käyttöä koskevia suunnitelmia ja valtion retkeilyalueiden järjestyssääntöjä, moottorikelkkareittien ja -urien suunnittelua, maksullisia maastoliikennelupia, metsästyslupia ja kalastuslupia sekä muita valtion vesien kalatalouskysymyksiä koskevilla asioilla.

Tärkeää on, että neuvottelukunnissa olisivat edustettuina saamelaiskäräjät, kolttien kyläkokous ja asianomaiset kunnat. Lisäksi neuvottelukuntiin olisi tarkoituksenmukaista nimetä ammattikalastajia ja muita paikallisia olosuhteita tuntevia tahoja edustavia henkilöitä. Ylä-Lapissa on muusta maasta poiketen runsaasti muun muassa erityisten etuuksien omistajia.

Kansallispuistojen ja erämaa-alueiden osalta alueiden hoidon ja käytön suunnittelu tapahtuisi jatkossakin luonnonsuojelu- ja erämaalain mukaan ja niitä varten erikseen asetettavissa yhteistyöelimissä. Tarkemmat säännökset neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

11 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

40 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi säännökset uuden lain voimaantulosta ja sen johdosta kumottavista säädöksistä. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 15 päivänä maaliskuuta 2015 ja sillä kumottaisiin Metsähallituksesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annettu laki (1378/2004) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

41 §. Määräajan sovellettavat asetukset. Uusi liikelaitoslaki on kumonnut vanhan liikelaitoslain vuoden 2011 alusta lukien. Uuden liikelaitoslain 21 §:n mukaan vanhaa liikelaitoslakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Ehdotetun Metsähallituksesta annettavan lain voimaantulo merkitsisi vanhan liikelaitoslain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten soveltamisen lakkaamista. Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin varmistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa määräajan sellaisten liikelaitosten lainanottoa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevien valtioneuvoston asetusten soveltaminen, jotka on annettu vanhan liikelaitoslain nojalla. Ehdotetun pykälän mukaan Metsähallitukseen sovellettaisiin kuusi kuukautta lain voimaantulosta valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten lainanoton rajoista ja ehdoista (21/2003), valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä (160/2004) ja valtioneuvoston asetusta valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä (1402/2004), jollei Metsähallituksesta annettavan lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella toisin säädettäisi. Annettaessa kuuden kuukauden kuluessa uuden metsähallituslain nojalla tarpeellisia valtioneuvoston asetuksia, kumotun lain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten soveltaminen päätettäisiin.

Metsähallituksen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista on annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (835/2013) ja ympäristöministeriön asetus (1326/2013). Asetukset ovat

voimassa vuoden 2015 loppuun. Asetukset on tarkoitus korvata uusilla määräaikaisilla asetuksilla vuoden 2015 loppuun mennessä. Koska mainitut asetukset on annettu valtion maksupöytäkirjain (150/1992) nojalla, ne jäävät metsähallituslain kumoamisesta huolimatta voimaan alkuperäisen määräajan loppuun saakka.

42 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan kumottavan lain mukaiselle Metsähallitukselle laissa tai asetuksessa säädetyt tai niiden nojalla annetut tehtävät sekä Metsähallitukselle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät tämän lain mukaiselle Metsähallitukselle. Siirtyminen koskisi myös Metsähallituksen ja oppilaitosten tekemiä sopimuksia opetusmetsien käytöstä. Säännöksen nojalla tämän lain mukaiselle Metsähallitukselle siirtyisivät myös kumottavan lain mukaisen Metsähallituksen saamat julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät tuotot ja maksut. Momentissa tarkoitettu oikeuksien ja velvoitteiden siirtyminen ei koskisi virka- eikä työehtosopimuksia, koska pykälän 8 momenttiin otettaisiin erityissäännös virka- ja työehtosopimuksia koskevasta sopimusseuraannosta.

Pykälän 2 momentin mukaan kumottavan lain mukainen Metsähallituksen hallitus jatkaisi uuden Metsähallituksesta annettavan lain mukaisena Metsähallituksen hallituksena siihen saakka kunnes uusi hallitus asetettaisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan kumottavassa laissa tarkoitettu Metsähallituksen toimitusjohtaja ja Metsähallituksen luontopalvelujohtaja toimisivat Metsähallituksen väliaikaisena toimitusjohtajana ja väliaikaisena luontopalvelujohtajana siihen saakka kunnes valtioneuvosto nimitäisi ehdotetussa laissa tarkoitettua toimitusjohtajan ja luontopalvelujohtajan. Pykälän 4 momentin mukaan lain voimaan tullessa Metsähallituksen erätalouspäällikkö siirtyisi tämän lain mukaiseksi erätalousjohtajaksi.

Pykälän 5 momentin mukaan Metsähallituksen perustamisessa noudatettaisiin virkasuhteessa olevan henkilöstön osalta valtion toimintojen uudelleen järjestelyä koskevia valtion virkamieslain (750/1994) 5 a–5 c §:n säännöksiä. Valtion virkamieslain 5 a §:n mukaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät. Myös kumottavassa laissa tarkoitettu Metsähallituksen luontopalvelujohtajan virka ja virkaan nimitetty henkilö siirtyisi tässä laissa tarkoitettuun Metsähallitukseen. Siirtyvän luontopalvelujohtajan virkaa ja virkaan kuuluvia tehtäviä voidaan muuttaa.

Pykälän 6–10 momentissa säädettäisiin työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä koskevista siirtymäjärjestelyistä. Pykälän 6 momentin mukaan Metsähallituksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyisi ehdotetun lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitettua Metsähallituksen palvelukseen työsopimussuhteessa. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy perustettavan Metsähallituksen palvelukseen määräaikaisen työsuhteensa keston ajaksi. Vastaava säännös sisältyy valtion virkamieslain 5 a §:n 1 ja 2 momenttiin. Siirtyminen organisaatiomuutoksessa tapahtuu suoraan lain nojalla, jolloin uusia työsopimuksia ei ole tarve tehdä.

Pykälän 7 momentin mukaan perustettavaan uuteen Metsähallitukseen siirtyvän työsopimussuhteisen henkilöstön palvelussuhteen katsottaisiin palvelussuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena. Kysymys on esimerkiksi ennen ehdotetun lain voimaantuloa kertyneiden lomien siirtymisestä tai lomarahosta.

Pykälän 8 momentin mukaan työsopimussuhteessa oleva henkilö voitaisiin siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään omalla työssäkäyntialueellaan tai omalle työssäkäyntialueelle.

leen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta. Vastaava säännös sisältyy virkamieslain 5 a §:n 3 momenttiin.

Jotta Metsähallituksen henkilöstön palvelussuhteen ehdot eivät jäisi työlainsäädännön ja mahdollisten yleissitovien työehtosopimusten varaan, pykälän 8 momenttiin otettaisiin virka- ja työehtosopimuksia koskevasta sopimussuhteesta. Ehdotetun momentin mukaan tässä laissa tarkoitettu Metsähallitus noudattaisi sen perustamishetkellä voimassa olleen virkaehtosopimuksen ja työehtosopimusten määräyksiä, kuten työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ssä säädetään.

Pykälän 9 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus voimassa oleviin työehtosopimuksiin sekä työsopimussuhteeseen sovellettavaan lainsäädäntöön.

Metsähallituksen uudelleenorganisointiin liittyvässä uuden liikelaitoksen perustamisessa ei ole virkasuhteisen eikä työsopimussuhteisen henkilöstön osalta kyse liikkeenluovutuksesta vaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

Metsähallituksen hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvastuuta koskevassa säännöksessä viitataan osakeyhtiölain 22 luvun säännöksiin. Kanneoikeuden vanhentumiseen sovelletaan ehdotetun viittaussäännöksen perusteella osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ää. Osakeyhtiölain mukainen viiden vuoden vanhentumisaika poikkeaa nykyisestä kolmen vuoden vanhentumisajasta. Kanneajan muuttumiseen liittyvät kysymykset ratkaistaisiin pykälän 11 momenttiin otettavalla siirtymäsäännöksellä, jonka perusteella ennen lain voimaantuloa tapahtuneeseen tekoon tai laiminlyöntiin perustuvaan vahingonkorvaukseen sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

43 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälä sisältäisi tavanomaisen asetuksenantovaltuuden. Pykälän nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista sekä tämän lain täytäntöönpanosta. Esityksessä ehdotetaan, että Metsähallituksen säännönmukainen tilikausi olisi kalenterivuosi. Metsähallituksesta annettava laki ehdotetaan tulemaan voimaan 15.3.2016. Kesken vuotta alkavan ensimmäisen tilikauden vuoksi pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tarkempia säännöksiä ensimmäisestä tilikaudesta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta annettaisiin tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

1.2 Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä

1 §. Perustettava osakeyhtiö. Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta yhtiöitettäisiin perustamalla valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Yhtiön toimialana olisi metsätalouden harjoittaminen yksinoikeudella valtion omistamalla maalla ja puutavaran toimittaminen asiakkaille. Koska yhtiölle myönnettäisiin 2 §:ään sisältyvän luovutusvaltuuden perusteella yksinoikeus metsätalouden harjoittamiseen Metsähallituksen hallussa olevalla tuottovaateen alaisella maa- ja vesiomaisuudella, yhtiön liiketoiminta rajattaisiin koskemaan vain yksinoikeuden kohteena olevaa aluetta. Yhtiö ei voisi myydä esimerkiksi metsänhoitopalveluja yksityismetsänomistajille.

Metsähallitus merkitsisi osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet valtion lukuun. Metsähallituksen tulisi huolehtia osakeyhtiön perustamiseksi ja rekisteröimiseksi tarpeellisista toimenpiteistä, kuten perustamissopimuksen laadinnasta, tilintarkastajien valinnasta ja yhtiölle apportina annettavaa omaisuutta koskevan tilintarkastajan lausunnon hankkimisesta.

Osakeyhtiö olisi Metsähallituksen hallinnoima, jolloin Metsähallitus vastaisi lähtökohtaisesti yhtiötä koskevasta omistajaohjauksesta siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 6 §:ssä säädetään. Osakeyhtiölle annettavan metsätalouden harjoittamista koskevan yksinoikeuden vuoksi ehdotetaan, että ennen kuin osakeyhtiö tai sen yhtiöjärjestyksen muutos ilmoitettaisiin rekisteröitäväksi, maa- ja metsätalousministeriön tulisi osallistua hyväksyä yhtiöjärjestys tai sen muutos.

2 §. Luovutusvaltuus. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa käyvästä vastikkeesta 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen, Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta ja Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen käytössä olevat immateriaaliset oikeudet ja muu irtain omaisuus. Yhtiölle annettava metsätalouden harjoittamista koskeva oikeus olisi voimassa toistaiseksi.

Oikeus metsätalouden harjoittamiseen pitäisi sisällään maanomistajalle kuuluvan oikeuden suorittaa metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä sopimuksen kohteena olevalla alueella. Lähtökohtaisesti osakeyhtiö olisi oikeutettu toteuttamaan harkintansa mukaan hakkuita ja myymään puutavaraa tai puutavaran hakkuuoikeuksia, hakkuutähteitä ja kantoja sekä toteuttamaan muita metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä. Metsätalouden harjoittamiseen katsottaisiin kuuluvan myös oikeus muiden metsäntuotteiden, kuten jäkälän ja kuntan, keräämiseen ja hyödyntämiseen. Tarkoitus on, että käyttöoikeussopimukseen kirjattaisiin yhtiön velvollisuudeksi suorittaa kaikki metsänuudistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä velvollisuus suorittaa tarpeelliset metsänparannustoimenpiteet.

Koska Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan yhtiöittäminen ja valtion metsätalousosakeyhtiön perustamisen tavoitteena on pysyttää valtion maa- ja vesiomaisuutta koskeva päätösvalta edelleen ministeriöiden ohjauksessa osana Metsähallituskonsernia, on tarkoituksenmukaista varmistaa, että metsätalouden harjoittamista koskeva käyttöoikeus ei olisi siirrettävissä yhtiöstä. Ehdotettavan pykälän 1 kohdan mukaan yhtiölle luovutettava maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva oikeus metsätalouden harjoittamiseen olisi siirtokelvoton. Siirtokelvottomaan käyttöoikeuteen ei ole mahdollista vahvistaa kiinnityksiä tai muita kirjauksia, jolloin valtion maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva käyttöoikeus ei voisi olla myöskään pakkotäytäntönpäannon kohteena.

Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti pääosa rakentamattomasta valtion maa- ja vesiomaisuudesta on keskitetty Metsähallitukselle. Valtion maa- ja vesiomaisuutta keskittämällä ja siten valtion konserniohjausta tehostamalla on saavutettu merkittäviä taloudellisia hyötyjä muun muassa synergia- ja mittakaavaetuina. Valtion eri virastoilla ja laitoksilla on kuitenkin edelleen omistajahallinnassaan merkittävä määrä valtion omistamaa kiinteistövarallisuutta, jonka keskittämistä tullaan jatkamaan. Valtion haltijavirastoilla voi jatkossa olla omistajahallinnassaan valtion kiinteistövarallisuutta vain, jos se on virastojen toiminnan kannalta välttämätöntä, eikä omaisuuden keskittämisellä ole saavutettavissa valtion kokonaisedun kannalta hyötyä. Myös valtiolle perintönä tulleita kiinteistöjä siirretään Metsähallituksen hallintaan. Tarkoitus on, että Metsähallitukselle tulevaisuudessa siirrettävän valtion kiinteistövarallisuuden osalta metsätalouden harjoittamiseen tarkoitettut alueet pysytettäisiin metsätalouksikäytössä. Tämän mahdollistamiseksi ehdotetaan luovutusvaltuutta koskevaan säännökseen muotoilua, jonka mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan yhtiölle oikeus metsätalouden harjoittamiseen myös Metsähallituksen hallintaan myöhemmin osoitettavan maa- ja vesiomaisuuden osalta. Ehdotetun säännöksen nojalla valtioneuvosto voisi luovutettavaa käyttöoikeutta ja sen arvoa sekä ehtoja päättäessään valtuuttaa maa- ja metsätalousministeriön täydentämään sopimusta hallinnansiirtoina Metsähallitukselle siirrettävien alueiden osalta.

Luovutettavalla Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnalla tarkoitettaisiin kaikkia Metsätalous-tulosalueen muodostamaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvia varoja, Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta lukuun ottamatta sekä velkoja ja varauksia. Siirrettävät varat muodostuisivat lähinnä puutavaran ja energiapuun toimitussopimuksiin perustuvista saamisista, vaihto-omaisuudesta sekä käyttöomaisuudesta. Vaihto-omaisuus sisältää lähinnä puutavaravarastot. Velat sisältäisivät siirtyviin varoihin kohdistuvia urakointimaksuja, vastaanottavaan yhtiöön siirtyvään henkilöstöön kohdistuvista palkoista, vuosilomapalkoista ja eläkevastuista muodostuvia siirtovelkoja sekä siirrettävään toimintaan kohdistuvia ostovelkoja ja maksuunpantuja veroja. Yhtiölle siirrettäisiin kohtuullista käyttöpääomaa vastaava määrä rahoitusomaisuutta.

Tarkoitus on, että luovutusvaltuus kattaisi kokonaisuudessaan Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan ja Metsätalous-tulosalueelle kohdennettavissa olevat liikelaitoksen varat ja velat. Luovutusvaltuuden perusteella valtioneuvosto määräisi luovutettavasta omaisuudesta ja sen arvoista sekä ehdoista, joilla luovutus tapahtuu. Tarkoitus on, että siirtopäätöksen yhteydessä valtioneuvosto valtuuttaisi maa- ja metsätalousministeriön hoitamaan luovutukseen liittyvät sellaiset järjestelyt, jotka eivät kuuluisi Metsähallitukselle.

3 §. Luovutuksen ehdot. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu.

Luovutus tapahtuisi valtioneuvoston valtuutuksen perusteella erillisellä luovutuskirjalla, jossa luovutettava varallisuus yksilöidään riittävällä tarkkuudella. Luovutus tehtäisiin lain vahvistamisen jälkeen 8 §:n 3 momentin mukaisesti ja tulisi voimaan lain voimaantulon kanssa samanaikaisesti. Luovutuksen yhteydessä valtioneuvosto päättäisi myös metsätalouden harjoittamista koskevan siirtokelvottoman oikeuden ehdot. Valtioneuvosto määräisi myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan metsätalouden harjoittamista koskevaa oikeutta luovutettaessa valtioneuvoston tulisi huolehtia, että metsähallituslain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen yleisten ja muiden yhteiskunnallisten veloitteiden toteuttaminen turvataan ja että Metsähallituksen hyväksymiä luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan. Edellä todettujen suunnitelmien noudattamisesta ja Metsähallitusta koskevien yhteiskunnallisten veloitteiden toteutumisesta tulisi huolehtia myös käyttöoikeuden ehtoja tarkistettaessa.

Perustettavalle valtion metsätalousosakeyhtiölle annettavasta yksinoikeudesta metsätalouden harjoittamiseen perittävän vastikkeen tulee olla käypä, jotta yhtiö ei saisi perusteetonta etua, joka voitaisiin katsoa kielletyksi valtion tueksi.

Käyttöoikeuskorvaus perustuisi yhtiön käyttöön yksinoikeudella annetun maa- ja vesiomaisuuden metsätaloudelliseen tuottoarvoon ja omaisuudelle asetettavaan tuottovaatimukseen. Metsien käyttörajoitukset, jotka perustuvat Metsähallitukselle laissa säädettäviin yhteiskunnallisiin veloitteisiin, on tarkoitus ottaa huomioon metsien tuottoarvoon perustuva tasearvoa alentavina tekijöinä liikelaitoksen tasetta määritettäessä. Valtion metsätalousosakeyhtiöltä edellytettävät normaalia metsätaloustoimintaa laajemmat tehtävät otetaan huomioon liikelaitoksen omaisuudelle asetettavaa tuottovaatimusta alentavina tekijöinä.

Yhtiöön sijoitettua pääomaa koskeva tuottovaatimus asetettaisiin sellaiseksi, että se vastaisi samalla toimialalla toimiville muille yrityksille asetettuja sijoitetun pääoman tuottovaatimuksia.

Käyttöoikeussopimuksen kohteena olevan omaisuuden tuottovaatimus olisi nykyisillä tasearvoilla laskien noin 5 prosenttia. Kun otetaan huomioon valtion metsätalousosakeyhtiön toimialan luonne, käyttöoikeussopimuksesta perittävä vastike on tarkoitus asettaa noin 90 prosentin tasolle tuottovaatimuksesta. Kun taseen arvo tarkistetaan Metsähallituksen avaavan taseen muodostamisen yhteydessä, tarkistetaan tuottovaatimus sitä vastaavaksi. Jatkovalmistelussa tarkentuva vuotuinen käyttöoikeudesta liikelaitokselle maksettava vastike olisi noin 80 miljoonan euron luokkaa.

Tarkoitus on, että käyttöoikeuskorvauksen käypä hintataso tarkistettaisiin määräajoin, esimerkiksi viiden vuoden välein. Käyttöoikeussopimuksen ehtoja voitaisiin tarkistaa myös sopimuksen tekohetkellä vallinneiden olosuhteiden merkittävässä muutostilanteissa. Merkittävinä muutoksina voitaisiin pitää esimerkiksi valtion omaisuudelle asetetun tuottovaatimuksen muutosta, päätöstä, jolla eduskunnan ja ohjaavien ministeriöiden päätöksiin perustuen merkittävästi muutettaisiin Metsähallitusta koskevien yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttamista sekä merkittäviä ja ennakoimattomia muutoksia metsätalouden harjoittamisedellytyksissä. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvosto määräisi, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiön osakkeita vastaan. Luovutus tehtäisiin ns. apportiomaisuuden luovutuksena perustettavaan osakeyhtiöön, mitä vastaan valtio merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet.

4 §. *Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa.* Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin ja siihen liittyvän metsätalouseliketoiminnan yhtiöittämissä keskeisenä tavoitteena on valtion maa- ja vesiomaisuuden omistajahallinnan ja metsätalouseliketoiminnan eriyttäminen Metsähallituskonsernin toiminnalle aiheutuvien haittojen pysyttäminen kohtuullisella tasolla. Kun otetaan huomioon perustettavan yhtiön harjoittaman metsätalouden laajuus ja valtion maa- ja vesiomaisuuden käyttöön kohdistuvat yhteiskunnalliset velvoitteet, yhtiön metsätaloustoimenpiteiden suorittaminen kustannustehokkaasti edellyttää rajoitettua kelpoisuutta lähtökohdaisesti maanomistajalle kuuluvien, metsätalouteen liittyvien rutiiniluonteisten määräämistöiden tekemiseen. Kelpoisuus voisi perustua Metsähallituksen erikseen antamaan valtuutukseen taikka lakitasoisiiin säännöksiin. Metsähallituskonsernin toiminnan joustavoittamiseksi ja perustettavan yhtiön toiminnan turvaamiseksi lain 4 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset yhtiön oikeudesta edustaa valtiota eräissä metsätalouteen liittyvissä toimitissa. Oikeus rajattaisiin koskemaan vain sellaisia valtion alueita, joilla yhtiö voisi valtioneuvoston myöntämän luvan perusteella harjoittaa metsätaloutta. Perustuslain 92 §:n 2 momenttiin kytkeytyvien valtiosääntöoikeudellisten syiden vuoksi yhtiölle ei osoitettaisi toimivaltaa asioissa, jotka kuuluvat omistusoikeuden ydinalueelle.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta, kun Metsähallitusta kuullaan hankkeen tai toimenpiteen toteuttajan naapurimaanomistajana. Naapurikiinteistön kuulemista edellytetään muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaissa myönnettäessä rakennuslupaa asemakaava-alueella ja tehtäessä lain 171 §:ssä tarkoitettua poikkeamispäätöstä. Naapurin kuulemista edellytetään myös muun muassa ennen poroerotusten suorittamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta muun alueen kuin luonnonsuojelulaisissa tarkoitettun luonnonsuojelualueen ja muinaismuistolain suojelemia muinaismuistoja koskevan alueen rajankäynnissä. Rajankäynti on kiinteistöä tai muuta rekisteriyksikköä koskeva kiinteistönmääritystoimitus, jossa selvitetään ja ratkaistaan rajan paikkaa ja rajamerkkiä koskeva epäselvyys.

Pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan maanomistajana olevaa Metsähallitusta yhteismetsälaisissa tarkoitettun yhteismetsän ja yhteisaluelaisissa tarkoitettun yhteisen alueen osakaskunnan kokouksessa. Yhteismetsä on metsätalouden harjoittamista

varten perustettu oikeushenkilö. Metsähallituksen hallinnassa olevat valtion omistamat yhteismetsäosuudet liittyvät niin läheisesti perustettavan yhtiön liiketoimintaan, että olisi tarkoituksenmukaista säätää yhtiölle oikeus käyttää valtion puhevaltaa yhteismetsän osakaskunnan kokouksessa. Myös yhteisalueain mukaisen osakaskunnan tehtävät liittyvät, venevalkamaa hallinnoivaa ja yhteisen vesialueen osakaskuntaa lukuun ottamatta niin läheisesti metsätalouden harjoittamiseen, että valtion edustautumisoikeus tulisi säätää yhtiölle. Yhteisen vesialueen osakaskunnan tehtävät liittyvät suurelta osin kalastusoikeuden hallinnointiin. Kalastuslupien myöntäminen ja kalastusoikeuden hallinnointi sekä vuokraaminen ovat Metsähallitukselle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä, jotka hoidetaan Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä maanomistajalle kuuluvista luvista ja määräämistoimista, joiden osalta yhtiö voisi lain nojalla käyttää maanomistajalle kuuluvaa omistajanpuhevaltaa. Momentin 1 kohdan mukaan yhtiö olisi oikeutettu myöntämään kulkuoikeus valtion maa-alueelle, jos kulkuoikeuden merkitys olisi vähäinen. Momentin 2 kohdan mukaan yhtiö voisi myöntää myös oikeuden tilapäisesti käyttää valtion maa-alueita. Käyttöoikeuden sisältö voisi koskea hyvin monentyyppisiä asioita, kuten esimerkiksi oikeutta ottaa vettä tai varastoida puutavaraa taikka maa-aineksia. Momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitettujen oikeudet on tarpeellisia metsätaloustoimenpiteiden suorittamiseksi. Momentin 3 kohdan mukaan yhtiö voisi myöntää oikeuden rakentaa valtion maalle poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellinen laite tai rakennelma ja poronhoitolain 39 §:ssä tarkoitettu erotusaita. Poronhoitolain mukaan valtion maalle saadaan rakentaa esteaita maa- ja metsätalousministeriön ja erotusaita sen viranomaisen luvalla, jonka hallinnassa alue on. Tilapäisen poroaidan rakentamiseen ei tarvita lupaa, mutta rakentamisesta on ilmoitettava maanhaltijaviranomaiselle. Ehdotetut oikeudet ovat yhtiön toiminnan kannalta tarpeellisia, jotta yhtiö voi suunnitella ja toteuttaa metsätaloustoimenpiteet niin, että porotalouden vaatimukset tulevat riittävästi huomioiduksi.

Tällä hetkellä liikelaitoksen Metsätalous-tulosalueen henkilöstöllä on varsin laaja toimivalta myöntää metsätaloustaloudessa olevaan valtion maahan kohdistuvia käyttö- ja muita oikeuksia sekä lupia ja tehdä sopimuksia esimerkiksi maa-ainesten kotitarveotosta. Metsätalous-tulosalueen henkilöstö on voinut tehdä myös sopimuksia paikallisten matkailuyrittäjien kanssa muun muassa rakennusten, rakenteiden ja muun palveluvarustuksen käytöstä. Hakkuiden ja muiden metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa Metsähallitus on ottanut paikallisten toimijoiden näkemyksiä huomioon laajasti. Noudatettu toimintamalli on tarkoitus säilyttää myös jatkossa.

Yhtiölle lakiperusteisesti annettavien oikeuksien lisäksi on myös tarkoitus, että Metsähallitus valtuuttaisi tarkoituksenmukaisessa laajuudessa yhtiön tai sen yksittäisiä toimihenkilöitä käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvia oikeuksia. Maan myynti ja vaikutuksiltaan merkittävät vuokraukset pysytettäisiin kuitenkin edelleen liikelaitoksella.

5 §. *Vahingonkorvausvastuu valtiota edustettaessa.* Lakiehdotuksen mukaan osakeyhtiö olisi eräissä tapauksissa oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa. Osakeyhtiölain korvaussäännökset koskevat lähtökohtaisesti vain yhtiön johdon ja osakkaiden yhtiöoikeudellista vahingonkorvausvastuuta. Vahingonkorvauslaissa on rajoitettu sellaisen taloudellisen vahingon, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon (puhdas varallisuusvahinko), korvaamista. Metsähallitusta edustettaessa ja valtion puhevaltaa käytettäessä mahdollisesti aiheutuvat vahingot olisivat otaksuttavasti puhtaita varallisuusvahinkoja. Korvausvastuu ehdotetaan ratkaistavaksi siten, että osakeyhtiö vastaisi vahingosta, joka on lakisääteistä edustautumisoikeutta käytettäessä tuottamuksellisesti aiheutettu valtiolle tai muulle taholle.

6 §. *Julkisia hankintoja koskevat säännökset.* Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin mukaan hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viran-

omaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitokset sekä julkisoikeudelliset laitokset. Julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja jota rahoittaa pääasiallisesti edellä todettu hankintayksikkö tai jonka johto on edellä todetun hankintayksikön valvonnan alainen taikka jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä edellä todettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

Yleisen edun mukaisten tehtävien lisäksi julkisoikeudellinen laitos voi huolehtia myös muista tehtävistä. Merkitystä ei tältä osin ole annettava sille, onko yleisen edun mukaisten tarpeiden täyttäminen laitoksen pääasiallinen tehtävä vai vähämerkityksellinen osa laitoksen tehtävistä, jos yksikön perustamisella ja toiminnalla on kuitenkin ollut yleisen edun mukainen tarkoitus. Siten myös laitoksen kaupalliseen toimintaan liittyvät hankinnat on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti.

Julkisen edun mukaiseksi toiminnaksi on katsottu muun muassa teollisen tai kaupallisen toiminnan kehittäminen (esim. kuntien elinkeinoyhtiöt), kansanterveyden ja ympäristönsuojelun kannalta välttämättömien tehtävien hoitaminen sekä valtion institutionaaliseen toimintaan liittyvien erityistä luottamuksellisuutta ja salassapitoa edellyttävien toimintojen harjoittaminen. Suomessa toimivia julkisoikeudellisia laitoksia ovat muun muassa Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eräät yleishyödylliset yhdistykset, kuntien vuokratyöyhtiöt sekä elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi perustetut yhtiöt. Oikeuskäytännössä hankintayksikön määritelmää on sovellettu laajentavasti.

Kysymys siitä, onko Metsähallituksen metsätalousliiketoimintaa jatkamaan perustettava valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, joka saisi yksinoikeuden metsätalouden harjoittamiseen valtion omistamalla maalla hankintayksikkö, on jossain määrin tulkinnanvarainen. Kun otetaan huomioon osakeyhtiön tehtävät, sen saama rahoitus, yhtiön saama yksinoikeus ja sen merkitys yhtiön liiketoiminnalle sekä Metsähallituksen määräysvalta yhtiössä, osakeyhtiötä voidaan pitää julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettuna hankintayksikkönä. Hankintayksikköasema ehdotetaan ratkaistavaksi siten, että ehdotetun pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan osakeyhtiöön sovellettaisiin mitä julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n 1 momentissa hankintayksiköstä säädetään. Säännös merkitsisi sitä, että osakeyhtiön olisi kilpailutettava hankintansa lain menettelytapavaatimuksia noudattaen.

Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan perustettavalle Metsähallituksen tytäryhtiölle asettaa myös Euroopan Unionin lainsäädäntöä pidemmälle meneviä velvoitteita. Säännös on kilpailupoliittisesti merkittävä ja sillä turvataan osaltaan puutavaran korjuu- ja kuljetusmarkkinoiden toimintaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös yhtiön sidosyksikköasemasta suhteessa Metsähallitukseen. Momentissa ehdotetaan hankintalain soveltamisalasta poissuljettavaksi hankinnat, joita Metsähallitus tekee siihen sidossuhteessa olevalta yhtiöltä. Hankintalakia ei sovellettaisi myöskään yhtiön Metsähallitukselta tekemiin hankintoihin.

7 §. Verotus. Perustettava osakeyhtiö olisi muiden osakeyhtiöiden tapaan verotettava, ja sen katsottaisiin jatkavan Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen liiketoimintaa. Yhtiöittämisen voidaan tuloverotuksen osalta katsoa vastaavan luonteeltaan lähinnä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52 d §:ssä tarkoitettua liiketoimintasiirtoa. Osakeyhtiön liiketoimintasiirto voidaan toteuttaa lainkohdassa mainituin edellytyksin ja jatkuvuusperiaatetta noudattaen ilman välittömiä tuloveroseuraamuksia. Verotuskäytännön mukaan myös valtion

liikelaitoksen toteuttamaan siirtoon voidaan soveltaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 d §:n liiketoimintasiirtoa koskevia säännöksiä, jos mainitussa lainkohdassa säädetyt edellytykset muutoin täyttyvät. Luovutettavalla Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnalla tarkoitettaisiin Metsätalous-tulosalueen muodostamaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvia varoja, velkoja ja varauksia. Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta ei kuitenkaan siirrettäisi, vaan näihin muodostettaisiin lain 2 §:ssä tarkoitettu siirtokelvoton oikeus. Luovutus tehtäisiin niin sanottuna apportiomaisuuden luovutuksena perustettavaan osakeyhtiöön, mitä vastaan valtio merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet.

Tarkoituksena ei ole, että Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin yhteydessä aiheutuisi tuloveroseuraamuksia. Sen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että liiketoiminnan siirtämisestä ei aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia Metsähallitukselle. Metsähallituksen verotuksessa liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvan omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi luettaisiin omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa. Jatkuvuusperiaatteen mukaisesti vastaanottava yhtiö jatkaisi poistojen tekemistä samoista arvoista kuin mikä on omaisuuserien poistamaton hankintameno Metsähallituksen verotuksessa. Metsätalous-tulosalueen liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvat mahdolliset varaukset siirtyisivät vastaanottavalle yhtiölle.

Varainsiirtoverolain (931/1996) 43 §:ssä säädetään liiketoimintasiirron yhteydessä toimintaa jatkamaan perustetulle yhteisölle tapahtuvan kiinteistön tai arvopaperin luovutuksen verovapaudesta. Velvollisuus suorittaa yhtiöittämisen yhteydessä varainsiirtoveroa Metsähallitukselta perustettavalle yhtiölle siirrettävästä omaisuudesta on siten kytketty toimenpiteen luonteen tuloverotuksessa. Koska tarkoituksena ei ole, että Metsähallituksen uudelleenorganisoinnista aiheutuisi veroseuraamuksia myöskään varainsiirtoveron osalta, pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös 2 §:ssä tarkoitettujen luovutusten yhteydessä tapahtuvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusten verovapaudesta.

8 §. Vastuu sitoumuksista. Pykälän 1 momentin säännöksellä perustettavalle osakeyhtiölle siirrettäisiin vastuu Metsähallituksen tekemistä sellaisista velka-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista sitoumuksista, joihin Metsähallitus on toimintansa aikana sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja metsätalousliiketoimintaa. Osakeyhtiö vastaisi kuitenkin vain niistä Metsähallituksen velvoitteista, jotka ovat luovutuksen kohteena ja joista Metsähallitus olisi luovutushetken jälkeenkin vastannut.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion toissijaisen vastuun jatkumisesta. Koska velallinen voi vaihtua vain velkojan suostumuksella, vastaisi valtio edelleen sellaisista perustamista edeltävistä velvoitteista, joista ei toisin sovita. Säännöksellä varmistettaisiin metsätalousliiketoiminnan ja siihen liittyvien sopimusten jatkuvuus yhtiöittämisen yhteydessä.

9 §. Henkilöstön palvelussuhteet. Pykälässä olisi säännökset henkilöstön asemasta osakeyhtiön perustamisen yhteydessä. Pykälän 1 momentin nojalla yhtiöitettävissä Metsähallituksen tehtävissä lain voimaan tullessa oleva henkilöstö siirtyisi kokonaisuudessaan ilman erillistä suostumusta osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Pykälän 2 momentin mukaan määrääjäksi otetut henkilöt, jotka hoitavat yhtiöitettäviä tehtäviä, siirtyisivät vastaavaksi määrääjäksi osakeyhtiön palvelukseen.

Pykälän 3 momentin mukaan työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovellettaisiin, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsuhtesopimuksessa sovitaan.

10 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja toimenpiteistä, joihin valtioneuvosto ja Metsähallitus voisivat ryhtyä valmistellakseen osakeyhtiön perustamista. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 15.3.2016.

Lisäksi pykälään ehdotetaan säännökset toimenpiteistä, joihin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Metsähallituksessa tulisi voida tehdä tarpeellisia valmisteluja ja järjestelyjä jo ennen lain voimaantuloa. Vastaavasti valtioneuvosto voisi alkuvuonna 2016 tehdä päätöksen yhtiön perustamisesta, merkitä yhtiön osakkeet, määrätä luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä määrätä luovutuksen ehdoista ja muista järjestelyistä. Selvyyden vuoksi todettaisiin, että ennen lain voimaantuloa tehtävään luovutukseen sovellettaisiin myös 7 §:ssä säädettyä verovapautta.

1.3 Kalastuslaki

45 §. Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueella. Vuoden 2016 alusta voimaan tulevan kalastuslain 45 §:n 1 momentin mukaan valtiolle kuuluvalla vesialueella kalastuslain 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 20 §:ssä tarkoitetulta neuvottelukunnalta. Metsähallituksen yhteyteen esitetään asetettavaksi kuntakohtaiset neuvottelukunnat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueille. Kalastuslain 45 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että säännöksessä viitataan Metsähallituksesta annettavan uuden lain mukaisiin neuvottelukuntiin.

1.4 Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta

1 §. Lain soveltamisala. Luovutuslaissa säädetään valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta ja valtion maaomaisuuden vuokraamisesta sekä erityisten oikeuksien myöntämisestä. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/1987) tarkoitettuja liikelaitoksia. Laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja, jollei rahastoista toisin säädetä. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.5 Laki valtion talousarviosta

4 §. Liikelaitosten budjetointi. Perustuslain 84 §:n 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään. Valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n mukaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisen liikelaitoksen tulot ja menot jätetään valtion talousarvion ulkopuolelle sen mukaan kuin mainitussa laissa säädetään. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se vastaisi perustuslaissa käytettyä muotoilua.

1.6 Kaupparekisterilaki

3 §. Kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentissa säädetään tahoista, jotka ovat velvollisia tekemään rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkitsemistä varten perusilmoituksen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään avoin yhtiö, kom-

mandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu liikelaitos sekä asumisoikeusyhdistys. Vuoden 1987 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1185/2002, joka puolestaan on kumottu lailla 1062/2010. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.7 Laki kasvinterveyden suojelemisesta

31 §. Korvauksen epääminen. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 31 §:n 3 momentin mukaan lain 30 ja 30 a §:ssä tarkoitettuun korvaukseen oikeutettuja ovat valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.8 Maantielaki

84 §. Korvauksettomat luovutukset. Maantielain (503/2005) 84 §:ssä säädetään luovutuksista, joiden osalta tienpitäjä ei ole velvollinen maksamaan korvausta. Pykälän 1 momentin mukaan valtiolla ei ole oikeutta maantielaisissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 1 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.9 Ratalaki

74 §. Korvauksettomat luovutukset. Ratalain (110/2007) 74 §:ssä säädetään luovutuksista, joiden osalta Liikennevirasto ei ole velvollinen maksamaan korvausta. Pykälän mukaan valtiolla ei ole oikeutta ratalaisissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.10 Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista

2 §. Hankintayksikkö. Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset ja liikelaitokset, evankelis-

luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset sekä julkisoikeudelliset laitokset. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.11 Laki julkisista hankinnoista

6 §. *Hankintayksiköt.* Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta hankintayksiköltä. Vuoden 2002 laki valtion liikelaitoksista on kumottu valtion liikelaitoksista annetulla lailla 1062/2010. Metsähallitus on valtion liikelaitos, johon sovelletaan mainittua vuoden 2002 lakia. Metsähallitus esitetään organisoitavaksi siten, että se olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.12 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista

4 §. *Hankintayksiköt.* Julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n mukaan laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaiset liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) 5 §:n mukaiset hankintayksiköt. Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 2 kohtaa ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

1.13 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

12 §. *Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus.* Lain 12 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010). Metsähallitus olisi ehdotettavalla Metsähallituksesta annettavalla lailla perustettava valtion liikelaitos, johon ei sovellettaisi vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin yleisesti valtion liikelaitoksiin ilman mainintaa valtion liikelaitoksia koskevasta laista.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettu laki Metsähallituksesta sisältää useita valtuussäännöksiä valtioneuvoston asetuksen antamiseen. Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävyydestä. Lakiehdotuksen 27 §:n mukaan valtioneuvoston ase-

tuksella säädettäisiin myös Metsähallituksen oikeudesta ottaa lainaa, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista, liiketoiminnassa käytettävien vakuuksien käyttämisestä ja laadusta sekä takausmaksun määräytymisestä ja perimisestä. Lakiehdotuksen 33 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä tilinpäätöksen vahvistamisesta. Säännöksen mukaan Valtiokonttori voisi tarvittaessa antaa määräyksiä ja ohjeita erillisestä tilinpäätöksestä sekä tietojen antamisesta hallituksen vuosikertomuksen kokoamista varten. Lakiehdotuksen 39 §:n mukaan tarkemmat säännökset Metsähallituksen yhteyteen asetettavien neuvotelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen 43 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Metsähallituksen ensimmäisestä tilikaudesta ja sitä koskevasta kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista. Ehdotetun metsähallituslain 10 §:n mukaan Metsähallituksen liikelaitostehtävien organisaatiosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella tai määrättäisiin työjärjestyksessä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 15 päivänä maaliskuuta 2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1 Metsähallituksen liikelaitosmalli

Perustuslain 84 §:n 4 momentti sisältää perussäännökset valtion liikelaitoksista. Mainitun momentin mukaan valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden yleisistä perusteista säädetään lailla. Liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään. Tämä perustuslain säännös luo mahdollisuuden liikelaitosten nettobudjetointiin. Lisäksi perustuslain 84 §:n 4 momentin viimeisen virkkeen mukaan eduskunta hyväksyy talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitosten keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Tämä säännös antaa eduskunnalle toimivallan tehdä erityisiä, liikelaitosten palvelu- ja toimintatavoitteita koskevia päätöksiä talousarviopäätöksen yhteydessä.

Perustuslain 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu laki, jolla valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden perusteista on tällä hetkellä säädetty, on vuoden 2010 laki valtion liikelaitoksista. Mainittu vuoden 2010 liikelaitoslaki ei koske Metsähallitusta. Vuoden 2010 liikelaitoslain mukaan valtion liikelaitokset ovat valtionhallinnolle sisäisiä palveluja tuottavia laitoksia. Ne eivät hoida julkisia hallintotehtäviä, eikä niitä voida rahoittaa valtion talousarviosta. Uusi laki valtion liikelaitoksista poikkeaa siten olennaisesti aikaisemmasta valtion liikelaitosmallista. Vuoden 2010 liikelaitoslain 21 §:n siirtymäsäännösten mukaan Metsähallitukseen sovelletaan kumotua vuoden 2002 valtion liikelaitoslakia, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Perustuslain 84 §:n 4 momentissa ei oteta kantaa siihen, säädetäänkö liikelaitoksista yleislaila, erityislaila vai sekä yleislaila että erityislaeilla. Vuoden 2010 liikelaitoslaki on tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä käsitelty laki, josta voidaan poiketa myöhemmällä samassa järjestyksessä käsiteltävällä lailla. Metsähallitusta koskien ei ole tarkoitus poiketa vuoden 2010 liikelaitoslaista vaan säätää kokonaan uusi laki Metsähallituksesta ja sen liikelaitosmuodosta. Tämä merkitsee valtiosääntöoikeudellisesti Metsähallituksen uudelleenorganisoinnin kannalta sitä, että Metsähallitusta koskevaan uuteen lakiin on otettava tarpeelliset säännökset liikelaitoksen toiminnan ja talouden yleisistä perusteista.

Metsähallituksen nykyisiin tehtäviin kuuluu lain mukaan sekä julkisia hallintotehtäviä että liiketoimintaa. Näitä tehtäviä koskeva sääntely on säädetty aikanaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 38/2004 vp, PeVL 47/2004 vp). Metsähallituksen liiketoimintaa harjoitetaan nykyisin myös Metsähallituksen tytäryhtiöissä liikelaitoskonsernia koskevien kumotun liikelaitoslain säännösten mukaisesti. Konsernimallia ja liiketoimintojen yhtiöittämistä tytäryhtiöihin on noudatettu myös eräissä muissa liikelaitoksissa.

Metsähallituksen uudelleenorganisoinnissa sen tehtävät säilyisivät sinänsä nykyisellään, mutta liiketoimintatehtävät organisoitaisiin osittain uudella tavalla. Uudistuksessa on tarkoitus yhtiöittää Metsähallituksen liiketoiminnot, jotta ne täyttäisivät unionin kilpailusääntelyn edellyttämät vaatimukset. Kaavaillun mallin mukaan erityisliikelaitos vastaisi liikelaitoskonserniin kuuluvien, valtion omistuksessa olevien tytäryhtiöiden omistajaohjauksesta. Perustuslain 84 §:n 4 momentti ei sulje pois mahdollisuutta, että liikelaitos harjoittaa liiketoimintaa tytäryhtiöiden välityksellä. Vuoden 2002 liikelaitoslaki lähti tytäryhtiöiden perustamismahdollisuudesta ja siitä ajatuksesta, että tytäryhtiöt otetaan huomioon, kun arvioidaan laitoksen liiketoiminnallista luonnetta. Jos liikelaitos harjoittaa liiketoimintaa tytäryhtiöiden välityksellä, olennaista on, että liikelaitoskonserni kokonaisuutena arvioiden täyttää liiketoiminnan tunnusmerkit, jotka voidaan kiinnittää markkinaehtoisuuteen ja liiketaloudellisten periaatteiden noudattamiseen. Tällainen organisaatiomalli ei poikkea sillä tavoin olennaisesti aikaisemmasta liikelaitosmallista, että perustuslaista voitaisiin katsoa asettuvan esteitä järjestelylle. Metsähallituksen organisoinnille erityisliikelaitokseksi, jossa avoimilla markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa harjoitetaan tytäryhtiömuodossa, ei siten ole nähtävissä estettä perustuslain 84 §:n 4 momentin kannalta.

4.2 Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön asema

Ehdotetun metsähallituslain 15 §:n mukaan Metsähallituksessa on julkisten hallintotehtävien hoitamista varten erillinen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö, jonka päällikkönä toimisi luontopalvelujohtaja. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät luettelaa ehdotuksen 5 §:ssä lähinnä viittauksina muihin lakeihin. Metsähallitukselle säädetty julkiset hallintotehtävät säilyisivät asiallisesti ennallaan. Yksiköllä on ehdotetun metsähallituslain 28 §:n mukaan oma rahoitus valtion budjetissa. Ehdotetun lain 5, 25 ja 26 §:n mukaan julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellinen omaisuus eriytettäisiin voiton tuloutuksen perusteena olevasta omaisuudesta eikä sillä olisi tuottovelvoitetta. Ratkaisuvallasta on säädetty ehdotuksen 18 §:ssä. Julkisten hallintotehtävien hoito olisi eriytetty Metsähallituksen hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallasta. Maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö ohjaisivat ja valvoisivat 19 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla toimialojensa osalta julkisten tehtävien hoitoa samalla tavoin kuin muitakin alaisiaan virastoja ja laitoksia. Valtioneuvosto- ja ministeriötasolle kuuluisivat myös yksikön päällikön sekä metsästyttä, kalastusta ja erävalvontaa koskevia julkisia hallintotehtäviä hoitavan erätalousjohtajan nimitys- ja irtisanomisvalta sekä heitä koskevat muut virkamiesoikeudelliset asiat. Julkista valtaa käyttävien henkilöiden palvelussuhde olisi virkasuhde, ja he toimisivat virkavastuulla, joten he vastaavat virkatoimiensa lainmukaisuudesta perustuslain 118 §:n mukaisesti. Lisäksi ehdotuksen 20 §:ssä säädetään virkavastuulla aiheutetun vahingon korvaamisesta. Päätöksistä on muutoksenhakumahdollisuus viime kädessä tuomioistuimeen 21 ja 22 §:n mukaisesti, joten oikeusturvaa koskevissa järjestelyissä ei ole ministeriöiden alaisista muista valtion virastoista tai laitoksista poikkeavia piirteitä. Perustuslain 21 §:n oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat julkisten hallintotehtävien hoitoa.

Virkamiestehtävien osoittaminen Metsähallituksen yhteydessä toimivaan liikelaitoksesta erilliseen ja riippumattomaan viranomaisyksikköön on perustuslakivaliokunnan mukaan tapa lail-

la organisoida virkamieshallintoa (PeVL 38/2004 vp). Järjestelyssä ei ole perustuslain kannalta huomauttamista.

4.3 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Ehdotetun metsähallituslain 18 §:n 2 momentin mukaan maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitetuille luville tai päätöksille voidaan vahvistaa aluekohtaiset kiintiöt. Säännöstä koskevien perustelujen mukaan kiintiötä vahvistettaessa tulee soveltuvin osin ottaa huomioon saamelaisten ja paikallisten asukkaiden perinteiset oikeudet elinkeinon harjoittamiseen sekä erityisperusteiset oikeudet samoin kuin kuntalaisten lakiin perustuvat kalastus- ja metsästysoikeudet.

Lakiehdotuksen mukaan luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja voivat kiintiöiden puitteissa siirtää yksittäisiä lupia koskevaa päätösvaltaa Metsähallituksen muulle virkamiehelle tai toimihenkilölle tai sellaiselle ulkopuoliselle yhteisölle, jota riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana. Ehdotettu menettely vastaa voimassa olevaa metsähallituslakia. Päätösvallan siirtämisestä on arvioitava perustuslain 124 §:n valossa. Sen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon takeita. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan myönnettäessä lupia kiintiön puitteissa sovellettaisiin, mitä hallintolaisissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, kielilaisissa ja saamen kielilaisissa säädetään. Lisäksi Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Kiintiöiden puitteissa myönnettävät luvat ovat rutiininomaisia lupia, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä, joten niiden myöntäminen sopii myös muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Säännösehdotukset vastaavat voimassa olevia, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä säännöksiä (PeVL 47/2004 vp).

4.4 Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttaminen

Perustuslain 92 §:n 2 momentin mukaan valtion kiinteää omaisuutta voidaan luovuttaa vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Valtion kiinteän omaisuuden luovuttamista sääntelee nykyään laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (luovutuslaki). Luovutuslain 1 §:n 2 momentin mukaan laki koskee myös valtion virastoja ja laitoksia sekä kumotussa valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/1987) tarkoitettuja liikelaitoksia. Lain on tulkittu koskevan myös vuoden 2002 liikelaitoslain mukaisia liikelaitoksia.

Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista koskeva päätösvalta määräytyy luovutuslain 6 §:n mukaan. Valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen kohdistuvaa päätösvaltaa voidaan pitää lähinnä valtion kiinteään omaisuuteen kohdistuvana varallisuusosoikeudellisena päätöksentekona, jolla turvataan eduskunnan budjettivalta. Päätösvallan käytön kohteena ei ole valtiolle kuuluva julkinen valta tai julkisoikeudelliset tehtävät vaan valtion varallisuuteen kuuluva kiinteä omaisuus.

Luovutuslain pääsääntö on, että valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta päättää valtioneuvosto. Ministeriö päättää kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta hallinnonalallaan ja liikelaitos hallinnassaan olevan omaisuuden osalta, jos kiinteistövarallisuuden käypä hinta on enintään 5 miljoonaa euroa. Eduskunta päättää yli 10 miljoonan euron arvoisen omaisuuden luovuttamisesta.

vuttamisesta. Luovutuslaissa luovuttamisella tarkoitetaan myyntiä, vaihtoa tai muuta omistusoikeuden luovuttamista. Luovutuslakiin on otettu säännökset myös kiinteistövarallisuuden vuokraamisesta ja erityisten oikeuksien myöntämisestä.

Ehdotetun valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavan lain 2 §:n mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan perustettavalle osakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen ja Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta. Oikeus metsätalouden harjoittamiseen pitäisi sisällään maanomistajalle kuuluvan oikeuden suorittaa metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä sopimuksen kohteena olevalla alueella. Lähtökohtaisesti osakeyhtiö voisi saamansa oikeuden nojalla toteuttaa hakkuita ja myydä puutavaraa tai puutavaran hakkuuoikeuksia, hakkuutähteitä ja kantoja sekä toteuttaa muita metsätalouteen kuuluvia toimenpiteitä. Metsätalousliiketoiminnan siirtoon sisältyisi Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen hallinnassa olevia toimitiloja, varastoja ja muita sen kaltaisia liiketoiminnan harjoittamisessa käytettyjä rakennuksia, joiden omistaminen on kytketty asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden omistukseen.

Luovutuslain 3 §:ssä tarkoitetaan valtion kiinteistövarallisuudella valtion omistamia kiinteistöjä, muita rekisteriyksikköjä ja maa- ja vesialueita sekä osuutta niihin (valtion maaomaisuus), valtion omistamia rakennuksia ja näiden osuuksia, valtion omistamia asunto-osakeyhtiöiden osakkeita ja osakkeita sellaisissa yhtiöissä, joiden pääasiallisena tarkoituksena on kiinteän omaisuuden omistaminen tai hallinta sekä valtiolle kuuluvia erityisiä oikeuksia. Säännöksessä luovuttamisella tarkoitetaan myyntiä, vaihtoa tai muuta omistusoikeuden luovuttamista.

Oikeus metsätalouden harjoittamiseen on omistusoikeutta suppeampi oikeus. Kun esitetty metsätalouden harjoittamista koskeva oikeus sisältäisi oikeuden hakata kasva puusto, sen voidaan katsoa rinnastuvan luovutuslain 3 §:ssä tarkoitettuun erityiseen oikeuteen. Luovutuslain 4 §:n 2 momentin mukaan kiinteistövarallisuutta, jonka käypä hinta on yli kymmenen miljoonaa euroa, ei saa luovuttaa mainitun lain nojalla. Koska luovutettavan metsätalouden harjoittamista koskevan oikeuden sekä yhtiölle siirrettävien toimitilojen arvo on selvästi yli 10 miljoonaa euroa, luovuttamisesta päättää eduskunta perustuslain 92 §:n mukaisesti antamalla luovutukseen suostumuksensa tai sen mukaan kuin lailla säädetään.

4.5 Valtion kiinteistövarallisuutta koskevan toimivallan delegointi

Perustuslain ja luovutuslain lähtökohtana on, että merkittävät kiinteän omaisuuden luovutukset edellyttävät eduskunnan suostumusta. Luovutuslailla on kiinteän omaisuuden luovutustoimivaltaa osoitettu valtio-oikeushenkilön sisällä valtioneuvostolle, ministeriöille ja liikelaitoksille. Perustuslain 92 §:n 2 momentin lähtökohtana on, että valtion maaomaisuuden luovuttamisesta päättää valtio-oikeushenkilöön kuuluva toimielin.

Esitykseen sisältyvän valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:n mukaan perustettava osakeyhtiö saisi rajoitetun oikeuden edustaa Metsähallitusta valtion maan haltijana. Edustamisoikeus koskisi vain sellaisia alueita, joilla yhtiöllä olisi valtioneuvoston myöntämä oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Lakiin perustuva oikeus valtion edustamiseen koskisi vain rutiiniluonteisia toimia ja se olisi tarpeellinen Metsähallituskonsernin kannattavuuden ja Metsähallituskonsernissa harjoitettavan metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Esitetyn säännöksen mukaan yhtiö olisi oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään sille kuuluvaa oikeutta maanomistajana kuultaessa lainsäädäntöön perustuen naapurua tai naapurikiinteistön omistajaa. Yhtiö voisi myös edustaa Metsähallitusta ja käyttää omistajalle kuuluvaa puhevaltaa muun alueen kuin luonnonsuojelualueen rajankäynnissä, yhteismetsän ja yhteisen alueen osakaskunnan kokouksessa sekä yksityistien tieosakkaana.

Yhtiölle annettaisiin myös oikeus Metsähallituksen puolesta myöntää valtion maalle vähäisenä pidettävä kulkuoikeus ja valtion maata koskeva tilapäinen käyttöoikeus sekä oikeus rakentaa poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellinen laite tai rakennelma ja porojen erotusaita.

Valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:ssä yhtiölle esitetyillä toimivaltuuksilla ei heikennetä valtion maanomistuksen arvoa. Yhtiölle esitetyt oikeudet liittyvät kiinteästi metsätalouden harjoittamiseen valtion maalla. Jos perustetavalle yhtiölle ei anneta esitettyä oikeutta edustaa Metsähallitusta ja Metsähallituksen puolesta suorittaa laissa todettuja määräamistoisimia, liikelaitoksessa joudutaan hoitamaan huomattavasti metsätalouden harjoittamiseen liittyviä tehtäviä.

Esitetyssä valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettavan lain 4 §:ssä osoitettaisiin yhtiölle kelpoisuus käyttää valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa vain vähäisissä asioissa, jotka eivät koske perustuslain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtion kiinteän omaisuuden luovuttamista. Esityksellä ei myöskään loukattaisi eduskunnan budjettivaltaa.

Koska esitys sivuaa useissa kohdissa perustuslakia, hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Metsähallituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Metsähallituksesta. Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriön ohjaustehtävistä säädetään 9 §:ssä.

Metsähallituksen erävalvonnasta säädetään erikseen lailla.

2 luku

Metsähallituksen tehtävät

2 §

Metsähallituksen yleistehtävä

Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulee toimia tuloksellisesti.

Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa tässä laissa säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa ja hoitaa sille säädettyjä valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyviä julkisia hallintotehtäviä.

Metsähallitus toimii liiketaloudellisten periaatteiden sekä eduskunnan sille hyväksymien palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden mukaisesti.

3 §

Liiketoiminnan toimiala

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Tässä tarkoituksessa Metsähallitus:

- 1) harjoittaa metsätaloutta ja toimittaa puutavaraa asiakkaille;

- 2) harjoittaa maa-ainesliiketoimintaa;
- 3) harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa vuokraus- ja myyntitoimintaa; ja
- 4) harjoittaa maa- ja vesialueita koskevaa hanke- ja kehitystoimintaa.

Metsähallitus saa lisäksi harjoittaa siemen- ja taimituotantoa sekä muuta sen toimialaan kuuluvaa maa- ja vesiomaisuuden taloudellista hyödyntämistä.

Metsätaloutta Metsähallitus harjoittaa valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetussa laissa (/) tarkoitetussa osakeyhtiössä.

Metsähallitus vastaa tytär- ja osakkuusyhtiöidensä omistajaohjauksesta siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun (1368/2007) 6 §:ssä säädetään.

4 §

Metsähallituskonserni

Metsähallituksella voi olla sen liiketoimintaan tai sille osoitettujen julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvässä yhdessä tai useammassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä kirjainpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Yritykset, joissa Metsähallituksella on määräysvalta, ovat Metsähallituksen tytäryrityksiä. Metsähallitus ja sen tytäryritykset muodostavat Metsähallituskonsernin.

Jos tytäryrityksen osakkeiden arvo on huomattava tai Metsähallituksen ja tytäryrityksen yhtiösuhdetta on muuten pidettävä merkittävänä, tytäryhtiöiden perustamiseen, tytäryrityksen osakkeiden hankintaan ja luovutukseen tarvitaan valtioneuvoston lupa. Valtioneuvoston lupa tarvitaan myös, jos on kysymys vastaavanlaisesta merkittävän osakkuuden tai jäsenyyden hankinnasta tai luovutuksesta muussa yrityksessä kuin tytäryrityksessä. Kiinteistövarallisuuden luovuttamisessa noudatetaan kuitenkin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettua lakia (973/2002).

Metsähallitus ja sen metsätalousliiketoimintaa harjoittava tytäryritys ovat toisiinsa nähden julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 10 §:ssä tarkoitettu sidossuhteessa. Metsähallitus ja sen tytäryritys voivat ostaa suoraan toisiltaan palveluja.

Metsähallitus ei saa antaa tytäryritykselleen konserniavustusta.

Tarkempia säännöksiä Metsähallituksen tytäryritysten liiketoiminnan liittymisestä Metsähallituksen liiketoimintaan, tytäryritysten osakkeiden arvon huomattavuudesta sekä Metsähallituksen ja tytäryritysten yhtiösuhteen merkittävydestä annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallitus hoitaa ja käyttää sen hallinnassa julkisten hallintotehtävien hoitamista varten olevaa maa- ja vesiomaisuutta. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettulla valtion maa- ja vesiomaisuudella ei ole tuottovaatimusta.

Metsähallitus hoitaa sille laissa säädetyt julkiset hallintotehtävät, joita ovat:

1) luonnonsuojelulaissa (1096/1996) sekä sen ja vuoden 1923 luonnonsuojelulain (71/1923) nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita koskeviin säädöksiin perustuvat tehtävät, muut luontotyyppien ja lajien suojeluun liittyvät tehtävät sekä luonnonsuojelualueiden hankinta;

2) erämaalaissa (62/1991), kalastuslaissa (379/2015), kolttalaissa (253/1995), maastoliikennelaissa (1710/1995), metsästyslaissa (615/1993), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004), pelastuslaissa (379/2011), poronhoitolaissa (848/1990), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetussa laissa (986/2011) ja ulkoilulaissa (606/1973) säädetyt tehtävät;

- 3) luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen sekä kulttuuriomaisuuden vaaliminen;
- 4) riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsästys- ja kalastuslupien myöntäminen;
- 5) Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettu erävalvonta;
- 6) metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät.

3 luku

Toimintaa koskevat velvoitteet

6 §

Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet

Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien, meren ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoito-laissa tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään.

Metsähallitus varautuu hoitamaan tehtäviään myös poikkeusoloissa noudattaen maa- ja metsätalousministeriön ja puolustuskiinteistöjen osalta puolustusministeriön määräyksiä. Metsähallitus noudattaa lisäksi puolustuskiinteistöjen ja niiden tilapalvelujen osalta puolustusministeriön turvallisuusmääräyksiä.

Metsähallitus antaa pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautuu omatoimisesti metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan hallinnassaan olevilla valtion maila yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hoito otetaan huomioon Metsähallituksen tulostavoitetta asetettaessa.

7 §

Muut yhteiskunnalliset velvoitteet

Metsähallituksen toiminnassa otetaan huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet.

4 luku

Metsähallituksen ohjaus

8 §

Eduskunnan ja valtioneuvoston ohjaustoimivalta

Valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta:

- 1) hyväksyy Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet;

2) hyväksyy Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen peruspääoman korottamiseen;

3) antaa Metsähallitukselle suostumuksen ottaa liiketoimintansa rahoittamiseksi lainaa;

4) hyväksyy Metsähallituksen liiketoiminnan osalta tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille.

Valtioneuvosto antaa tarvittaessa yleisiä määräyksiä Metsähallituksen toiminnasta ja taloudesta.

9 §

Ministeriön ohjaustoimivalta

Maa- ja metsätalousministeriö tulosohjaa Metsähallitusta. Ympäristöministeriö tulosohjaa Metsähallitusta ministeriön ohjausvastuulle säädettyjen 5 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien hoidossa.

Eduskunnan päätettyä valtion talousarviosta asianomainen ministeriö päättää Metsähallituksen palvelutavoitteista ja muista toimintatavoitteista, Metsähallituksen tulostavoitteesta ja tuloutustavoitteesta sekä tarvittaessa peruspääoman muutosta koskevan eduskunnan päätöksen toimeenpanosta. Tulostavoite on asetettava niin, että Metsähallitus voi saavuttaa 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua, liiketaloudellisesti kannattavat palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ministeriö päättää 28 §:ssä tarkoitettua määrärahan käyttämisestä ja sen maksamisesta.

5 luku

Metsähallituksen organisaatio ja hallinto

10 §

Metsähallituksen organisaatio

Metsähallituksessa on hallitus ja toimitusjohtaja sekä erillinen julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö.

Metsähallituksessa on muita yksiköitä ja toimintoja sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään tai työjärjestyksessä määrätään.

11 §

Hallitus

Metsähallituksella on hallitus, jossa on enintään kahdeksan jäsentä.

Valtioneuvosto nimittää hallituksen jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Hallituksen jäsenen tulee olla kilpailutilanteen edellyttämällä tavalla riippumaton. Vähintään yhden hallituksen jäsenen tulee edustaa Metsähallituskonsernin henkilöstöä. Henkilöstöä edustavan jäsenen tulee olla Metsähallituksen tai sen tytäryhtiön palveluksessa. Metsähallituksen toimitusjohtaja ei voi toimia hallituksen jäsenenä.

Hallituksen jäsenen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 4 §:ssä säädetään osakeyhtiön hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja 10 §:n 1 momentissa kelpoisuudesta.

Valtioneuvosto vapauttaa hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään.

12 §

Hallituksen tehtävät

Hallitus ohjaa ja valvoo Metsähallituksen toimintaa. Hallitus huolehtii Metsähallituksen strategisesta johtamisesta, hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Lisäksi hallitus huolehtii siitä, että Metsähallituksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty sekä erityisesti siitä, että Metsähallitus toimii eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti.

Hallituksen tehtävänä on:

- 1) tehdä esitys Metsähallitusta koskevaksi talousarvioehdotukseksi sekä siihen liittyvä esitys Metsähallituksen seuraavan vuoden palvelutavoitteiksi ja muiksi toimintatavoitteiksi sekä tulostavoitteiksi ja tuloutustavoitteiksi;
- 2) päättää Metsähallituksen toiminnan kehittämisestä eduskunnan ja ministeriön asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden rajoissa sekä seurata ja raportoida tavoitteiden saavuttamisesta;
- 3) antaa lausunto toimitusjohtajan, luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan nimittämisestä;
- 4) päättää Metsähallituksen lainanotosta;
- 5) päättää Metsähallituksen merkittävistä investoinneista ja muista pitkävaikutteisista menoista;
- 6) päättää Metsähallituksen hallitsemien osakkeiden osalta osakkeenomistajalle kuuluvien oikeuksien käyttämisestä Metsähallituskonserniin kuuluvan tytäryrityksen hallinnossa;
- 7) laatia Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätös ja toimintakertomus ja niihin liittyen tehdä esitys Metsähallituksen voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi sekä toimittaa tilinpäätös, toimintakertomus ja esitys valtioneuvoston vahvistettavaksi;
- 8) päättää Metsähallituksen nimen kirjoittamiseen oikeutetuista;
- 9) hyväksyä luonnonvarojen käyttöä koskevat alueelliset suunnitelmat;
- 10) päättää kiinteistövarallisuuden hankintaa, sekä sen mukaan kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään, kiinteistövarallisuuden luovuttamista ja vuokraamista koskevan päätösvallan järjestämisestä Metsähallituksessa;
- 11) päättää liikelaitoksen johdon palkitsemisjärjestelmästä;
- 12) käsitellä ja ratkaista muut kuin 1—11 kohdassa tarkoitetut asiat, joilla on laajakantoinen tai tärkeä merkitys.

Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa hallituksen tekemää päätöstä, joka on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisena pätemätön.

Hallituksen tehtävistä julkisten hallintotehtävien ohjauksessa ja valvonnassa säädetään 19 §:ssä.

13 §

Henkilöstön edustaja hallituksessa

Hallituksessa Metsähallituskonsernin henkilöstöä edustavan jäsenen oikeudet ja velvollisuudet ovat samat kuin hallituksen muilla jäsenillä. Henkilöstöä edustavalla jäsenellä ei kuitenkaan ole oikeutta osallistua Metsähallituksen johdon valintaa tai erottamista, johdon sopimusehtoja, henkilöstön palvelussuhteen ehtoja tai työtaistelutoimenpiteitä koskevien asioiden käsittelyyn.

14 §

Toimitusjohtaja

Metsähallituksessa on toimitusjohtaja, joka johtaa ja kehittää Metsähallituksen toimintaa, huolehtii Metsähallituksen juoksevasta hallinnosta sekä siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Toimitusjohtajan on huolehdittava hallituksen päätösten toimeenpanosta ja noudatettava hallituksen määräyksiä sekä annettava hallitukselle tieto Metsähallituksen toiminnan kannalta merkittävistä toimenpiteistä ja tapahtumista.

Toimitusjohtaja saa ryhtyä Metsähallituksen toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta Metsähallituksen toiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa hallitukselle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

Mitä 11 §:n 3 momentissa säädetään hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja kelpoisuudesta ja 12 §:n 3 momentissa velvollisuudesta olla noudattamatta pätemätöntä päätöstä, sovelletaan myös toimitusjohtajaan. Toimitusjohtajalla on pääjohtajan arvonimi.

15 §

Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö

Metsähallituksessa sen tehtäväksi säädettyjä julkisia hallintotehtäviä hoitaa erillinen julkisten hallintotehtävien yksikkö, jonka päällikkönä toimii luontopalvelujohtaja.

6 luku

Julkisten hallintotehtävien hoito

16 §

Julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön tehtävät

Yksikkö vastaa:

1) 5 §:ssä tarkoitettujen Metsähallituksen tehtäväksi säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta;

2) Suomen luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä sekä muiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettujen maa- ja vesialueiden sekä muun omaisuuden hoidosta.

Julkisia hallintotehtäviä hoitava yksikkö valmistelee ja esittelee julkisten hallintotehtävien hoitoa koskevat asiat Metsähallituksen hallitukselle.

17 §

Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan tehtävät

Luontopalvelujohtaja hoitaa ne julkisiin hallintotehtäviin liittyvät tehtävät, jotka eivät 2 momentin tai 12 tai 14 §:n mukaan kuulu hallitukselle, toimitusjohtajalle tai erätalousjohtajalle. Luontopalvelujohtaja hyväksyy ja allekirjoittaa hallituksen ohella 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua erillisenä tilinpäätöksen.

Metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevat julkiset hallintotehtävät (eräasiat), jotka 1 momentin mukaan eivät kuulu hallitukselle tai toimitusjohtajalle, hoitaa kuitenkin julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä erätalousjohtaja.

18 §

Julkisten hallintotehtävien ratkaisuvallta

Luontopalvelujohtaja ratkaisee 5 §:ssä tarkoitettuihin julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ja julkisia hallintotehtäviä hoitavaa yksikköä koskevat viranomaisasiat. Kalastukseen, metsästykseseen ja erävalvontaan liittyvät asiat sekä mainittuja tehtäviä hoitavaa henkilöstöä koskevat asiat ratkaisee kuitenkin erätalousjohtaja.

Maastoliikennelain 4 §:ssä, kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitetuille luvulle tai päätöksille Metsähallituksen hallinnassa olevan alueen käyttämisestä sanottujen lakien mukaiseen tarkoitukseen voidaan vahvistaa aluekohtaiset kiintiöt.

Edellä 2 momentissa tarkoitettujen kiintiöiden puitteissa luontopalvelujohtaja voi siirtää maastoliikennelain 4 §:ssä ja erätalousjohtaja kalastuslain 5 §:ssä ja metsästyslain 6 §:ssä tarkoitettua yksittäistä lupaa koskevan päätöksen tekemisen Metsähallituksen virkamiehelle tai sellaiselle Metsähallituksen palveluksessa olevalle henkilölle tai ulkopuoliselle yhteisölle, joita riippumattomuuden, luotettavuuden, asiantuntemuksen ja muiden asian arvioinnissa huomioon otettavien seikkojen perusteella on pidettävä tehtävään sopivana. Metsähallituksen ja lupia myöntävän ulkopuolisen yhteisön toimintaan sovelletaan tältä osin, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään sekä lisäksi, mitä rikoslaissa (39/1889) rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja asioita koskeva yksittäinen lupa voidaan antaa myös koineellisesti sekä päätös voidaan tehdä ilman esittelyä.

Luonnonsuojelualueen ja retkeilyalueen järjestyssäännön antamista sekä 2 momentissa säädettyä kiintiöiden vahvistamista lukuun ottamatta luontopalvelujohtaja ja erätalousjohtaja saavat kirjallisesti siirtää heille tämän pykälän mukaan kuuluvan ratkaisuvallan muulle julkisten hallintotehtävien yksikön virkamiehelle.

Aluekohtaisten kiintiöiden vahvistamista koskeva päätös on saatettava tiedoksi yleistiedoksiantona noudattaen hallintolain 62 §:ää.

19 §

Julkisten hallintotehtävien ohjaus ja valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat ja valvovat toimialojensa osalta Metsähallitukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitoa siten kuin virastojen ja laitosten toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta erikseen säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan puitteissa Metsähallituksen hallitus:

- 1) huolehtii julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta;
- 2) huolehtii siitä, että tehtävät hoidetaan eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti ja että julkisten hallintotehtävien kirjanpito ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty;
- 3) julkisten hallintotehtävien yksikön esityksen saatuaan päättää asioista, joista säädetään 12 §:n 2 momentin 1, 2, 6-8, 10 ja 11 kohdassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden ohjauksen ja valvonnan sekä hallituksen valvonnan puitteissa Metsähallituksen toimitusjohtaja vastaa Metsähallitukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoidon yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä sekä huolehtii siitä, et-

tä Metsähallituksen kirjanpito on lainmukainen, 33 §:n 1 momentissa tarkoitettu erillinen tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja että julkisten hallintotehtävien hoitoa koskeva varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

20 §

Vastuu julkisten hallintotehtävien hoidossa

Metsähallituksen julkisen hallintotehtävän hoidossa aiheutuneen vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä virkavastuulla aiheutuneen vahingon korvaamisesta erikseen säädetään.

21 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn Metsähallituksen päätökseen säädetään mainituissa laissa.

Muuhun kuin 1 momentissa tai 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

22 §

Muutoksenhaku yksittäiseen lupapäätökseen

Edellä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuun yksittäistä lupaa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Metsähallitukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun Metsähallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksittäistä lupaa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

23 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä päätöksen kohteena oleva alue tai sen pääosa sijaitsee. Ellei tätä perustetta voida käyttää, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajalla on kotipaikka.

24 §

Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät maksut

Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valti-

on maksuperustelaisissa (150/1992). Julkiseen hallintotehtävään liittyvän suoritteen maksua koskevasta muutoksenhausta säädetään mainitun lain 11 b §:ssä.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen:

- 1) Kemin ja Tornion kaupunkien asukkailla on oikeus metsästää Metsähallituksen osoittamilla alueilla Metsähallituksen päättämällä ehdoilla omakustannusarvoa vastaavalla maksulla;
- 2) kuntalaisella on oikeus käyttää kotikuntaansa kuuluvaa Metsähallituksen hallinnassa olevaa aluetta maastoliikennelain mukaiseen maastoliikenteeseen maksutta.

Maksu Metsähallituksen julkisoikeudellisesta suoritteesta on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

7 luku

Metsähallituksen talous

25 §

Oma pääoma

Metsähallituksella on oma pääoma, joka muodostuu peruspääomasta, muusta omasta pääomasta ja arvonkorotusrahastosta.

Peruspääoma on liikelaitokseen sijoitettua voiton tuloutuksen perusteena olevaa pääomaa.

Muu oma pääoma on Metsähallitukselle sen voitosta osoitettua pääomaa tai pääomaa, joka on siirretty sille muun oman pääoman ehdoin. Arvonkorotusrahasto osoittaa suoritetun käyttöomaisuuden arvon korotuksen määrän. Muu oma pääoma ja arvonkorotusrahasto voidaan siirtää peruspääomaan.

26 §

Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus

Julkisia hallintotehtäviä varten Metsähallituksen hallinnassa on valtion omistamia luonnon-suojelualueita ja erämaa-alueita, muita suojelutarkoitukseen osoitettuja tai hankittuja alueita sekä muuta julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista omaisuutta. Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettu omaisuus kuuluu Metsähallituksen muuhun omaan pääomaan.

27 §

Metsähallituksen lainat, vakuudet ja takaukset

Metsähallitus saa ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman suostumuksen rajoissa.

Metsähallituksella on oikeus liiketoiminnassaan käyttää ulkopuoliselle annettavaa vakuutta, jos vakuuden antamistarve perustuu lakiin tai kilpailutilanteessa noudatettuihin yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin. Eduskunta päättää valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä vakuuksien enimmäismäärän. Metsähallitus ei saa myöntää takausta tai antaa panttia liiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön lainan maksamisen vakuudeksi.

Metsähallituksen ottamista lainoista ja sen antamista takauksista peritään valtiolle valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston takauksesta ja valtioneuvoston takauksesta annetun lain (449/1988) mukainen takausmaksu.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen lainan ottamisesta, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista, liiketoiminnassa käytettävien

vakuuksien käyttämisestä ja laadusta sekä 3 momentissa tarkoitetun maksun määräytymisestä ja perimisestä.

28 §

Julkisten hallintotehtävien rahoittaminen

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoito rahoitetaan valtion talousarviossa erikseen osoitetuilla määrärahoilla sekä julkisten hallintotehtävien hoidosta saatavilla maksuilla ja tuotoilla. Julkisten hallintotehtävien hoitoa voidaan rahoittaa myös julkisella hankerahoituksella.

8 luku

Metsähallituksen henkilöstö

29 §

Henkilöstö

Metsähallituksen henkilöstön pääasiallinen palvelussuhde on työsopimussuhde. Julkista valtaa sisältäviä tehtäviä hoitavien henkilöiden palvelussuhde on kuitenkin virkasuhde, jollei laissa toisin säädetä.

Metsähallituksen virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan valtion virkasuhdetta koskevia säännöksiä.

Metsähallitusta koskevasta virkaehtosopimuksesta on voimassa, mitä valtion virkaehtosopimuslaissa (664/1970) on säädetty, lukuun ottamatta lain 3 §:n 3 momentin 2 ja 4 kohtia ja 4 momenttia, 4 §:n 2 ja 3 momenttia, 5 §:n 4 ja 5 momenttia ja 26 §:ää. Valtion virkaehtosopimuslakia sovelletaan Metsähallitukseen muutettuna siten, että:

1) lain 3 §:n 3 momentin 1 kohdan sijasta Metsähallituksen virkaehtosopimuksen neuvottelu- ja sopimusosapuolena on työnantajan puolesta Metsähallitus tai sellainen rekisteröity yhdistys, jonka varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu työnantajien etujen valvominen virkasuhteissa ja johon Metsähallitus yhdessä tai useammassa asteessa kuuluu;

2) lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan sijasta virkaehtosopimukseen ovat sidottuja Metsähallitus ja sopimuksen sen puolesta tehnyt työnantajayhdistys ja sen alayhdistykset;

3) lain 5 §:n 2 momentin sijasta voi Metsähallitus määrätä virkamiestensä palvelussuhteen ehdoista virkaehtosopimuksessa sovittuja palvelussuhteen ehtoja huonommiksi määräämättä, mutta virkaehtosopimuksen muutoin estämättä;

4) lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu irtisanomisoikeus on myös edellä kohdassa 1 tarkoitettulla työnantajayhdistyksen alayhdistyksellä; ja

5) mitä lain 3 §:n 3 momentin 3 kohdassa, 5 §:n 6 ja 7 momentissa, 8 §:n 3 ja 4 momentissa, 12 §:ssä, 18 §:ssä, 19 §:n 2 momentissa ja 24 §:ssä säädetään valtiosta tai valtion neuvotteluviranomaisesta, koskee Metsähallitusta ja edellä kohdassa 1 tarkoitettua työnantajayhdistystä.

Mitä muussa laissa on säädetty valtion neuvotteluviranomaisen tai valtion viranomaisen oikeudesta tehdä virka- ja työehtosopimuksia taikka niihin verrattavia sopimuksia, koskee Metsähallituksen henkilöstön palvelussuhteen ehtojen osalta Metsähallitusta ja sääntöjensä mukaan 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työnantajayhdistystä.

30 §

Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Toimitusjohtajan kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, liiketalouden ja Metsähallituksen tehtäväalan tuntemus sekä johtamiskokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan sekä johtamiskokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Muiden kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen Metsähallituksen virkojen kelpoisuusvaatimuksena on aikaisemmalla toiminnalla osoitettu taito ja kyky, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää.

31 §

Henkilöstön nimittäminen

Metsähallituksen toimitusjohtajan nimittää ja irtisanoo maa- ja metsätalousministeriön esittelystä valtioneuvosto. Toimitusjohtaja nimitetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Ennen nimittämistä asiasta on pyydetty ympäristöministeriön sekä Metsähallituksen lausunto. Maa- ja metsätalousministeriö myöntää toimitusjohtajalle eron. Jos toimitusjohtaja irtisanoutuu tai irtisanotaan, maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilön hoitamaan väliaikaisesti toimitusjohtajan tehtäviä siihen saakka kunnes toimitusjohtaja nimitetään.

Luontopalvelujohtajan virkaan nimittää ja luontopalvelujohtajan irtisanoo valtioneuvosto ympäristöministeriön esittelystä. Luontopalvelujohtaja nimitetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Ennen nimittämistä asiasta on pyydetty maa- ja metsätalousministeriön sekä Metsähallituksen lausunto. Ympäristöministeriö myöntää luontopalvelujohtajalle eron.

Erätalousjohtajan virkaan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö irtisanoo erätalousjohtajan ja myöntää tälle eron. Ennen nimittämistä asiasta on pyydetty Metsähallituksen ja ympäristöministeriön lausunto.

32 §

Henkilöstön osallistuminen

Metsähallitus voi päättää, että siihen sovelletaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) sijasta yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia (334/2007). Konserniyhteistyössä Metsähallituskonsernissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetussa laissa (335/2007) säädetään.

Jos Metsähallitukseen sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia, se voi tehdä mainitun lain 61 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

9 luku

Metsähallituksen kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

33 §

Kirjanpito ja tilinpäätös

Metsähallitus ja Metsähallituskonserni ovat kirjanpitovelvollisia. Jollei tästä laista muuta johdu, Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä kirjanpitolaisissa ja osakeyhtiölaissa säädetään osakeyhtiön kirjanpidosta ja tilinpäätökse-

tä. Edellä 5 §:ssä tarkoitetuista julkisten hallintotehtävistä hoidosta laaditaan erillinen tilinpäätös noudattaen valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988) ja valtion talousarviosta annettua asetusta (1243/1992).

Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilikausi on kalenterivuosi. Metsähallituksen on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös ja Metsähallituskonsernin konsernitilinpäätös helmikuun loppuun mennessä. Metsähallituksen hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen. Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin on toimitettava tilinpäätösasiakirjat maa- ja metsätalousministeriölle.

Valtioneuvosto vahvistaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilinpäätöksen. Valtioneuvosto päättää tilinpäätöksen perusteella Metsähallituksen voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon sekä muista toimenpiteistä, joihin Metsähallituksen toiminnan ja talouden johdosta on tarpeen ryhtyä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tilinpäätöksen vahvistamisesta. Valtiokonttori voi tarvittaessa antaa määräyksiä ja ohjeita erillisestä tilinpäätöksestä sekä tietojen antamisesta hallituksen vuosikertomuksen kokoamista varten.

34 §

Metsähallituksen tase

Metsähallituksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättää eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi. Peruspääomaan kuuluva omaisuus arvioidaan käypään arvoonsa.

Siirrettäessä toiminnassa olevan Metsähallituksen hallintaan omaisuutta tai siirrettäessä Metsähallituksen hallinnassa olevaa omaisuutta valtion talousarviotalouteen noudatetaan siirrosta päätettäessä ja tasetta muodostettaessa 1 momenttia. Valtioneuvosto päättää myös, mihin tarkoitukseen muuhun omaan pääomaan kuuluva omaisuus osoitetaan.

Siirrettäessä Metsähallitukselle tai Metsähallitukselta valtion talousarviotalouteen kiinteistövarallisuutta maa- ja metsätalousministeriö päättää sellaisen yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään viisi miljoonaa euroa. Jos kysymys on luonnonsuojelun toteuttamiseen liittyvän kiinteistövarallisuuden siirrosta, asiasta päättää ympäristöministeriö. Valtioneuvosto päättää sellaisen yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään kymmenen miljoonaa euroa. Siirto merkitään liikelaitoksen muun oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi taikka lainaehdoin annetuksi.

Kiinteistövarallisuuden siirtoon Metsähallituksen ja toisen valtion liikelaitoksen välillä sovelletaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettua lakia.

Metsähallituksen hallinnassa olevaa kiinteää omaisuutta, jonka käyttöoikeus on puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella, ei saa luovuttaa maa- ja metsätalousministeriön tai Metsähallituksen päätöksellä ilman puolustusministeriön tai sisäministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä.

Ennen 1—3 momentissa tarkoitettun päätöksen tekemistä Metsähallituksen tilintarkastajien on arvioitava omaisuus ja velvoitteet ja niiden arvo sekä annettava asiasta lausuntonsa.

35 §

Tilintarkastus

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Toisen tilintarkastajista tulee

olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu JHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla JHT-tilintarkastaja ja toisen KHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla KHT-tilintarkastaja.

Metsähallituksen tilintarkastajien on tarkastettava Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Jos Metsähallituksella on Metsähallituskonserniin kuuluva tytäryritys, Metsähallituksen on huolehdittava siitä, että tytäryrityksen tilintarkastajaksi valitaan mahdollisuuksien mukaan vähintään yksi Metsähallituksen tilintarkastajista. Metsähallituksen tilintarkastajalla on oikeus toimittaa tytäryrityksen tarkastus siinä laajuudessa kuin hän katsoo tarpeelliseksi sekä saada tytäryrityksen hallitukselta ja toimitusjohtajalta pyytämänsä selvitykset ja apu.

Tilintarkastuskertomuksessa on erityisesti lausuttava, onko Metsähallituksen:

1) hallintoa hoidettu lain ja asetusten sekä eduskunnan, valtioneuvoston ja ministeriöiden päätösten sekä muiden ohjauspäätösten mukaisesti;

2) tilinpäätös ja konsernitilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti sekä antavatko tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista;

3) sisäinen valvonta ja tarkastus järjestetty asianmukaisesti.

Metsähallituksen tilintarkastajan esteellisyydestä ja salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) säädetään.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa Metsähallituksen ja Metsähallituskonsernin toimintaa.

10 luku

Erinäiset säännökset

36 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Metsähallituksen hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tehtävässään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut Metsähallitukselle siten kuin osakeyhtiölain 22 luvussa osakeyhtiön johtohenkilön vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetun lain 10 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun vahingon korvaamista koskevan kanteen nostamisesta Metsähallituksen lukuun päättää maa- ja metsätalousministeriö. Kanneoikeuden vanhentumiseen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ssä säädetään.

37 §

Esiintyminen asianosaisena

Metsähallitus kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa, viranomaisissa ja toimituksissa valtion etua ja oikeutta Metsähallitusta koskevissa asioissa.

38 §

Eläkkeet ja muut etuudet sekä korvaukset

Metsähallituksen henkilöstön eläkkeet ja muut henkilöstölle keskitetysti suoritettavat palvelussuhteesta johtuvat etuudet ja korvaukset samoin kuin palvelussuhteesta johtuvat henkilöstön omaisten perhe-eläkkeet maksetaan valtion varoista noudattaen mitä näistä etuuksista ja korvauksista erikseen säädetään.

Toimitusjohtajan eläkeoikeus ja muut 1 momentissa tarkoitettut etuudet ja korvaukset määräytyvät samalla tavoin kuin Metsähallituksen henkilöstön vastaavat etuudet ja korvaukset.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut etuudet ja korvaukset sekä niiden hoitamisesta valtion maksuperustelain mukaisesti määräytyvä maksu peritään valtion liikelaitokselta, jollei etuuksien, korvausten tai maksun perimisestä taikka etuuksien ja korvausten hoitamisesta syntyvien palvelujen hinnoittelusta muualla toisin säädetä.

39 §

Neuvottelukunnat

Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöä koskevan päätöksenteon apuna paikallisen väestön aseman huomioon ottamiseksi ja toimintojen yhteensovittamisen edistämiseksi on maakunta- tai aluekohtaisia neuvottelukuntia.

Saamelaisten kotiseutualueeseen kokonaisuudessaan kuuluvaan kuntaan asetetaan kuntakohtaiset neuvottelukunnat, joiden tehtävänä on käsitellä valtion maa- ja vesialueiden sekä niihin kuuluvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja hoitoa.

Neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta, asettamisesta ja niiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioista sekä kustannusten korvaamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

40 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan Metsähallituksesta annettu laki (1378/2004).

41 §

Määräajan sovellettavat asetukset

Metsähallitukseen sovelletaan edelleen kuusi kuukautta lain voimaantulosta seuraavia kumotun valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) nojalla annettuja asetuksia, jollei tämän lain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä:

- 1) valtion liikelaitosten lainanoton rajoista ja ehdoista annettu valtioneuvoston asetus (21/2003);
- 2) valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä annettu valtioneuvoston asetus (160/2004); ja
- 3) valtion liikelaitosten muun toiminnan erillisestä kirjanpidosta ja erillisestä tilinpäätöksestä annettu valtioneuvoston asetus (1402/2004).

42 §

Siirtymäsäännökset

Metsähallitukselle laissa tai asetuksessa säädetyt tai niiden nojalla annetut tehtävät sekä sille kuuluvat oikeudet ja velvoitteet siirtyvät tämän lain mukaiselle Metsähallitukselle.

Kumotun lain mukaan asetettu Metsähallituksen hallitus jatkaa tämän lain mukaisena Metsähallituksen hallituksena siihen saakka kunnes tämän lain mukainen hallitus on asetettu.

Kumotussa laissa tarkoitettu Metsähallituksen toimitusjohtaja toimii Metsähallituksen väliaikaisena toimitusjohtajana siihen saakka kunnes valtioneuvosto nimittää tässä laissa tarkoitetun toimitusjohtajan. Kumotussa laissa tarkoitettu Metsähallituksen luontopalvelujohtaja toimii Metsähallituksen väliaikaisena luontopalvelujohtajana siihen saakka kunnes valtioneuvosto nimittää tässä laissa tarkoitetun luontopalvelujohtajan.

Tämän lain tullessa voimaan Metsähallituksen erätalouspäällikkö siirtyy tässä laissa tarkoitetuksi erätalousjohtajaksi.

Metsähallituksen virkasuhteessa olevaan henkilöstöön sovelletaan, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 5 a—5 c §:ssä säädetään virkasuhteesta ja viroista.

Metsähallituksen työsopimussuhteessa oleva henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitetun Metsähallituksen palvelukseen. Määräaikaisessa työsopimussuhteessa oleva henkilö siirtyy Metsähallituksen palvelukseen määräaikaisen työsuhteensa keston ajaksi.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsotaan palvelussuhteeseen liittyvien etuuksien määräytymisen osalta jatkuneen valtiolla yhtäjaksoisena.

Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman suostumustaan, jos hänet siirretään työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työtömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta.

Tässä laissa tarkoitettu Metsähallitus noudattaa sen perustamishetkellä voimassa olleen virkaehtosopimuksen ja työehtosopimusten määräyksiä, kuten työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ssä säädetään.

Työsopimussuhteen ehtoihin sovelletaan muilta osin, mitä niistä työehtosopimuksissa sovi-taan tai laissa säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen tekoon tai laiminlyöntiin perustuvaan vahingonkorvaukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

43 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Metsähallituksen ensimmäisestä tilikaudesta ja sitä koskevasta kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, hallituksen kokoonpanosta, tehtävistä, asettamisesta, päätösvallasta ja jäsenten kelpoisuudesta, toimitusjohtajasta sekä hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista sekä tämän lain täytäntöönpanosta.

2.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Perustettava osakeyhtiö

Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta siirretään perustettavalle osakeyhtiölle. Metsähallitus merkitsee osakeyhtiötä perustettaessa kaikki sen osakkeet valtion lukuun ja huolehtii yhtiön rekisteröimiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Osakeyhtiötä ja yhtiöjärjestyksen muutosta ei saa ilmoittaa rekisteröitäväksi, ellei maa- ja metsätalousministeriö ole osaltaan hyväksynyt yhtiöjärjестystä tai sen muutosta.

Yhtiön toimialana on metsätalouden harjoittaminen yksinoikeudella valtion omistamalla maalla ja puutavaran toimittaminen asiakkaille.

Osakeyhtiö on Metsähallituksen hallinnoima.

2 §

Luovutusvaltuus

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan käyvästä vastikkeesta osakeyhtiölle:

- 1) Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvoton oikeus metsätalouden harjoittamiseen;
- 2) Metsähallituksen metsätalousliiketoiminta;
- 3) Metsähallituksen Metsätalous-tulosalueen käytössä olevat immateriaaliset oikeudet ja muu irtain omaisuus.

3 §

Luovutuksen ehdot

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Valtioneuvosto määrää myös muista omaisuuden luovuttamiseen ja osakeyhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Maa- ja vesiomaisuutta koskevaa käyttöoikeutta luovutettaessa ja sen ehtoja tarkistettaessa on huolehdittava, että Metsähallituksesta annetun lain (/) 6 §:ssä tarkoitettujen yleisten yhteiskunnallisten ja 7 §:ssä tarkoitettujen muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttaminen turvataan ja Metsähallituksen hyväksymiä luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan.

Valtioneuvosto määrää, mikä osa omaisuudesta pannaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan.

4 §

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

- 1) lainsäädäntöön perustuvaa naapurin tai naapurikiinteistön omistajan kuulemista;
- 2) muun alueen kuin luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitetun luonnonsuojelualueen ja muinaismuistolaissa (295/1963) rauhoitetuksi säädetyn muinaismuiston suoja-alueen rajankäyntiä;
- 3) Metsähallituksen oikeutta edustaa yhteismetsäläissa (109/2003) tarkoitetun osakaskunnan kokouksessa;
- 4) Metsähallituksen edustautumista yhteisalueilla (758/1989) tarkoitetun osakaskunnan, venevalkaman hallinnointia varten olevaa ja yhteisen vesialueen osakaskuntaa lukuun ottamatta, kokouksessa;
- 5) Metsähallitusta yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuna tieosakkaana.

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu Metsähallituksen puolesta myöntämään:

- 1) valtion maa-alueita koskevan kulkuoikeuden, jos sen merkitys on vähäinen;
- 2) valtion maa-alueita koskevan tilapäisen käyttöoikeuden;
- 3) oikeuden rakentaa valtion maalle poronhoidon harjoittamiseksi tarpeellisen laitteen tai rakennelman ja poronhoitolain (848/1990) 39 §:ssä tarkoitetun erotusaidan.

5 §

Vahingonkorvausvastuu valtiota edustettaessa

Osakeyhtiö vastaa vahingosta, joka on 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla valtiota edustettaessa tai valtion puhevaltaa käytettäessä tuottamuksellisesti aiheutettu valtiolle tai muulle taholle.

6 §

Julkisia hankintoja koskevat säännökset

Mitä julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentissa säädetään hankintayksiköstä, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettuun osakeyhtiöön.

Metsähallitus ja osakeyhtiö ovat toisiinsa nähden julkisista hankinnoista annetun lain 10 §:ssä tarkoitetussa sidossuhteessa. Metsähallitus ja osakeyhtiö voivat ostaa suoraan toisiltaan palveluja.

7 §

Verotus

Metsähallituksen tuloverotuksessa luetaan luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa.

Osakeyhtiön verotuksessa luetaan siirtyneen omaisuuden vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi vastaava määrä kuin on 1 momentin mukaisesti luettu Metsähallituksen veronalaiseksi luovutushinnaksi. Siirtyneet muut vähennyskelpoiset menot kuin hankintamenot vähennetään osakeyhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty Metsähallituksen verotuksessa. Siirtyneisiin varoihin kohdistuvat elinkeinotulon verottamisesta annetun lain

(360/1968) 5 a §:ssä tarkoitetut oikaisuerät ja siirtyneeseen toimintaan kohdistuvat varaukset luetaan osakeyhtiön verotuksessa veronalaiseksi tuloksi samalla tavalla kuin ne olisi luettu tuloksi Metsähallituksen verotuksessa.

Metsähallituksen verotuksessa vastikkeeksi saatujen osakkeiden vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi luetaan siirrettyjen varojen verotuksessa vähentämättä oleva määrä vähennettynä siirtyneiden velkojen ja varausten määrällä.

Osakeyhtiö ei ole velvollinen suorittamaan varainsiirtoveroa 2 §:ssä tarkoitetusta luovutuksesta perustettavan osakeyhtiön osakkeita vastaan.

8 §

Vastuu sitoumuksista

Osakeyhtiö vastaa niistä velka-, palvelu-, hankinta- ja toimitussopimuksista sekä muista niiden kaltaisista sitoumuksista, joihin Metsähallitus on sitoutunut ja jotka koskevat osakeyhtiölle luovutettua omaisuutta ja sille siirtyvää metsätalousliiketoimintaa.

Metsähallituksen toissijainen vastuu perustettavalle yhtiölle 1 momentin mukaan siirtyvistä velvoitteista jää voimaan, jollei vastapuoli hyväksy vastuiden siirtymistä yhtiölle. Yhtiö on velvollinen korvaamaan Metsähallitukselle, mitä Metsähallitus on tämän momentin perusteella suorittanut.

9 §

Henkilöstön palvelussuhteet

Yhtiöitettävissä Metsähallituksen tehtävissä tämän lain voimaan tullessa olevat henkilöt siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen aikaisempaa vastaavaan tehtävään.

Määräajaksi tehtäviin otetut henkilöt, jotka hoitavat yhtiöittämisen kohteena olevia tehtäviä, siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen vastaavaksi määräajaksi.

Työntekijöihin ja työsuhteen ehtoihin siinä osakeyhtiön työsopimussuhteisessa tehtävässä, johon työntekijä 1 momentin nojalla siirtyy, sovelletaan, mitä yhtiötä sitovassa työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitaan tai mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Valtioneuvosto saa jo ennen lain voimaantuloa tehdä 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä. Tällöin niihin sovelletaan myös 7 §:ää.

Metsähallitus saa jo ennen lain voimaantuloa tehdä 9 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä

3.

Laki**kalastuslain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 45 §:n 1 momentti seuraavasti:

45 §

Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueella

Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (/) 39 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta neuvottelukunnilta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

4.

Laki**oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tämä laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja valtion liikelaitoksia. Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja, jollei rahastoista toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

5.

Laki

valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 165/1992, seuraavasti:

4 §

Liikelaitosten budjetointi

Liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja määrärahoja otetaan talousarvioon vain siltä osin kuin lailla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

6.

Laki

kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1075/1994, seuraavasti:

3 §

Perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään:

1) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion liikelaitos ja asumisoikeusyhdistys;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

7.

Laki**kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 31 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 384/2008, seuraavasti:

31 §

Korvauksen epääminen

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

8.

Laki**maantielain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maantielain (503/2005) 84 §:n 1 momentti seuraavasti:

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

9.

Laki

ratalain 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ratalain (110/2007) 74 §, sellaisena kuin se on laissa 1243/2009, seuraavasti:

74 §

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:n 1 momentin 4 kohta seuraavasti:

2 §

Hankintayksikkö

Tässä laissa tarkoitettuja *hankintayksiköitä* ovat:

4) valtion liikelaitokset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki**julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

6 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja *hankintayksiköitä* ovat:

3) valtion liikelaitokset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

12.

Laki**julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n 2 kohta seuraavasti:

4 §

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja *hankintayksiköitä* ovat:

2) valtion liikelaitokset;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

13.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 12 §:n 2 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 542/2012, seuraavasti:

12 §

Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus

Velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2015

Pääministeri

Juha Sipilä

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

*Liite
Rinnakkaistekstit*

3.

Laki**kalastuslain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 45 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

45 §

*Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueel-
la*

*Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueel-
la*

Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 20 §:ssä tarkoitetulta neuvotelukunnalta.

Valtiolle kuuluvalla vesialueella 41 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtii Metsähallitus. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa Metsähallituksen tulee vuosittain pyytää lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista Metsähallituksesta annetun lain (/) 39 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta neuvotelukunnilta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki

oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tämä laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja valtion *liikelaitoksista annetussa laissa (627/1987) tarkoitettuja* liikelaitoksia. Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja, jollei rahastoista toisin säädetä.

Tämä laki koskee valtion virastoja ja laitoksia ja *valtion liikelaitoksia*. Tämä laki koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja, jollei rahastoista toisin säädetä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

5.

Laki**valtion talousarviosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 4 §, sellaisena kuin se on laissa
 165/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Liikelaitosten budjetointi

Liikelaitosten budjetointi

*Valtion liikelaitoksista annetun lain
 (627/87) mukaisen liikelaitoksen tulot ja me-
 not jätetään valtion talousarvion ulkopuolelle
 sen mukaan kuin mainitussa laissa säädetään.*

*Liikelaitoksia koskevia tuloarvioita ja mää-
 rärahoja otetaan talousarvioon vain siltä
 osin kuin lailla säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

6.

Laki

kaupparekisterilain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1075/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään:
1) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, valtion *liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu* liikelaitos sekä asumisoikeusyhdistys;

Perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään:
1) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, keskinäinen vakuutusyhtiö, osuuskunta, säästöpankki, hypoteekkiyhdistys, vakuutusyhdistys, *valtion liikelaitos ja* asumisoikeusyhdistys;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

7.

Laki**kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 31 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 384/2008, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

31 §

31 §

*Korvauksen epääminen**Korvauksen epääminen*

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion *liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset* liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
 keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin *valtion liikelaitokset*. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
 keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

8.

Laki

maantielain 84 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maantielain (503/2005) 84 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

84 §

84 §

Korvauksettomat luovutukset

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion *liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset* liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin *valtion liikelaitokset*. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoi-
keudesta toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

9.

Laki**ratalain 74 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ratalain (110/2007) 74 §, sellaisena kuin se on laissa 1243/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 §

74 §

Korvauksettomat luovutukset

Korvauksettomat luovutukset

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion *liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset* liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen Liikennevirastolta. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin *valtion liikelaitokset*. Valtioneuvosto voi päättää valtion korvausoikeudesta toisin, jos tähän on erityisiä syitä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20 _____.*

10.

Laki

kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 2 §:n 1 momentin
4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Hankintayksikkö

Hankintayksikkö

Tässä laissa tarkoitettuja *hankintayksiköitä*
ovat:

Tässä laissa tarkoitettuja *hankintayksiköitä*
ovat:

4) valtion *liikelaitoksista annetun lain*
(1062/2010) mukaiset liikelaitokset; sekä

4) *valtion liikelaitokset;*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

11.

Laki**julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 6 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Hankintayksiköt

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä ovat:

3) valtion *liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaiset* liikelaitokset;

3) valtion *liikelaitokset*;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20____.

12.

Laki

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 4 §:n
2 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Hankintayksiköt

Hankintayksiköt

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä
ovat:

Tässä laissa tarkoitettuja hankintayksiköitä
ovat:

2) valtion *liikelaitoksista annetun lain*
(1062/2010) mukaiset liikelaitokset;

2) valtion *liikelaitokset*;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

13.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 542/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus

Työnantajan vakuutusmaksuvelvollisuus

 Velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (1062/2010).

 Velvollisuus työttömyysvakuutusmaksun maksamiseen on myös valtion liikelaitoksella.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .
